

**Univerzita Pardubice
Fakulta Filozofická**

Aktuální problémy resocializační péče v Irské republice

Bc. Hana Ramseidlová

**Diplomová práce
2012**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana Ramseidlová**
Osobní číslo: **H10688**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Resocializační pedagogika**
Název tématu: **Aktuální problémy resocializační péče v Irské republice**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude vypracována samostatně. Pomocí obsahové analýzy textů a odborných exkurzí ve vybraných resocializačních zařízeních, budou shromážděny dostupné informace, které budou využity k dosažení stanoveného cíle. Cílem této práce bude podrobný popis systému resocializační péče v Irské republice (vývoj, současný stav), dále popis vybraných resocializačních zařízení, přičemž zvláštní důraz bude kladen na aktuální problémy resocializační péče.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CZAPÓW, C., JEDLEWSKI, S. Resocializační pedagogika. Praha: SPN, 1981.
FEIN, M. L. 1990. Role Change: A Resocialization Perspective. New York:
Praeger Publishers **TOM, M., O'CONNOR, M. 2006. Social Care in Ireland :**
Theory, Policy and Practice. Cork: CIT Press. Platná irská legislativa

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Mgr. Iona Moravcová, Ph.D.

Katedra věd o výchově

Datum zadání diplomové práce:

30. dubna 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2012

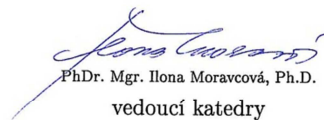
prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 04

L.S.

PhDr. Mgr. Iona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 20. 6. 2012

Hana Ramseidlová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní PhDr. Iloně Moravcové, PhD., za obrovskou podporu, cenné rady a připomínky při jejím zpracování. Dále děkuji všem, kteří mi svou vstřícností umožnili tuto práci napsat, jmenovitě panu Tonymu O'Donovanovi, panu Michaelu McDonaghovi a panu Gerardu Tynanovi.

Zvláštní díky patří všem, kteří mě morálně podpořili ve chvílích, kdy to bylo třeba.

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá systémem resocializační péče v Irské republice. Na základě analýzy dokumentů a odborných exkurzí ve třech vybraných organizacích popisuje jednak celkový systém resocializační péče v Irsku, jednak konkrétní resocializační činnosti a aktivity navštívených zařízení. Zvláštní důraz je kladen na aktuální problémy spojené s resocializací v různých sférách.

Klíčová slova

resocializace, resocializační péče, Irská republika, irský vězeňský systém, detence, detenční škola Trinity House School, integrace přistěhovalců, Travellers, Meath Travellers Workshops Ltd., společnost St Vincent de Paul, noční útulek St Peter's Night Shelter

Title

The Actual Problems of Resocialization Care in Republic of Ireland

Abstract

This master's thesis deals with the system of resocialization care in Republic of Ireland. Based on content analysis and excursions into three selected organizations, describes both overall resocialization system in Ireland both specific resocialization work and activities of visited institutions. Special emphasis is placed on the actual problems of resocialization care in various spheres.

Keywords

resocialization, resocialization care, Republic of Ireland, Irish prison system, detention, Trinity House School, integration of immigrants, Travellers, Meath Travellers Workshops Ltd., Society of St Vincent de Paul, St Peter's Night Shelter

OBSAH

ÚVOD.....	8
1. Definování předmětu a cílů práce.....	10
2. Metodologie.....	11
2.1 Nástroje sběru dat.....	12
2.2 Výběr organizace.....	12
3. Vymezení základních pojmů.....	14
3.1 Resocializace.....	14
3.2.1 <i>Cíle a principy resocializace</i>	16
3.2 Resocializační péče.....	17
I. ČÁST	
RESOCIALIZACE SOCIÁLNĚ NEPŘIZPŮSOBIVÝCH OSOB, KTERÉ V DŮSLEDKU PATOLOGICKÉHO PRŮBĚHU SOCIALIZACE VYKAZUJÍ DEVIACI V CHOVÁNÍ	
4. Vhled do problematiky.....	19
5. Resocializační péče o dospělého pachatele trestného činu.....	20
5.1 Vězeňský systém Irské republiky.....	23
5.1.1 <i>Organizační struktura</i>	23
5.1.2 <i>Legislativní rámec</i>	25
5.1.3 <i>Cíle a poslání Vězeňské služby Irské republiky</i>	26
5.2 Resocializační péče o odsouzené v irském vězeňském systému.....	28
5.2.1 <i>Vzdělání</i>	29
5.2.2 <i>Práce a profesní příprava</i>	30
5.2.3 <i>Psychologická péče</i>	31
5.2.4 <i>Zdravotní péče</i>	32
5.3 Strategie Vězeňské služby Irské republiky pro období 2012 – 2015.....	34
6. Resocializační péče o děti a mladistvé delikventy.....	37
6.1 Systém resocializační péče o děti a mladistvé v Irské republice.....	40
6.1.1 <i>Narízení soudu ve vztahu k rodiči/opatrovníku dítěte</i>	41
6.1.2 <i>Alternativní tresty</i>	42
6.1.3 <i>Detence</i>	44
7. Trinity House School.....	46
7.1 Popis budovy a vybavení.....	47

7.2 Přijímání a denní režim.....	51
7.3 Resocializační péče.....	52
7.3.1 Bodovací systém.....	52
7.3.2 Vzdělání	53
7.3.3 Terapeutické programy.....	54
7.3.4 Odstupovací jednotka.....	55
8. Aktuální problémy spojené s resocializací dětí a mladistvých v Irské Republice.....	56
8.1 Aktuální problémy spojené s resocializací v detenčních školách.....	56

II. ČÁST

RESOCIALIZACE SOCIÁLNĚ NEPŘÍZPŮSOBIVÝCH OSOB, U KTERÝCH SOCIALIZACE PROBĚHLA V POŘÁDKU, ALE V JINÉM SOCIOKULTURNÍM PROSTŘEDÍ

9. Vhled do problematiky.....	60
10. Integrace cizinců v Irské republice.....	61
10.1 Integrační politika.....	62
10.2 Poradenství.....	63
10.3 Vzdělání.....	64
10.4 Osvěta a komunitní činnost.....	67
11. Travellers.....	69
11.1 Znaky Travellers.....	69
11.2 Travellers a sociální exkluze.....	71
11.2.1 <i>Současné problémy Travellers</i>	73
12. Meath Travellers Workshops.....	78
12.1 Popis zařízení.....	79
12.2 Činnost Meath Travellers Workshops.....	80
12.2.1 <i>Poradenství</i>	80
12.2.2 <i>Děti a mládež</i>	81
12.2.3 <i>Komunita</i>	83
12.2.4 <i>Zdraví</i>	83
12.2.5 <i>Kulturní dědictví</i>	83
12.2.6 <i>Zaměstnání</i>	84

III ČÁST

RESOCIALIZACE OSOB, U KTERÝCH VLIVEM RŮZNÝCH ZMĚN ZÁROVEŇ
DOŠLO KE ZMĚNĚ SOCIÁLNÍHO STATUSU, A JEŽ MOHOU Z TOHOTO
DŮVODU VYKAZOVAT ZNÁMKY SOCIÁLNÍ NEPŘÍZPŮSOBIVOSTI

13. Vhled do problematiky.....	87
14. Society of Saint Vincent de Paul.....	88
14.1 Organizační struktura.....	88
14.2 Činnost SVP.....	89
14.2.1 <i>Návštěvy</i>	91
14.2.2 <i>Útulky</i>	91
14.2.3 <i>Sociální bydlení</i>	92
14.2.4 <i>Vzdělávací a zájmová centra</i>	93
14.2.5 <i>Obchody</i>	93
14.2.6 <i>Námořnických klub</i>	94
14.2.7 <i>Rekreace</i>	94
14.2.8 <i>Školky, jesle</i>	95
14.2.9 <i>Spojení</i>	95
14.2.10 <i>Výchova k sociální spravedlnosti</i>	96
15. St Peter´s Night Shelter.....	97
15.1 Popis zařízení.....	98
15.2 Činnost zařízení.....	99
SHRNUTÍ A ZÁVĚR.....	102
Seznam použité literatury.....	105
Seznam použitých dokumentů a internetových zdrojů.....	108
Seznam zkratk.....	111
Seznam obrázků.....	112
Seznam příloh.....	113
Přílohy	

ÚVOD

Ačkoliv resocializační pedagogika patří v českém systému pedagogických věd k poměrně novým disciplínám, resocializace jako taková zde má již dlouhou a bohatou historii. Málokterý člověk si však pod těmito pojmy dokáže představit něco konkrétního, a to i přes to, že se téma resocializace zejména v posledních dvou letech, stále častěji stává předmětem různých vědeckých článků, konferencí, odborných prací apod., ale také veřejných debat například v souvislosti s „převýchovou“ vězňů, integrací příslušníků minorit nebo znovuzacheňováním bezdomovců do společenského života.

Co to vlastně je? V čem spočívá? A má vůbec nějaký smysl? Toto jsou nejfrekventovanější otázky, které mi lidé z okolí začínají klást v okamžiku, kdy zjistí, jaký obor studuji. Při jedné takové diskuzi na toto téma, která proběhla docela nedávno, jsem s překvapením zjistila, že většina mladých lidí, v jejichž společnosti se pohybuji, absolutně netuší, co pojem „resocializace“ znamená, a ti, kteří mají alespoň minimální představu, jej spojují (ne nutně nesprávně) pouze s převýchovou vězňů a deviantních jedinců, v jejichž nápravu ale sami stejně nevěří.

Navíc, v momentě, kdy jsem na obranu „svého“ oboru začala z paměti odříkávat definice resocializace podle jednotlivých autorů a rozdávat takříkajíc „moudra“, došlo mi, že průměrný člověk, který nikdy nepřečetl Czapówa (a i mnoho těch, kteří jej přečetli), z těchto teoretických vymezení stejně pravému významu resocializace v celé jeho šíři a rozmanitosti, pravděpodobně neporozumí. A to byl hlavní důvod, proč jsem se rozhodla zabývat se ve své diplomové práci nejen teoretickými východisky resocializace, ale také resocializací v praxi.

Předmětem mé práce se stal systém resocializační péče v Irské republice a mým hlavním cílem je pokusit se tento systém komplexně popsat a zaměřit se při tom na jeho aktuální problémy. Důvody, proč jsem se rozhodla zabývat se zahraničním modelem resocializační péče jsou dva. Za prvé je to moje aspirace na budoucí uplatnění v tomto oboru v Irské republice, a za druhé je to mé přesvědčení, že studium (různých) zahraničních modelů resocializační péče by mohlo v určitých směrech obohatit český resocializační systém nebo přinejmenším alespoň vyvolat diskuzi nad tímto tématem a probudit tak větší zájem o problematiku resocializace celkově.

Práce se skládá ze tří částí, z nichž každá se věnuje jedné oblasti resocializační péče, které přesněji definuji v kapitole 3 (Vymezení základních pojmů). Součástí každé části

je podrobná charakteristika určité organizace, která svou resocializační činností a aktivitami spadá do jedné z mnou vymezených oblastí.

První část se zabývá tradičním pojetím resocializace vycházejícím z polské resocializační pedagogiky a to problematikou **resocializace sociálně nepřizpůsobivých osob v důsledku patologického průběhu socializace**, tedy osobami, které vykazují určitý typ protispolečenského chování, mohou být nebezpečné sobě i ostatním a proto je nutné jejich umístění v některém z klasických resocializačních zařízení (věznice, výchovný ústav, apod.). Podrobně se zde věnuji vězeňskému systému Irské republiky, resocializaci mladistvých delikventů a činnosti jediného detenčního zařízení s maximální možnou úrovní zabezpečení pro děti a mládež od 12 do 16 let v Irsku Trinity House School.

Druhá část práce popisuje systém resocializační péče o **osoby, které mohou vykazovat určitý znak sociální nepřizpůsobivosti z důvodu socializace v jiném sociokulturním prostředí**. Jedná se zejména o cizince (přistěhovalce, uprchlíky), ale také o příslušníky minorit či jiných subkultur. Zvláštní důraz zde kladu na integrační politiku Irské republiky a na problémy Travellers, příslušníků etnika irského původu, kteří se díky nízkému postavení v sociálním žebříčku státu potýkají s řadou velice vážných problémů. Dále se zde zabývám činností Meath Travellers Workshops Ltd., což je organizace snažící se o zlepšení životních podmínek Travellers a o celkovou integraci tohoto etnika do společenského systému.

Poslední část diplomové práce se věnuje **jedincům, kteří se v důsledku různých změn, především změn v sociálním statusu a s ním spojených sociálních rolí, mohli stát sociálně nepřizpůsobivými**. Jedná se například o osoby, které se nedokázaly adaptovat na změny v jejich životě, přijmout nové postavení ve společnosti a které se tak mohly ocitnout v situaci, kterou nejsou schopné překonat svépomocí. Stěžejní část tohoto oddílu je zaměřená na popis charitativní organizace Society of St Vincent de Paul a na jednu z jejích poboček, útulku pro osoby bez přístřeší St Peter's Night Shelter.

1. DEFINOVÁNÍ PŘEDMĚTU A CÍLŮ PRÁCE

Předmětem diplomové práce je **systém resocializační péče v Irské republice** a jeho **aktuální problémy**.

Podle Maxwella (2005) jsem si definovala trojí typ cíle:

Intelektuálním cílem je jednak charakterizovat celkový systém resocializační péče v Irsku, jednak zmapovat a detailně popsat resocializační činnosti tří vybraných organizací. Zvláštní důraz je kladen především na současné problémy spojené s resocializací v různých sférách a na možnosti jejich řešení.

Praktickým cílem je snaha o objevení unikátních poznatků, které bude možné využít:

- ke vzájemné komparaci české a irské resocializační péče,
- k hledání v praxi fungujících modelů resocializace a jiných pozitiv, jejichž aplikace v českém resocializačním systému by mohla přispět ke zvýšení jeho kvality,
- k vyvolání diskuze nad daným tématem a ke zvýšení všeobecného zájmu o širší problematiku resocializace.

Vzhledem k tomu, že bych se v budoucnu ráda pohybovala v oblasti resocializační péče na území Irské republiky, je mým **personálním cílem** především umět se orientovat v systému irské resocializační péče, dále pak pochopit teoretické i praktické aspekty resocializace obecně a získané poznatky umět využít nejen v budoucím zaměstnání, ale i v případné další vědecké činnosti.

2. METODOLOGIE

Jako prostředek k naplnění stanovených cílů kvalitativního výzkumného šetření jsem si zvolila design **deskriptivní případové studie organizace**. Výraz deskriptivní (C) případová studie (A) organizace (B) je nutné blíže specifikovat.

- A. *Případová studie* je empirický design, jehož podstatou je, že se badatel pokouší získat co nejvíce komplexních informací o jednom nebo několika málo případech, podrobným zkoumáním v jejich přirozeném prostředí, s využitím co nejširšího spektra nástrojů sběru dat. (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007)
- B. Případová studie *organizace* (Hendl, 2005)¹ je takový druh studie, který nezkoumá pouze dílčí sociální jevy, vztahy či události, nýbrž celé instituce nebo systémy. Cílem může být např. evaluace, analýza činností, zkoumání procesů, hledání určitých aspektů atd.
- C. Termín *deskriptivní* (YIN, 2003)² potom znamená, že požadovaným výsledkem tohoto typu případové studie je **komplexní popis** zkoumaného jevu.

Tento druh kvalitativního designu má několik nesporných výhod. Tou hlavní je možnost detailně prostudovat dosud ne příliš známé téma a odhalit jedinečné poznatky, které mohou být ostatními přístupy opomenuty. Mezi další přednosti můžeme zařadit například materiální nenáročnost (zpravidla stačí jeden výzkumník, papír, tužka a jeho smysly), schopnost zachytit realitu (případová studie nemůže zkoumat nic, co se reálně neodehrává) nebo možnost zkoumat i takové případy, nad kterými má badatel pouze malou nebo žádnou kontrolu. (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007)

Jedním z dalších rysů případové studie je, že pro ni dosud nebyly vyvinuty žádné konkrétní analytické a interpretativní techniky. (Švaříček, Šed'ová a kol., 2007) Ačkoliv je tento fakt obvykle používán spíše jako argument ke znevážení případové studie jako plnohodnotné strategie, já v něm naopak spatřuji jistou výhodu. Absence jasných pravidel totiž ponechává badateli určitou volnost jak v analýze dat, tak i v psaní výzkumné zprávy a tudíž je každý výzkum tohoto druhu svým způsobem jedinečný a originální.

---

¹ Hendl dále rozlišuje: osobní případovou studii, studii komunity (sociografii), studii sociálních skupin a zkoumání rolí, událostí a vztahů (Hendl, 2005, s. 104)

² Yin dále rozlišuje: případovou studii exploratorní, explanatorní a evaluační (Yin, 2003)

Stejně jako je tomu v případě jiných výzkumných strategií, i design případové studie má však svá negativa. K hlavním nevýhodám patří zejména obtížné ověřování spolehlivosti, nízká míra zobecnitelnosti a naopak vysoká míra zkreslení dat v důsledku subjektivity výzkumníka. (Švaříček, Šedřová a kol., 2007)

2.1 Nástroje sběru dat

Jak už bylo řečeno výše, případová studie se snaží zkoumat jevy komplexně s pomocí všech dostupných nástrojů sběru dat. V tomto výzkumném šetření byly použity techniky **pozorování, rozhovoru a analýzy dokumentů**.

Hlavní zdroj informací představovala dokumentace poskytnutá jednotlivými organizacemi. Soubor dokumentů sestával především z oficiálních spisů úředního charakteru a z archivních záznamů. Tvořily jej:

- výroční zprávy (*Annual reports*)
- oficiální strategie (*Strategy statements*)
- úřední dokumentace (individuální plány, pokyny pro zacházení atd.)
- vnitřní předpisy a nařízení (řády, pravidla)
- archivní a organizační spisy (počet a vzdělávání zaměstnanců, statistiky atd.)
- jiné (časopisy, letáky, bulletiny)

Jako doplňkové metody sběru dat byly využity techniky rozhovoru (konkrétně polostrukturovaného hloubkového rozhovoru)³ a pozorování. Uvědomuji si, že vzhledem k omezené době strávené v místě zkoumaných organizací nebyly naplněny některé požadavky na vědecké pozorování (dlouhodobost, soustavnost), avšak věřím, že tento nedostatek výrazně neovlivní validitu výzkumného šetření.

2.2 Výběr organizací

Jednotlivé organizace byly pečlivě vybrány na základě jejich působnosti v jedné ze tří sfér resocializační péče, které přesněji definuji v kapitole 3 (Vymezení základních pojmů). Prostřednictvím elektronické a telefonické komunikace byly sjednány schůzky, které proběhly v rozmezí od 24. 3. do 7. 4. 2012. Jednotlivá setkání zahrnovala

---

³ Polostrukturovaný hloubkový rozhovor (*in-depth interview*) je typický pro případovou studii. Badatel si dopředu připraví seznam témat a otázek, o kterých potom nechá respondenta volně vyprávět. Délka jednoho rozhovoru se pohybuje v rozmezí jedné až tří hodin. Více viz např. Hendl (2005, s. 164)

kompletní prohlídku celého zařízení a osobní konzultaci s vedoucím pracovníkem i s některými dalšími zaměstnanci, jmenovitě s:

- panem **Tonym O'Donovanem**, poradcem ve věcech péče o děti a mládež (*Youth Welfare Advisor*), bývalým zaměstnancem a ředitelem detenční školy Trinity House School
- panem **Davidem Powerem**, vedoucím oddělení (*Unit Manager*) v Trinity House School
- panem **Michaelem O'Connorem**, učitelem v Trinity House School
- panem **Michaelem McDonaghem**, vedoucím dílen Navan Travellers (*Navan Travellers Workshops*)
- paní **Ellen McDonaghovou**, terénní pracovnící v Meath Travellers Workshops, příslušnicí etnika Travellers
- a panem **Gerardem Tynanem**, provozním ředitelem útulku pro bezdomovce ve městě Cavan (*St Peter's night Shelter*)

Díky nesmírné vstřícnosti a ochotě zdejších pracovníků, mi byla zpřístupněna veškerá možná dokumentace týkající se fungování jednotlivých organizací a jejich resocializačních aktivit.

3. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

3.1 Resocializace

Nejjednodušší výklad pojmu resocializace podává dle mého názoru pedagogický slovník ve své definici socializace. Socializace je „celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se tak do společnosti. [...] Nedostatky v procesu socializace, ať již způsobené vrozenými dispozicemi nebo vlivem prostředí se odrážejí v deviantním chování jedince, kterého je nutno pomocí resocializace, např. pomocí výchovných a vzdělávacích programů, individuální péče, vězení aj. včlenit zpět do společnosti.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 216) Podle autorů této definice představuje resocializace **proces znovuzacheňování jedince s deviací v chování do společnosti**.

Tento koncept je ovšem třeba poněkud upřesnit. V první řadě je nutné si uvědomit, do jaké společnosti má být jedinec začleněn. Jak uvádí Stolley (2005), resocializaci využívají i tzv. totální instituce⁴ nebo společenství (např. armáda, sekularizované náboženské spolky nebo psychiatrické léčebny), které naprostým ovládnutím jedincova prostředí docilují změny lidské osobnosti vedoucí k jeho absolutnímu začlenění do skupiny. Ačkoliv se v tomto případě využívá jiných metod (donucování, tresty apod.)⁵, cíl zůstává stejný. Pokud tedy budu v této práci hovořit o resocializaci jako o znovuzacheňování jedince do společnosti, mám na mysli společnost běžnou (většinovou/majoritní).

Další komplikace mohou dle mého názoru nastat při používání slov jako je *znovuzacheňování*, nebo *zpět* (do společnosti). Užitím těchto výrazů totiž a priori předpokládáme, že jedinec byl socializován v té samé společnosti, do které se ho nyní snažíme začlenit a opomíjíme tak osoby pocházející z odlišného sociokulturního prostředí, např. členy minorit nebo příslušníky jiných národnostních celků (imigranti, uprchlíci apod.).

---

⁴ Totální instituce je „místo, které slouží současně jako bydliště i pracoviště a v němž větší počet podobně situovaných jedinců odříznutých na delší dobu od vnější společnosti vede společně navenek uzavřený a formálně spravovaný způsob života.“ (Goffman In: Keller, 1996, s. 128-9)

⁵ Určitý druh trestání se používá i při klasické resocializaci, např. ve formě instrumentálního podmiňování (Czapów, Jedlewski, 1981)

Posledním bodem, kterým bych se chtěla v souvislosti s výše uvedenou definicí zabývat, je její zaměření na *deviantní* jedince. Termín deviace (odchylka od normy⁶) je nejčastěji spojován s poruchami chování, emocí nebo myšlení a má pejorativní nádech⁷. Deviantními jedinci, tedy těmi, kteří porušují normy společnosti závažným způsobem, se zabývá klasický polský model resocializace, orientovaný převážně na práci s vězni a delikventní mládeží. Ačkoliv je tento koncept resocializace polskými resocializačními pedagogy detailně rozpracovaný, neodpovídá již svým poměrně úzkým zaměřením (ve smyslu určení objektu resocializační péče) potřebám současné společnosti, neboť v sobě nezahrnuje osoby *nedevariantní*, které ale mají z mnoha různých příčin potíže se zařazením do běžné společnosti.

Oblast resocializační péče lze dle mého názoru rozdělit podle objektů jejího zájmu a působení do tří sfér (jimiž se budu podrobně zabývat v následujících kapitolách) následovně:

1. resocializace osob, které v důsledku patologického průběhu socializace vykazují deviaci v chování (např. vězni, delikventní mládež),
2. resocializace osob, u kterých socializace proběhla v pořádku, ale v jiném sociokulturním prostředí (např. imigranti, členové minorit),
3. resocializace osob, u kterých socializace proběhla v pořádku, ale vlivem sociálních, ekonomických, psychologických, fyziologických a jiných změn u nich zároveň došlo ke změně sociálního statusu (např. bezdomovci, nezaměstnaní, matky po MD).

Toto pojetí v sobě zahrnuje péči jednak o osoby, které společenské normy akceptovat *nechtějí* (1; s přesahem do oblasti zájmu resocializační pedagogiky), jednak o ty, jež tyto normy akceptovat *neumí* (2; s přesahem do oblasti zájmu sociální pedagogiky) nebo je z rozličných důvodů akceptovat *nemohou* (3; s přesahem do oblasti zájmu pedagogiky speciální) - souhrnně je budu označovat jako sociálně nepřizpůsobivé. Na

---

⁶ Moderní sociologie chápe deviaci jako odchýlení se od normy jak negativním tak i pozitivním směrem (př. alkoholismus vs. abstinence). V této diplomové práci se ale budu držet klasického konceptu deviace ve smyslu sociální patologie (sociální dezorganizace), kterou v 19. století zavedl britský sociolog a filozof Herbert Spencer.

⁷ Tento termín dříve označoval osoby "úchylné", "zkažené" či "nemravné".

tomto základě jsem si vymezila vlastní definici resocializace jako **proces začleňování sociálně nepřizpůsobivých jedinců do běžné společnosti.**⁸

Na závěr je nutné dodat, že pojem resocializace je v Irské republice užíván jen zřídka, ne-li vůbec, a častěji je nahrazován termíny rehabilitace (*rehabilitation*), zacházení/léčba (*treatment*) nebo jednoduchým slovem péče (*care*).

3.2.1 Cíle a principy resocializace

Podle současné literatury zabývající se resocializací a resocializační pedagogikou představuje resocializace **dlouhodobý, záměrný a cílený proces zaměřený nejen na identifikaci, odstranění nebo nahrazení nežádoucích rysů chování a sociální nepřizpůsobivosti, ale také na komplexní rozvoj osobnosti jedince.** Cílem tohoto procesu by měla být především snaha o vytvoření podmínek umožňujících tento rozvoj a snaha o začlenění jedince do běžné populace.⁹

Czapów a Jedlewski (1981) vymezují tři kategorie principů resocializační péče/resocializační výchovy¹⁰:

- **obecné zásady resocializace**, kam patří *převýchova, všestranný rozvoj osobnosti a trestní zacházení* (oprávnění vychovatele k určité kontrole nad vychovávanými jedinci)¹¹,
- **zásady strategie resocializační výchovy**, jež lze rozdělit na působení *etiotropní* (odstraňování příčin posilující nežádoucí postoje), *ergotropní* (vytváření motivačních návyků vedoucí k odstranění návyků nežádoucích) a *semiotropní* (upevňování návyků nových, žádoucích)¹²,
- **zásady postupu resocializační výchovy**, kam řadíme princip *akceptace, respektování, zásadu perspektivní péče* (respektování a uspokojování stávajících i budoucích potřeb klienta) a *zásadu požadavků* vyjadřující určité

---

⁸ Více k této problematice srovnej in: Jezierska (2008, s. 101 – 107), Moravcová (In Socialia 2010, s. 257 – 262), Pytka 2005

⁹ Viz Konopczyński (2010), Jezierska (2008, s. 103), Moravcová (In Moravcová, Průka, 2010, s. 58 – 60)

¹⁰ Resocializační výchova je „překonávání negativního postoje vychovávaného jedince k souboru norem, které mu určují určité povinnosti a práva.“ (Czapów, Jedlewski, s. 36)

¹¹ Czapów, Jedlewski (1981, s. 227 – 228)

¹² Tamtéž (s. 228 – 229)

společenské zájmy (respektování zájmů osob, mezi kterými klient žije a v budoucnu bude žít).¹³

V souladu s novodobějším nazíráním na pojetí resocializace je nutné navíc zdůraznit ještě princip **dobrovolnosti**, neboť praxe jasně ukazuje, že je téměř nemožné resocializovat jedince, kterému jeho situace vyhovuje a který nemá potřebu ji jakkoliv měnit. Různými resocializačními postupy je sice možné takového klienta přimět k akceptaci společenských norem, zároveň je ale u něj velmi nepravděpodobné, že si tyto normy interiorizuje (vnitřně přijme). Takový jedinec se bude ve výsledku chovat konformně jen po určitou dobu, nebo když se „nikdo nedívá“, a hrozí u něj proto vyšší riziko recidivy.

Všechny výše uvedené zásady by měly přispět k formování vlastností, dovedností, způsobů chování a jednání, morálního, citového a sociálního vnímání klienta a upevňovat v něm žádoucí postoje a návyky potřebné k úspěšnému fungování ve společnosti.

3. 2 Resocializační péče

Resocializační péčí se pro účely této práce rozumí souhrn veškerých metod, technik, činností a způsobů práce využívaných v procesu resocializace, sloužících k uspokojení potřeb jednotlivce i celé společnosti. Součástí resocializační péče je také prevence (sociální profylaxe) a terapie (péče následná).¹⁴

---

¹³ Czapów, Jedlewski (1981, s. 229 – 230)

¹⁴ Srovenj: Jezierska (2008, s. 101 – 107), Moravcová (In Moravcová, Průka, 2010, s. 58 – 62), Machel 2003

ČÁST I.

RESOCIALIZACE SOCIÁLNĚ NEPŘIZPŮSOBIVÝCH OSOB, KTERÉ V DŮSLEDKU PATOLOGICKÉHO PRŮBĚHU SOCIALIZACE VYKAZUJÍ DEVIACI V CHOVÁNÍ

„Příliš mnoho lidí žije ve vězení, které si sami vytvořili.“

– Dr. Michael Beckwith –

4. VHLED DO PROBLEMATIKY

V této části diplomové práce se budu podrobně věnovat první oblasti resocializační péče, a to osobám, které v důsledku patologického průběhu socializace vykazují určitou deviaci v chování.

Pojem *deviace* lze chápat „jako porušení nebo odchylku od některé sociální normy nebo skupiny norem, nerespektování požadavků, které na individuum nebo skupinu klade určitá společenská norma nebo soubor norem nebo alternativní formu chování k formě všeobecně akceptované.“ (Večeřa, Urbanová, 1996, s. 108) Z této definice je více než zřejmé, že určitého deviantního chování nebo jednání se občas dopouštějí všichni lidé (např. jízda na černo, členství v hudební subkultuře apod.), což ještě nutně neznamená, že je třeba tyto osoby resocializovat. Já se proto budu zabývat výhradně těmi jedinci, kteří v důsledku nesprávné socializace závažným způsobem porušují **právní** normy, jsou nebezpeční společnosti i sami sobě, a z těchto důvodů je nutné jejich umístění v některém z klasických resocializačních zařízení (vězení, detenční a výchovné ústavy).

Vzhledem k tomu, že existuje velké množství různých typů protisociálního chování trestního charakteru, od menších přestupků přes krádeže až po závažné trestné činy jako je vražda nebo sexuální napadení, nejjednodušší rozdělení objektu resocializační péče v této oblasti je na **dospělé a mládež**. V prvních kapitolách se proto zaměřím na osobnost a resocializaci dospělého pachatele a pokusím se popsat irský vězeňský systém. Další část práce potom věnuji dětem a mladistvým delikventům, se zvláštním zaměřením na jediné **detenční zařízení nejvyšší bezpečnostní úrovně pro děti a mládež v Irské republice Trinity House School**.

Přestože do této oblasti resocializace spadají kromě kriminality také jiné typy sociálněpatologického chování (závislosti, prostituce, extremismus apod.), nebudu se jimi v této práci zabývat samostatně a to především z důvodu nedostatečné kapacity a také proto, že jednotlivé formy tohoto chování jsou často součástí pachatelovy kriminální „kariéry“ a jako takové bývají zohledněny v resocializačních plánech a programech zacházení jednotlivých zařízení.

5. RESOCIALIZAČNÍ PÉČE O DOSPĚLÉ PACHATELE TRESTNÉHO ČINU

Doby teorií, které se zabývaly příčinami a vznikem kriminálního chování čistě buď z hlediska biologického (C. Lombroso, E. A. Hooton a jiní), psychologického (S. Freud, R. L. Jankins atd.) nebo sociologického (E. Durkheim, etiketizační teorie apod.), jsou již minulostí.¹⁵ Dnes se na příčiny vzniku delikventního chování nahlíží jako na spolupůsobení více různých faktorů, jak uvádí např. Vágnerová (2008, s. 417): „konkrétní trestný čin je vždycky výsledkem interakce vnitřních faktorů (tj. osobnosti pachatele) a vnějších okolností (tj. situace, v níž k trestnému činu došlo).“

Zvlášť důležitým aspektem při posuzování osobnosti pachatele je podle Scheinosta (2010, s. 84) jeho **motivace**, neboli „bezprostřední soubor příčin spáchání konkrétního deliktu.“ Do motivace se promítá zejména osobnostní struktura jedince (temperament, inteligence, charakter aj.), úroveň jeho sociální adaptace, vývojové poruchy socializace, stejně jako vliv rodinného a sociálního prostředí nebo různé abnormality včetně psychických nemocí a poruch, sexuálních deviací či závislostního chování. Je tedy zřejmé, že každý pachatel je svým způsobem jedinečná osobnost, která se od ostatních pachatelů (i lidí obecně) liší jednak způsobem chování, jednání, prožívání, myšlení či cítění, jednak svou socializační historií a především motivací, tedy příčinami, které ho k takovému chování a jednání vedly.

Z těchto důvodů zatím veškeré dosavadní pokusy vystihnout typickou osobnost pachatele selhaly. Přesto však existují výzkumy, které se snaží charakterizovat alespoň některé vlastnosti a rysy osobnosti, které jsou těmto jedincům ve větší či menší míře společné. Zajímavá je například teorie G. D. Walterse a T. W. Whita (In: Vágnerová 2008, s. 417-418), která vidí hlavní příčinu kriminálního jednání v odlišném kognitivním stylu (styl uvažování), pro který je charakteristická iracionalita a neschopnost poučit se ze zkušeností. Podle této teorie má pachatel pocit, že je výjimečný a silný, že pro něj neplatí žádné společenské normy a navzdory tomu, že je jeho chování společností odmítáno, si uchovává **pozitivní sebeobraz**. Typickými znaky tohoto kognitivního stylu jsou:

- **zkreslená interpretace vlastního chování** – obranná racionalizace vylučující negativní sebehodnocení,

---

¹⁵Pro více informací o jednotlivých teoriích vzniku deviací viz např. Mühlpachr (2008)

- **odblokování** – obranný mechanismus odstranění zábran (např. alkoholem), zahánění obav z následků plánovaného činu,
- **pocit privilegovanosti** – dojem, že pro ně pravidla a normy společnosti neplatí,
- **zjednodušené sociální hodnocení** – černobílé vidění světa, zvláště pak ve vnímání moci (silný x slabý),
- **sentimentalita** – sklon k povrchovým citovým vztahům,
- **superoptimismus** – pocit pachatele, že nebude nikdy dopaden, často vedoucí k recidivě,
- **kognitivní indolence (lenost uvažovat)** – orientace na přítomnost, neschopnost přemýšlet o budoucnosti,
- **diskontinuita uvažování** – nestálost názorů, snadná ovlivnitelnost.

V praxi se nejčastěji setkáváme se čtyřmi druhy pachatelů (viz např. Vágnerová, 2008, s. 419). Prvním typem je pachatel, který se deliktu dopustil **poprvé**, svého činu lituje a jeho osobnost není nijak závažně narušena. Resocializace u tohoto druhu pachatele nebývá nutná, neboť uložený trest obvykle plní všechny své funkce.¹⁶ Druhým typem pachatele je člověk, který spáchal delikt následkem **psychické poruchy** nebo **mentální retardace**. Takový jedinec často není schopen rozeznat vážnost svého činu ani posoudit následky svého jednání a měl by proto postoupit výkon ochranné léčby na příslušném psychiatrickém oddělení nebo v institutu zabezpečovací detence. Třetí typ pachatele nazýváme **deviantně socializovaným**. Jedná se o osobu, která nerespektuje společenské normy z důvodu socializace v jiném sociokulturním prostředí (etnika, sekty apod.). Posledním a poměrně častým typem pachatele je jedinec **nedostatečně socializovaný**, který se dopouští kriminálního jednání nikoliv z důvodu duševní poruchy, ale z důvodu *poruchy osobnosti* (nejčastěji se jedná o antisociální nebo emočně nestabilní poruchu osobnosti).

Porucha osobnosti je podle MKN – 10¹⁷ trvalý stav vyznačující se maladaptivním chováním, sníženou tolerancí k zátěži, rezistencí ke změnám a neschopností poučit se ze zkušenosti, který s určitými výkyvy přetrvává po celý život. Příčiny vzniku těchto

---

¹⁶ Základní funkce trestu jsou: výchovná (náprava potrestaného), preventivní (odradit pachatele i společnost k páčání trestné činnosti), ochranná (ochrana společnosti před pachatelem) a restaurativní (obnovení spravedlnosti). (Sokol, 2007)

¹⁷ Desátá revize mezinárodní klasifikace nemocí, její přípravu koordinovala Světová zdravotnická organizace (WHO)

poruch jsou multifaktoriální. Nejvýrazněji se na jejich zrodu podílejí faktor dědičnosti (genetická predispozice), biologická determinace (zvýšená hladina některých hormonů), průběh prenatální a perinatální fáze (vliv nepříznivých faktorů na plod během těhotenství a v průběhu porodu, patří sem i mechanické poškození např. při klešťovém porodu apod.) a samozřejmě i vliv vnějšího prostředí, zejména pak (např. podle Koukolíka a Drtilové, 1996) první sociální vztah dítěte a jeho matky. Toto období je pro dítě kritické hlavně proto, že v jeho průběhu získává důvěru (nebo nedůvěru) ve svět a pocit bezpečí, a jakákoliv patologie v tomto vztahu může vést (zejména pro méně psychicky odolné děti) k narušení vývoje osobnosti, k emoční labilitě, k neurotickým rysům osobnosti i k nějaké závažnější duševní poruše.

Ve věznicích se nejčastěji setkáváme právě s posledními dvěma druhy pachatelů, tedy s jedincem deviantně socializovaným a nedostatečně socializovaným. Přímé výchovné působení na oba typy je procesem velmi náročným, neboť pracujeme se vzorci chování a rysy osobnosti, které byly u jedince pěstovány a zpevňovány po dlouhou dobu, a které jsou nezbytné pro jeho přijetí a začlenění do prostředí, z něhož pochází a do kterého se následně vrací. V neprospěch resocializačních snah hrají též různé přidružené sociálně patologické jevy (především alkoholové a nealkoholové závislosti), neboť výrazně ovlivňují mnohdy již beztak narušenou osobnost pachatele.

5.1 VĚZEŇSKÝ SYSTÉM IRSKÉ REPUBLIKY

5.1.1 Organizační struktura¹⁸

Irský vězeňský systém spadá do resortu Ministerstva spravedlnosti (*Department of Justice & Equality*). V jeho čele stojí **Ministr spravedlnosti** (t. č. Alan Shatter), který za něj nese politickou odpovědnost a **Generální ředitel Vězeňské služby** (VS). Pro pomoc při řešení důležitých otázek týkajících se vězeňství byl v roce 1999 navíc založen zvláštní nezávislý orgán, jímž je dvanáctičlenná **Prozatímní rada** (*Prisons Authority Interim Board*). Ta se schází přibližně šestkrát ročně a poskytuje Generálnímu řediteli Vězeňské služby odborné poradenství v oblasti správy a řízení vězeňského systému.

Vězeňská služba Irské republiky (*Irish Prison Service*) patří mezi výkonné orgány trestní justice už od roku 1854, kdy byla založena jako jedna z vůbec prvních veřejných institucí v Irsku. Pracuje s pachateli trestných činů mužského pohlaví od 16 let a výše a s ženskými pachatelkami trestných činů od 17 let a výše. V současnosti sídlí v Longfordu (okres Longford) a skládá se ze sedmi ředitelství:¹⁹

1. **Ředitelství pro všeobecné záležitosti** (*Corporate Affairs Directorate*) má široké pole působnosti. Kromě hlavního úkolu, jímž je implementace, sledování a kontrola klíčových změn prováděných v rámci strategického plánování, má na starost např. zpracování výročních zpráv a statistik, vědecký výzkum, dohled nad úspěšnou realizací Vězeňských pravidel (2007), zprostředkování informací tisku i širší veřejnosti nebo spolupráci s externími organizacemi uvnitř a vně státu.
2. **Ředitelství pro provozní záležitosti** (*Operations Directorate*) je odpovědné za celkový chod všech vězeňských zařízení. Dohlíží především na uplatňování práv odsouzených v souladu se zákony a státní politikou, zvláště pak na právo jedince na bezpečné a humánní zacházení. Dále zajišťuje bezpečnost, transport odsouzených mezi jednotlivými věznicemi, k soudům či do nemocnice, dohlíží

---

¹⁸ Viz přílohu č. 1

¹⁹ Pro více informací o pravomocích jednotlivých ředitelství viz Irish Prison Service [online]. Dostupný z WWW: <http://www.irishprisons.ie/index.php/about-us>. [cit. 2012-04-14]

na podmíněčné propouštění vězňů a v případě zájmu poskytuje informace obětem trestné činnosti např. o probíhajícím soudním slyšení apod.

3. **Ředitelství pro výkon trestu odnětí svobody** (*Regimes Directorate*) dohlíží na plnění hlavního cíle výkonu trestu a tím je resocializace odsouzeného. Nabízí a zprostředkovává obecné i specializované služby podporující odsouzeného v tom, aby po propuštění z VTOS vedl řádný a smysluplný život. Mezi nabízené služby patří zejména doplnění odborného vzdělání a kvalifikace nebo psychologická, terapeutická a duchovní intervence zaměřená na odstranění sociálně patologických rysů osobnosti (násilného chování, alkoholové a drogové závislosti) a na celkový rozvoj jedince.
4. **Ředitelství pro majetkovou správu a informační technologie** (*Estate Management and ICT Directorate*) je odpovědné za výstavbu a údržbu všech vězeňských objektů, a za poskytování informačních a komunikačních technologií zaměstnancům i odsouzeným. V současnosti je jeho hlavním úkolem renovace a modernizace vězeňských cel.
5. **Personální ředitelství** (*Human Resources Directorate*) má na starost péči o zaměstnance, zejména jejich najímání a další odborné vzdělávání např. v oblasti komunikace a sociálních dovedností, bezpečnosti práce, práva či psychologie. Irská vězeňská služba zaměstnává v současné době téměř 3 400 osob.
6. **Ředitelství pro zdravotnickou péči** (*Healthcare Directorate*) zajišťuje servis zdravotnických služeb pro odsouzené ve stejném rozsahu a ve stejné kvalitě, jaké by se jim dostalo na svobodě. Kromě pravidelných preventivních prohlídek a základní zdravotní péče obstarává také léčbu závislostí nebo duševních nemocí.
7. **Finanční ředitelství** (*Finance Directorate*) se stará o hospodaření Vězeňské služby (vydává roční účetní závěrku, provádí finanční kontrolu, schvaluje náklady apod.)

V Irské republice existují dva druhy vězeňských zařízení – klasické věznice (*prison*) a detenční věznice (*place of detention*), kam jsou a priori umístovány osoby ve věku 16 až 21 let.

Jednotlivá vězení můžeme dále rozdělit do tří skupin podle typu a úrovně zabezpečení. První skupinu tvoří tzv. uzavřené věznice (*closed*), jejichž úroveň vnitřního i obvodního zabezpečení je střední nebo vysoká. Druhou skupinou jsou tzv. otevřené věznice (*open*) s nízkou mírou vnitřního i vnějšího zabezpečení a třetím typem je tzv. polootevřená věznice (*semi-opened*), která má klasické obvodní zabezpečení, ale minimální vnitřní kontrolu.

Na území Irska se v současnosti nachází 14 vězeňských a detenčních institucí²⁰. 11 z nich patří k tradičním uzavřeným zařízením, další dvě jsou otevřená a jedno je polootevřené. Naprostá většina z nich je určena pro pachatele mužského pohlaví s výjimkou ženské věznice Dóchas Centre a věznice Limerick, kam se umísťují pachatelé obou pohlaví. Celková ubytovací kapacita všech těchto zařízení činí 4,430 lůžek, přičemž průměrný denní počet ubytovaných činil v roce 2011 4,389 osob. (Three Year Strategic plan 2012 – 2015, 2012, s. 11)²¹

5.1.2 Legislativní rámec

Vězeňská služba Irské republiky vykonává svou činnost v souladu s platnými státními i mezinárodními předpisy. Mezi nejdůležitější **irskou legislativu** patří například Vězeňské zákony z roku 1925 a 2007 (*Prisons Acts*), Zákony o trestním soudnictví z let 1960, 1997 a 2007 (*Criminal Justice Acts*), Zákony o přepravě odsouzených osob z roku 1995 a 1997 (*Transfer of Sentenced Persons Act*) nebo Vězeňská pravidla z roku 2007 (*Prison Rules*). Dále sem patří předpisy týkající se cizinců, konkrétně Imigrační zákony z let 1999, 2003 a 2004 (*Immigration Acts*), Zákon o nelegálním přistěhovalectví z roku 2000 (*Illegal Immigrants Trafficking Act*) a Uprchlícký zákon z roku 1996 (*Reugee Act*).

K **mezinárodní legislativě**, kterou se irská Vězeňská služba řídí, patří ratifikované dokumenty týkající se zejména lidských práv a humánního zacházení s odsouzenými, jakými jsou např. Evropská úmluva o lidských právech (*European Convention on*

---

²⁰ Viz přílohu č. 2

²¹ Přesné statistiky o počtech a charakteristice obviněných a odsouzených jedinců je možné nalézt ve Výroční zprávě Vězeňské služby z roku 2011 (Annual Report 2010) nebo v Třiletém strategickém plánu Vězeňské služby na rok 2012 – 2015 (Three Year Strategic Plan 2012 – 2015).

Human Rights, 2003), Všeobecná deklaráce lidských práv (*Universal Declaration of Human Rights*), Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězni (*United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, 1958*), Úmluva OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (*United Nations Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, 1984*), Evropská vězeňská pravidla (*European Prison Rules, 2006*), či Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (*United Nations Covenant on Civil and Political Rights, 1996*).

Irská Vězeňská služba bere, kromě výše uvedeného, v potaz také zprávy Vězeňské inspekce (*Inspector of Prisons*), jejíž návrhy a doporučení se snaží implementovat do vězeňského systému.

5.1.3 Cíle a poslání Vězeňské služby Irské republiky

Hlavním posláním irské Vězeňské služby je umožnit všem vězňům bezpečný výkon trestu odnětí svobody a zajistit jim důstojné podmínky pro péči a rehabilitaci s cílem ochránit společnost.

Základními principy odrážejícími se ve všech činnostech Vězeňské služby jsou:

- **Služba** - VS je instituce sloužící lidem.
- **Veřejné bezpečí** – jako jeden z klíčových systémů trestní justice se VS snaží pozitivně přispívat k ochraně společnosti a veřejného bezpečí.
- **Vedení** – VS usiluje o to být pozitivním příkladem pro ostatní.
- **Integrita** – VS jedná legálně, transparentně, čestně, spolehlivě, poctivě a eticky.
- **Respekt** – VS zachází s každým člověkem laskavě a s respektem a stará se o jeho důstojnost, rovnost a lidská práva.
- **Zásadovost** – VS poskytuje odsouzeným možnost zapojit se do příslušných aktivit a programů určených pro zlepšení kvality jejich života a vytvoření bezpečnější společnosti. V rámci těchto aktivit jsou uplatňovány zásady normality, osobní odpovědnosti, individualizace, rovnosti, rozvoje a reintegrace.

- **Spolupráce** – VS si zakládá na spolupráci jak uvnitř, tak i vně systému. Na základě vytváření efektivních partnerství s externími organizacemi získává ve svůj prospěch řadu cenných postřehů a rad.
- **Odpovědnost** – VS je odpovědná nejen za sebe, své činy a rozhodnutí, ale i za druhé.
- **Rodinný život a komunita** – VS pomáhá pachatelům udržovat vztahy s rodinou i širší komunitou.
- **Odvaha** – VS dělá to, co je správné, i přes nepřízeň osudu.
- **Dokonalost** – činnost VS dosahuje nejvyšší možné kvality. (Three Year Strategy Plan 2012 – 2015, 2012)

5.2 RESOCIALIZAČNÍ PÉČE O ODSOUZENÉ V IRSKÉM VĚZEŇSKÉM SYSTÉMU

Vězeňská služba se v rámci péče o odsouzené řídí dvěma hlavními dlouhodobými principy (Strategy Statement 2001 – 2003, 2001, s. 28):

- **Pachatelé jsou do věznic posíláni za trest a nikoliv proto, aby tam byli trestáni.**²² Podle platné irské legislativy je samotné odnětí svobody pro jedince dostatečným trestem, a tudíž je jakákoliv jiná forma trestání odsouzených uvnitř vězeňského systému zakázána.
- **Základní životní podmínky by měly co nejvíce odpovídat standardům akceptovatelným v širší společnosti.** Tento bod úzce souvisí s uspokojováním lidských potřeb. Součástí péče o odsouzené je umožnit jim uspokojování nejen těch potřeb základních, jako jsou hlad či žízeň, ale také některých vyšších, jako je potřeba bezpečí, akceptace či rozvoje.

Z hlediska specifických nároků a potřeb odsouzených je možné rozdělit vězeňskou populaci do sedmi kategorií. Toto dělení je důležité zejména pro specializaci a individualizaci resocializační péče a umožňuje Vězeňské službě vytvářet efektivní programy zacházení. Jednotlivými kategoriemi jsou:

- mladší vězni (16 – 21 let),
- ženy,
- starší vězni,
- sexuální delikventi,
- vězni vyžadující zvláštní ochranu (drogově závislí),
- pachatelé násilných trestných činů,
- a pachatelé s duševní nemocí.

V rámci resocializační péče o odsouzené nabízí Vězeňská služba široké spektrum služeb určených zejména pro udržení dobrého fyzického a psychického stavu vězňů, zabránění škodlivým efektům prizonizace a k podpoře celkového osobnostního rozvoje jedince. Jedná se především o služby zdravotní, psychiatrické, psychologické, vzdělávací a odborně vzdělávací, dále o služby sociální, duchovní, poradenské či rekreační.

---

²² Z angl. originálu: „offenders are sent to prison as punishment and not for punishment“.

V roce 2008 byl navíc v Irsku zaveden systém Integrovaného výkonu trestu odnětí svobody (*Integrated Sentence Management – ISM*), jehož cílem je vytváření individuálních programů zacházení o odsouzené. Tento systém je primárně určen pro vězně odsouzené k trestu odnětí svobody na více než jeden rok a vyžaduje po nich převzetí určité odpovědnosti za vlastní resocializaci. Jedinec, který souhlasí se zapojením do tohoto programu si na základě spolupráce s pracovníkem ISM stanoví vlastní cíle, k nimž by chtěl v rámci výkonu trestu dospět a také metody, s jejichž pomocí chce těchto cílů dosáhnout. Pracovník ISM poté pravidelně kontroluje průběh plnění tohoto plánu a hodnotí pokroky (případně neúspěchy) odsouzeného. Od roku 2008 do března 2012 se programu zúčastnilo 2,276 vězňů.²³

5.2.1 Vzdělání

Irská Vězeňská služba nabízí široké spektrum vzdělávacích programů, které jsou dostupné všem odsouzeným napříč vězeňským systémem. Tato služba je realizovaná ve spolupráci s Ministerstvem školství (*Department of Education and Skills*), a s pomocí některých dalších vzdělávacích institucí, jakými jsou např. tzv. Otevřená univerzita (*Open University*), zaměřená na vzdělávání dospělých a e-learningové kurzy, Veřejná knihovnická služba (*Public Library Service*), Výbor pro vzdělávání (*Vocational Education Committees*) nebo Umělecká rada (*Arts Council*). Nabízené programy jsou akreditovány Radou pro udílení vyznamenání v oblasti dalšího vzdělávání a odborné přípravy FETAC (*Further Education and Training Awards Council*), jež je součástí Národního kvalifikačního rámce (*National Framework of Qualifications*). Vězni si zároveň mohou doplnit základní vzdělání a složením státní závěrečné zkoušky nižší (*Junior Certificate*) nebo vyšší (*Leaving Certificate*) úrovně dovést druhý stupeň vzdělání v rámci irského vzdělávacího systému (*secondary education*).

Veškeré vzdělávací programy a kurzy jsou koncipovány s ohledem na věk odsouzených a na jejich specifické potřeby stejně jako na potřeby společnosti. To znamená, že kromě všeobecného a profesního vzdělávání je velký důraz kladen na rozvoj sociálních dovedností, zvládnání problémového chování a krizových situací, agrese, rodičovství apod. Vzdělávací programy je možné rozdělit do několika oblastí:

---

²³ Irish Prison Service. Integrated Sentence Management [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.irishprisons.ie/index.php/integrated-sentence-management>>. [cit. 2012-04-23]

- **základní vzdělání** – gramotnost (čtení a psaní), matematika, angličtina jako druhý jazyk, komunikace;
- **umění** – hudební a výtvarná výchova, divadlo, sochařství, tvůrčí psaní, film, fotografie aj.;
- **technologie** – truhlářství, dřevořezba, kovovýroba, počítačový design, informační technologie, zahradničení apod.;
- **všeobecné vzdělání** – dějiny, cizí jazyky, zeměpis, ekonomika, anglická literatura;
- **sociální dovednosti** – osobnostní rozvoj, mezilidské vztahy, sebeovládání, rodičovství, studium závislostí, teorie řízení automobilu apod.;
- **zdraví** – tělesná výchova, sporty, fitness a jiné rekreační aktivity, zdravotní výchova, zdravá výživa atd. (IPS Annual Report 2010, 2010).

V roce 2011 se do některého z nabízených programů zapojilo 38% vězňů.²⁴

5.2.2 Práce a profesní příprava

Zaměstnání a příprava na zaměstnání jsou velice důležitou součástí resocializačního procesu. Pracovní aktivity vyplňují podstatnou část dne odsouzeného, čímž mu zabraňují v bezprizorním trávení času, a zároveň slouží k osvojování dovedností důležitých pro budoucí profesní uplatnění. Jedná se zejména o získání pracovních návyků a návyků spojených s denním režimem: každé ráno vstát a jít do práce, večer chodit včas spát, vyhnout se abúzu alkoholu a jiných návykových látek, být odpovědný za provedenou práci apod.

V rámci irského vězeňského systému existuje 114 pracovních dílen, kde mohou odsouzení získat praxi např. v oboru tiskařství, počítačových technologií, Braillova písma, truhlářství, kovovýrobě, stavebnictví, zahradnictví aj. Tyto kurzy jsou stejně jako vzdělávací programy externě akreditovány, tentokrát společnostmi City & Guilds, Skotským kvalifikačním orgánem (*Scottish Qualifications Authority*), Irským úřadem pro bezpečnost potravin (*Food Safety Authority of Ireland*) a dalšími podobnými certifikačními společnostmi. V roce 2011 se profesních kurzů zúčastnilo 1,219 vězňů.²⁵

²⁴ Irish Prison Service. Prison Education Service. [online] Dostupné z WWW: <<http://www.irishprisons.ie/index.php/prison-education-service>>. [cit. 2012-05-02]

²⁵ Irish Prison Service. Work and Vocational Training. [online] Dostupné z WWW: <<http://www.irishprisons.ie/index.php/work-and-training>>. [cit. 2012-05-02]

Kromě pracovních dílen, ve kterých se pachatelé zvyšováním kvalifikace připravují na výkon povolání, jsou odsouzení dále zaměstnáváni v provozu jednotlivých věznic, především v jídelně, prádelně, knihovně nebo v úklidové službě, ale také v různých charitativních organizacích. Součástí systému zaměstnávání odsouzených je rovněž spolupráce s externími organizacemi, které nabízejí pracovní místa vězňům po propuštění z výkonu trestu.

5.2.3 Psychologická péče

Primární funkcí psychologické intervence je zajistit dobré duševní zdraví vězňů (zvládnání stresu, deprese, úzkosti a projevů prizonizace včetně sebevražedného jednání) a pomoci pachatelům řešit faktory, které pro ně představují riziko recidivy (hněv, zneužívání návykových látek, násilnické sklony atd.). Irská Vězeňská služba zaměstnává celkový počet 21 psychologů, pracujících pod záštitou Ředitelství pro výkon trestu odnětí svobody.

Kromě vstupních psychologických testů a psychologického poradenství existuje také řada programů, jež jsou zaměřeny přímo na specifický druh pachatele. Zajímavý terapeutický program pro sexuální delikventy byl vytvořen například ve věznici Arbour Hill v roce 2009. Tato psychologická strategie s názvem Building Better Lives²⁶ (budování lepšího života) pracuje se silnými stránkami osobnosti a pozitivními vlastnostmi pachatele a skládá se ze tří fází:

- Fáze **Objevování** (*Exploring Better Lives*), jejímž cílem je zvýšit jedincovo sebevědomí a motivovat ho k pozitivní změně.
- Fáze **Procvičování** (*Practising Better Lives*), která je zaměřená na detailní poznání a pochopení pachatelovy kriminální minulosti a na plánování jeho lepší budoucnosti bez páchání další trestné činnosti.
- Fáze **Udržení** (*Maintaining Better Lives*), jejímž smyslem je jednak podpora pokroků a pozitivních změn probíhajících u dlouhodobě odsouzených jednak vytváření plánů komplexní následné péče pro osoby propuštěné na svobodu. Význam těchto plánů spočívá v zajištění spolupráce s externími

---

²⁶ Tento program byl vytvořen mimo jiné na základě výsledků výzkumného šetření, které v roce 2002 publikovala Francesca Lundström, Ph.D. s cílem vytvořit efektivní rehabilitační program pro sexuální delikventy. (Lundström, 2002)

organizacemi, které budou pachatele podporovat ve snaze udržet si nový život. (IPS Annual Report 2010, 2011, s. 25)

Jako další projekty můžeme uvést např. program Wheatfieldské věznice zaměřený na pachatele se sklony k násilí nebo program pro drogově závislé ve věznici Mountjoy.

5.2.4 Zdravotní péče

Péče o tělesné i duševní zdraví odsouzených je jednou z hlavních priorit irské VS, která v rámci svého působení nabízí široké spektrum zdravotnických služeb. Tyto služby se dají v zásadě rozdělit do několika skupin.

- **Všeobecná péče.** Vzhledem k tomu, že vězení je uzavřená instituce, zde existuje větší pravděpodobnost šíření některých infekčních nemocí, a proto je hlavní důraz kladen především na prevenci a dodržování přísné hygieny. Kromě vstupní lékařské prohlídky podstupují všichni vězni pravidelná lékařská vyšetření a očkování. Do všeobecné zdravotnické péče patří dále různá specializovaná vyšetření (zubař, ortoped apod.), stejně jako podávání farmak tam kde je to nutné.
- **Léčba drogových závislostí.** Podle Výroční zprávy VS se počet drogově závislých jedinců v irských věznicích rapidně zvyšuje. (IPS Annual Report 2010, 2011 s. 29) Významným dokumentem v oblasti drogové politiky je protidrogová strategie irské VS s názvem Udržme drogy mimo věznice (*Keeping Drugs out of Prisons*), která vedle již zmíněných psychologických služeb nabízí odsouzeným i substituční léčbu metadonem. Ta je dostupná v devíti věznicích ze čtrnácti a v roce 2010 ji využilo 2,424 vězňů.
- **Léčba duševních nemocí.** V porovnání s většinovou populací je výskyt duševních nemocí mezi vězni vyšší. (IPS Annual Report 2010, 2011 s. 30) Irská VS se ve spolupráci s Centrální nemocnicí pro duševní choroby (*Central Mental Hospital*) snaží tato onemocnění včas identifikovat, duševně nemocné jedince vyčlenit ze systému trestní justice a zařídit jim psychiatrickou léčbu.
- **Péče o děti.** V souladu s Vězeňskými pravidly (Prison Rules, 2007) je vězeňkyním umožněno ponechat si ve výkonu trestu své dítě, avšak maximálně do jednoho roku věku. Po tuto dobu se o matku a její dítě stará pracovník irské zdravotnické organizace (*Health Service Executive – HSE*).

Důležitou součástí péče o odsouzené v rámci irského vězeňství je také duchovní služba a spolupráce s Probační službou Irské republiky, která se snaží o úspěšné zařazení vězňů do společnosti po jejich propuštění. Právě postpenitenciární péče je jednou z nejvíce problematických oblastí resocializačního procesu. Vězni během své kriminální kariéry a po dobu výkonu trestu často ztrácejí podporu rodiny i širší society, a po propuštění mají potíže s uplatněním na trhu práce i s udržením bydlení. Probační služba se ve spolupráci s dalšími externími organizacemi snaží tato rizika redukovat například zprostředkováním pracovního místa, ubytování, kontaktů s rodinnými příslušníky nebo nabídkou další psychologické a terapeutické pomoci, čímž jedince motivuje k vedení řádného a smysluplného života.

5.3 TŘÍLETÁ STRATEGIE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY IRSKÉ REPUBLIKY PRO OBDOBÍ 2012 – 2015

V rámci centrálního řízení vězeňského systému je každé tři roky publikován strategický plán, jehož cílem je reagovat na aktuální problémy irského vězeňství a zefektivňovat činnost irské Vězeňské služby. Tento plán je koncipován v souladu s Vládním programem pro národní obnovu (*Government's Programme for National Recovery*) a také s všeobecnými cíli Ministerstva spravedlnosti.

Postupnou realizací klíčových změn strategického plánování usiluje irská VS o naplnění tří obecných cílů. Prvním cílem je zvyšování veřejné bezpečnosti zajištěním výkonu trestu odnětí svobody pro pachatele trestných činů a s pomocí nástrojů resocializace jim zabraňovat v recidivě. Druhým cílem je vykonávat své poslání v souladu s platnými státními i mezinárodními předpisy, a konečně posledním cílem je, aby všechny změny prováděné v rámci strategického plánování byly přizpůsobeny obecným cílům a potřebám společnosti.

Současná strategie, vydaná v dubnu 2012 čelí zejména těmto problémům (Three Year Strategic Plan 2012 – 2015, 2012, s. 17):

- redukce finančních zdrojů,
- nárůst vězeňské populace,
- nedostatek zaměstnanců v občanském sektoru (hrozba propouštění zaměstnanců Probační služby a jiných organizací, které zajišťují následnou péči o propuštěné vězně),
- legislativa (zpoždění při realizaci Smlouvy o poskytování služeb v období 2010 – 2014 by mohly zpomalit vězeňské reformy),
- reputace (hrozba ztráty důvěry společnosti v irský vězeňský systém).

Reakcí na stávající situaci a problémy v irském vězeňském systému bylo ustanovení šesti základních strategických okruhů, jež obsahují řadu klíčových změn, které budou postupně realizovány v příštích třech letech. Jednotlivými oblastmi jsou: Počet vězňů, Pokrok vězňů, Programy zacházení, Management věznic a personalistika, Vězeňský majetek a Vězeňská legislativa. (tamtéž, s. 27)

Podle Inspekční zprávy z roku 2011 je většina irských věznic přeplněná, nebo k tomu alespoň nemá daleko. (Office of the Inspector of Prisons Annual Report 2010, 2011)

Vzrůstající **počet vězňů** představuje nebezpečí jak pro společnost a zaměstnance VS tak i pro vězně samotné. V úvahu je nutné brát zejména psychický stav odsouzených, který se kvůli stísněným ubytovacím podmínkám výrazně zhoršuje. Irská Vězeňská služba se zavázala tuto situaci řešit nejen navýšením kapacity některých vězeňských zařízení a transportem určitého počtu vězňů do jiných, méně obsazených věznic, ale také snahou zvyšovat počet podmínečně propuštěných vězňů na svobodu. Tento tah vyžaduje zefektivnění resocializačních programů a navázání užší spolupráce s Probační službou a dalšími externími organizacemi, které vězňům umožní pokračovat v rehabilitaci i na svobodě.

Dalším bodem tříletého strategického plánu VS je rozsáhlá reorganizace vězeňského systému, jež by měla podpořit **pokrok vězňů** v souladu se zásadami normalizace, rozvoje a reintegrace. Primární změna spočívá především v přesnějším určení typu a úrovně zabezpečení všech 14 věznic. Na základě tohoto rozlišení budou vypracovány konkrétní postupy pro zařazování odsouzených do vhodných zařízení, která budou svým zabezpečením i programy zacházení odpovídat povaze spáchaného trestného činu i osobnosti pachatele. Zároveň bude provedena revize všech irských věznic s cílem optimalizovat podmínky pro úspěšnou resocializaci odsouzených.

Další důležitou součástí tohoto bodu je rozhodnutí o vyloučení dětských pachatelů z irského vězeňského systému, kteří byli doposud umístováni do věznic St. Patrick's Institution (chlapci od 16 let) a Limerick (dívky od 17 let). V současnosti probíhá přemísťování šestnáctiletých chlapců z výkonu trestu do detenční školy Trinity House School, následovat by je postupně měly děti sedmnáctileté. Doba ukončení tohoto procesu se předpokládá na konec roku 2013. Toto rozhodnutí je důležité zejména z hlediska výkonu dětských práv.

Co se týče **programů zacházení**, cílem VS v příštích třech letech je především zefektivnit resocializaci vězňů zaváděním nových individuálních programů pro jednotlivé skupiny odsouzených. (viz s. 28) Zvláštní skupinu budou nově představovat pachatelé odsouzení ke krátkodobým trestům, pro něž bude s pomocí Probační služby vyvinuta speciální síť podpůrných služeb v oblasti postpenitenciární péče. Zvýšená pozornost bude věnována drogové problematice a problematice rodinných vztahů.

Vězeňská služba bude dále usilovat o zavedení pilotního programu opírajícího se o principy restorativní justice, který by měl motivovat vězně k převzetí odpovědnosti za

svůj čin, ke snaze odškodnit komunitu a uvědomit si dopad svého jednání na oběť trestného činu. Tyto snahy by měly vést především ke snížení rizika recidivy.

V oblasti **managementu věznic a personalistiky** budou provedeny výrazné změny týkající se především zavádění nových organizačních jednotek, například jednotky pro zdravotní péči o zaměstnance (*Occupational Health Unit*) nebo jednotky profesních standardů (*Professional Standards Unit*), a vytváření nových pracovních pozic. Pro zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví jak zaměstnanců, tak odsouzených bude dále vybudován nový systém kontroly rizikových faktorů, jakými jsou např. přeplněnost věznic, protipožární ochrana, bezpečnost pracovních postupů atd. Pozornost bude věnována také odbornému vzdělávání zaměstnanců zejména v oblasti lidských práv, ochrany dětí, respektu k odsouzeným a duševního zdraví. Výše uvedené kroky by měly vést k větší efektivitě a profesionalizaci veškerých služeb nabízených v rámci irského vězeňského systému.

V oblasti **majetkové správy** bude veškerá činnost směřována k modernizaci a renovaci vězeňských cel, s cílem zlepšit životní podmínky odsouzených. Renovovat se budou především starší vězeňské objekty, konkrétně věznice Cork, Limerick (bloky A, B), Mountjoy (bloky A, B, D) a Portlaoise (blok E). Ve všech věznicích, kde tak ještě nebylo učiněno, bude dále přebudovaná kanalizace a do jednotlivých cel budou instalována sociální zařízení a umyvadla.

Součástí tříletého strategického plánu jsou také návrhy na provedení určitých změn v irské **vězeňské legislativě**, které by měly směřovat k její modernizaci. Jedná se především o zavádění nových termínů a opatření, která budou více odpovídat mezinárodním normám a společenským podmínkám jednadvacátého století.

6. RESOCIALIZAČNÍ PÉČE O DĚTI A MLADISTVÉ DELIKVENTY

Téměř každý člověk se v průběhu dospívání dopustí určitého činu překračujícího meze zákona. Predikce toho, zdali se z takového jedince později stane „kriminálník“ nebo zda se jednalo o ojedinělý čin, který se už nikdy v budoucnu nebude opakovat, je velmi nesnadná především proto, že osobnost dospívajícího není zatím plně vyvinuta a tudíž je těžké odhadnout, zda u něj delikventní rysy dosažením dospělosti vymizí nebo naopak zesílí. Mnoho mladistvých se chová deviantně například v bouřlivém období adolescence v důsledku probíhajících psychosociálních změn. U těchto jedinců existuje při včasné intervenci veliká šance, že se v dospělém věku budou chovat konformně a nebudou mít vážnější problémy se zařazením do společnosti. U některých dětí ovšem rysy deviantní osobnosti a patologického chování nevymizí nikdy, a s těmi se pak s největší pravděpodobností setkáme v zařízeních resocializační péče.

Projevy dítěte, které souvisejí s porušováním společenských norem a které se vymykají přiměřenému chování, označujeme souhrnně jako **poruchy chování**. Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN – 10) charakterizuje poruchy chování jako opakované a přetrvávající agresivní, asociální nebo vzdorovité chování, které výrazně překračuje hranici sociálního chování odpovídající danému věku. Jedná se např. o nadměrné prání se nebo týrání, krutost k lidem nebo ke zvířatům, ničení majetku, zakládání požárů, krádeže, výbuchy vzteku atd. Poruchy chování můžeme rozdělit podle stupně závažnosti na poruchy *disociální* (mírné, např. lhaní), *asociální* (závažnější, často namířené na poškozování sebe sama, např. závislostní chování) a *antisociální* (nejzávažnější, jedná se o vážné porušování sociálních i právních norem společnosti).

Mezi poruchy chování patří *poruchy vázané na vztahy v rodině* (zaměřené proti jednomu nebo více členům elementární i širší rodiny), *nesocializované poruchy chování* (zaměřené proti ostatním dětem), *socializované poruchy chování* (vyskytující se u jedinců dobře integrovaných do skupiny vrstevníků, často spojené s delikvencí) a jiné.

Na chování dítěte mají kromě těchto „klasických“ poruch chování značný vliv též jiné přidružené poruchy, např. poruchy pozornosti nebo emocí.

Příčiny vzniku deviantního chování u dětí a mladistvých jsou různé, nejčastěji se však jedná o spolupůsobení více faktorů. Určitou roli hrají zajisté genetické predispozice, např. hyperaktivita, snížená inteligence či sebekontrola, které ale, jak

uvádějí Matoušek a Kroftová (2003, s. 23), nejsou samy o sobě příčinou spáchání trestného činu, pouze zvyšují „práh pro působení vlivů prostředí“. Právě vliv sociálního prostředí je asi nejvýznamnějším faktorem podílejícím se na vzniku deviantního chování. Jedná se zejména o působení základních socializačních činitelů, tedy rodiny, školy nebo vrstevníků, ale významný je i podíl médií, politické, kulturní či ekonomické situace ve státě apod. Z toho vyplývá, že **patologické chování dítěte není ani tak jeho vlastním selháním, jako selháním společnosti, ve které je socializováno.**

Děti, ze kterých se později stávají delikventi, se nejčastěji rodí do dysfunkčních, patologických rodin. Tato patologie se odráží především ve výchovném stylu rodiny, vyznačujícím se například nedůsledností, neadekvátní autoritou, perfekcionismem, nepotismem, nejednotností ve výchově, deprivujícím prostředím (nedostatek zájmu a podnětů), psychopatii rodičů, alkoholismem, delikvencí apod.

Defekt ve výchovném stylu může vzniknout důsledkem mnoha faktorů, třeba neplánovaným rodičovstvím, původním rodinným zázemím rodičů, sociální a ekonomickou situací rodiny, příliš nízkým nebo příliš vysokým věkem rodičů, sociálněpatologickými jevy v rodině, přílišnou orientací rodičů na práci, neúplnou nebo naopak příliš širokou rodinou atd., téměř vždy ale vede k narušení socializačního procesu a tedy i vývoje osobnosti dítěte.

Některé výzkumy ukazují (Koukolík, Drtilová, 1996), že dispozice k asociálnímu chování mohou vznikat již v prenatální vývojové fázi. V tomto období na plod působí zejména psychický stav matky, například to, zda dítě chce nebo nechce, a od toho se odvíjející projevy lásky či nelásky. Odmítané děti bývají po narození více plačtivé a nemocné a v budoucnu mohou trpět neurotickými stavy a poruchami chování, které mohou vyústit v duševní nemoc nebo v poruchu osobnosti.

Co se týče vlivu výchovného působení rodiny, bylo prokázáno, že děti vyrůstající např. v rodině upřednostňující autoritativní výchovu, mají větší sklony k agresi a násilnému chování. Děti, které vyrůstají v rodině, kde jim rodiče nevěnují dostatečnou pozornost a lásku mají zase potřebu hledat si tuto lásku jinde, nejčastěji ve skupině vrstevníků, v nějaké pouliční partě nebo extremistické skupině.

Delikventní mládež také často pochází ze sociálně slabých rodin, ve kterých na ně spolupůsobí hned několik nepříznivých faktorů, jimiž jsou kromě chudoby také nízká

inteligence rodičů nebo výskyt sociálně-patologických jevů (kriminalita, nezaměstnanost, alkoholismus apod.).

Nesprávný výchovný styl a rodinné působení jsou nebezpečné zejména proto, že dítě, které se učí napodobováním a přebíráním rodinných vzorů, má přirozeně tendenci tyto vzorce chování později opakovat. Na to, zda jedinec naváže na patologickou dráhu předurčenou jeho rodinou, má veliký vliv širší sociální prostředí, především dostatek jiných, pozitivních vzorů chování. Tento vzor může představovat např. učitel ve škole, rodič spolužáka, ale i „idol“, osoba dítětem obdivovaná pro vlastnosti, které by samo chtělo mít. Role „idolu“ plní svou nezastupitelnou funkci zejména v období dospívání, kdy se dítě snaží vymanit z vlivu svých rodičů a projektováním vlastního já do osoby, která je mu sympatická, mu pomáhá v objevování vlastní identity.

Smutnou skutečností ovšem je, že většina dětí, které jsou vystavovány nepříznivým rodinným vlivům, tento pozitivní vzor chování ve svém okolí nemá, a proto je jedním z cílů resocializačních zařízení mimo jiné i to, aby dětem tento model zprostředkovala a aby jim ukázala, že existuje i jiná cesta.

6.1 SYSTÉM RESOCIALIZAČNÍ PÉČE O DĚTI A MLADISTVÉ V IRSKÉ REPUBLICE

V souladu s platnými státními i mezinárodními dokumenty pojednávajícími o právech dítěte je stát v případě, že je nějakým způsobem narušen správný a bezpečný bio-psycho-sociální vývoj dítěte, povinen zakročit a dítě ochránit. Tato povinnost platí nejen v případě dětí, které jsou fyzicky či psychicky týrány, ale také v případě dětí, u kterých je/byl závažným způsobem narušen proces socializace a u kterých hrozí, že budou mít v budoucnu problémy s fungováním v běžné společnosti.

K tomuto účelu disponuje téměř každý vyspělý stát určitými nástroji, nejčastěji ochrannými, výchovnými a trestními opatřeními, jejichž cílem je ochránit jak dítě, tak i společnost tím, že se všemi dostupnými prostředky pokusí zajistit jedinci podmínky pro optimální vývoj tak, aby se v dospělosti stal právoplatným členem společnosti.

Nejvýznamnějším dokumentem upravujícím resocializační péči o děti a mladistvé v Irské republice je zákon o dítěti z roku 2001 (*Children Act 2001*). Tento zákon stanovuje trestní odpovědnost dítěte na 14 let, přičemž předpokládá, že dítě mladší 12 let není schopno dopustit se trestného činu a dítě mezi 12 a 14 rokem není schopno posoudit následky svého jednání, a proto nemůže být souzeno. (*Children Act, Part 5, Criminal Responsibility*) Pokud se dítě mladší 14 let přesto dopustí činu, jenž by se dal klasifikovat jako trestný, člen irské Policie (*Garda Síochána*) je povinen tento čin zaevidovat a doprovodit dítě k jeho zákonnému zástupci, který je za delikt spáchaný dítětem zodpovědný. V případě, že člen Policie získá důvodné podezření, že se dítěti v rodinném prostředí nedostává odpovídající péče a ochrany, je dále povinen tuto skutečnost nahlásit na příslušný úřad zdravotnické péče pro danou oblast (*health board*), jenž se bude případem nadále zabývat.

V trestních záležitostech týkajících se dětí a mladistvých starších 14 let rozhodují v Irské republice dětské soudy (*Children Court*), které zpravidla zasedají v jiné budově než soudy pro dospělé a u kterých platí, s ohledem na ochranu práv dítěte, jiná pravidla. V případě, že soud shledá dítě vinné ze spáchání trestného činu, může se, na základě doporučení Probační služby Irské republiky, uchýlit k jednomu nebo k několika z následujících řešení:

- a) propustit dítě na podmínku
- b) vydat dítěti příkaz k zaplacení pokuty nebo k uhrazení nákladů

- c) napomenout rodiče nebo opatrovníka dítěte a nařídit mu, aby lépe vykonával své rodičovské/opatrovnické povinnosti
- d) nařídit kompenzaci
- e) stanovit dohled nad zákonnými zástupci dítěte
- f) nařídit rodiči nebo opatrovníku dítěte, aby uhradil kompenzační náklady
- g) uložit dítěti alternativní trest
- h) umístit dítě do detenční školy nebo do detenčního centra
- i) nařídit detenci a dohled (Children Act, Part 9, §98. *Orders on finding of guilt*)

6.1.1 Nařízení soudu ve vztahu k rodiči/opatrovníku dítěte

V případě, kdy je soud přesvědčen o tom, že došlo k úmyslnému výchovnému selhání ze strany rodiče/opatrovníka a že toto selhání vedlo ke kriminálnímu chování dítěte, může podle §111 Zákona o dítěti vydat příkaz k **dohledu nad rodiči/opatrovníky** dítěte („*parental supervision*“). Tento příkaz spočívá v tom, že je rodině na soudem určenou dobu (v maximální délce šesti měsíců) přidělen probační úředník nebo sociální pracovník, který dohlíží na to, aby rodiče plnili závazky plynoucí z tohoto nařízení. V rámci příkazu k dohledu nad rodiči/opatrovníky může soud uložit jednomu nebo oběma zákonným zástupcům povinnost:

- podrobit se protialkoholní léčbě nebo léčbě jiných závislostí (kde je to nutné),
- zúčastnit se kurzu, který je zaměřen na zlepšení rodičovských dovedností.
- dohlížet na dítě a kontrolovat ho adekvátním a řádným způsobem,
- účastnit se jiných, soudem schválených aktivit, ve snaze předejít dalšímu kriminálnímu chování dítěte.

Podle §114 Zákona o dítěti může soud nadále vydat soudní příkaz, který rodičům ukládá povinnost uzavřít **písemnou dohodu o řádné a adekvátní kontrole** dítěte („*binding over of parent or guardian*“). Tento příkaz může být vydán pouze se souhlasem zákonného zástupce, avšak odmítne-li rodič uzavřít dohodu bez udání vážné příčiny, bude jeho jednání posuzováno jako pohrdání soudem. Stejně jako v případě jiných smluvních dohod je součástí i této smlouvy stanovení podmínek platnosti a sankcí za její nedodržení.

V případě, že se soud domnívá, že k dostatečnému potrestání rodiče/opatrovníka, jehož selhání ve výchově vedlo dítě k páčání trestné činnosti, postačí **peněžitá sankce**, může mu podle §113 nařídit úhradu nákladů za vzniklou škodu („*compensation*“).

6.1.2 Alternativní tresty

Alternativní trest („*community sanction*“) ukládá soud dítěti v případě, že se domnívá, že tento trest bude dostačující vzhledem k povaze spáchaného činu a že povede k uvědomění si následků jednání mladistvého a k jeho nápravě. K alternativním trestům v Irské republice patří (Children Act, 2007, §115):

- **Obecně prospěšné práce** („*community service*“) – tento trest se ukládá pouze mladistvým ve věku 16 a 17 let. Nejčastější formou obecně prospěšných prací v Irské republice je práce v charitativních organizacích.
- **Denní centrum** („*day centre order*“) – soud může dítěti nařídit docházet do denního centra za účelem účasti na vzdělávacích a zájmových aktivitách, po dobu max. 90 dnů (ne nutně souvisle) a v maximálním rozsahu 8 hodin denně. Dítě musí splnit soudem stanovený počet dnů do šesti měsíců od vydání příkazu, a denní centrum navštěvovat ve svém volnu. Smyslem tohoto trestu je nabídnout dítěti spektrum činností, které ho odradí od dalšího kriminálního chování.
- **Probace** („*a probation order*“) – podle zákona O probaci z roku 1907 (*Probation of Offenders Act*) je mladistvý v případě vydání rozkazu o probaci povinen chovat se po dobu stanovenou soudem řádně a bezúhonně a na žádost probačního pracovníka se v kteroukoliv dobu dostavit do příslušného probačního centra.
- **Probační program** („*a probation (training or activities) order*“) – v rámci probace je možno dítěti nařídit zapojení v některém z programů nabízených Probační službou nebo jinou organizací. Tyto programy jsou vytvořeny za účelem rozvoje osobnosti dítěte a jeho prosociálního chování s cílem zabránit mu v případné recidivě.

- **Intenzivní dohled probačního pracovníka** („*a probation (intensive supervision) order*“) – intenzivní dohled je jednou z přísnějších forem probace. Mladistvému se kromě klasických povinností vyplývajících z probačního příkazu zároveň nařizuje, aby se po určitou dobu (max. 180 dní) zdržoval na soudem stanoveném místě (nejčastěji v místě trvalého bydliště), a aby se zúčastnil a dokončil některý z probačních či jiných vzdělávacích programů.
- **Residenciální dohled** („*a probation (residential supervision) order*“) – v případě, že se soud domnívá, že je to nezbytně nutné, může nařídit umístění dítěte v některém z ústavů probační a sociální péče. Po tuto dobu (max. 1 rok) je dítě pod nepřetržitým dohledem odborníků a účastní se terapeutických, psychologických, vzdělávacích nebo léčebných aktivit.
- **Dohled jiné vhodné osoby** („*a suitable person (care and supervision) order*“) – kromě úředníka Probační služby může soud svěřit péči o mladistvého delikventa do rukou jiné vhodné osoby. Tato osoba je povinna dítě kontrolovat a starat se o jeho zdraví, optimální rozvoj a blahobyt. Nejčastěji se jedná o příbuzného dítěte.
- **Podpora rodiny** („*a mentor (family support) order*“) – ve snaze zabránit dítěti v páchání další nezákonné činnosti může soud rodině přidělit tzv. mentora neboli osobu, jejímž úkolem je pomáhat, radit a podporovat dítě i jeho rodinu a to nanejvýš po dobu dvou let. Mentor je rodině přidělen na doporučení Probační služby a může se jím stát jakákoliv osoba, která je respektovaná dítětem, rodinou i širší komunitou, např. příbuzný nebo farář.
- **Omezení pohybu** („*a restriction on movement order*“) – příkaz k omezení pohybu se v Irské republice skládá ze dvou částí: soud může dítěti buďto *přikázat* aby se ve stanovený čas (nejčastěji od 19:00 do 6:00) zdržovalo na místě k tomu určeném, zpravidla doma; nebo může dítěti *zakázat*, aby pobývalo ve stanoveném čase na určitých místech a v určitých prostorách.

Tento trest je ekvivalentem k českému domácímu vězení a zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

6.1.3 Detence

V případě, že je soud přesvědčen o tom, že není možné potrestat mladistvého uložením jedné z výše uvedených sankcí, může nařídit jeho umístění v jednom z klasických resocializačních zařízení, a to buď v dětské **detenční škole**, nebo v dětském **detenčním centru**. Tato možnost je volena pouze v krajních případech, kdy bylo dítě nebo mladistvý shledán vinným ze spáchání závažného trestného činu nebo pokud se dopouštěl trestné činnosti opakovaně a předešlé tresty nevedly k jeho nápravě. Trest zabezpečovací detence je možné uložit dítěti v rozsahu od 3 měsíců do 3 let.

Pokud to soud uzná za vhodné, může vedle klasické detence vydat také **příkaz k detenci a dohledu**, který spočívá v tom, že si dítě polovinu trestu odpyká v detenčním zařízení a druhou polovinu stráví na svobodě pod intenzivním dohledem probačního úředníka nebo sociálního pracovníka.

Děti a mladiství do 16 let (od 1. 5. 2012 včetně) jsou podle zákona umístováni do detenčních škol, starší děti potom do detenčních center. Jelikož však v Irsku žádné detenční centrum v pravém smyslu slova neexistuje, jsou děti starší 16 let posílány do věznic pro dospělé St. Patrick's Institution. Tato situace je veřejností i politiky ostře kritizována a v současnosti se pracuje na změně zákona, který by zakazoval uvěznění osob mladších 18 let a který by naopak prodloužil pobyt dětí v detenční škole.

Činnost detenčních škol spadá do kompetence Ministerstva spravedlnosti (*Department of Justice Equality & Law Reform*), konkrétně pod Orgán soudnictví ve věcech mládeže (*Irish Youth Justice Service*), Ministerstva Školství (*Department of Education & Skills*) a Ministerstva zdravotnictví (*Department of Health*). Výkonným orgánem detenčních škol je jedenáctičlenná správní rada, kterou jmenuje ministr spravedlnosti každé dva roky a která se schází jednou měsíčně, aby projednala záležitosti týkající se provozu všech tří detenčních škol v Irské republice, včetně implementace terapeutických programů nebo financování.

Fungování detenčních škol se řídí platnou státní i mezinárodní legislativou, jmenovitě Zákonem o dítěti (*Children Act, 2001*), Zákonem o péči o dítě (*Child Care Act, 1991*), Národní dětskou strategií (*National Children's Strategy, 2000*), Národní

strategií pro soudnictví ve věcech mládeže (*National Youth Justice Strategy 2008-2010*), Standardy a kritérii pro dětské detenční školy (*Standards & Criteria for Children Detention Schools*), Úmluvou o právech dítěte (*UN Convention on the Rights of the Child*) a samozřejmě i irskou Ústavou (*Bunreacht na hEireann*).

7. TRINITY HOUSE SCHOOL

Obrázek č. 1 Trinity House School²⁷

Trinity House School je jednou ze tří detenčních škol na území Irské republiky, a jedinou detenční školou s maximální množnou úrovní zabezpečení. Nachází se spolu se dvěma dalšími detenčními školami (Oberstown Boys School, Oberstown Girls School) v kampusu Oberstown ve městě Lusk (okres Dublin), na území o celkové rozloze 63 akrů, což je přibližně 255 tisíc čtverečných metrů.

Trinity House School pracuje s problémovými mladými lidmi²⁸ (chlapci) ve věku od 12 do 16 let, kteří byli soudem shledáni vinnými ze spáchání závažného trestného činu vysoké společenské nebezpečnosti, za který by jim v případě zletilosti hrozil trest odnětí svobody a také s těmi, kteří na svůj rozsudek teprve čekají, avšak kvůli jejich problémovému chování a násilnickým sklonům je nelze ponechat na svobodě. Do školy Trinity House jsou tedy v zásadě posíláni chlapci:

- kteří spáchali závažný nebo několikanásobný trestný čin vysoké společenské nebezpečnosti.
- kteří jsou nebezpeční pro společnost a jejich chování se jeví jako nezvladatelné v rámci instituce s nižší mírou zabezpečení.

---

²⁷ Obrázek je vypůjčený z internetových stránek Trinity House School (www.trinityhouseschool.ie)

²⁸ Termín „mladí lidé“ (*Young People*) je jediným relevantním označením dětí a mladistvých v Trinity House School.

- jejichž hlavním problémem je trvalé problémové a agresivní chování včetně sexuální deviace.

Posláním Trinity House School je jednak poskytovat péči, vzdělání a podporu mladým lidem kteří se dopouštějí trestné činnosti, jednak v bezpečném prostředí kontrolovat, izolovat a řešit jejich problémové chování a vést je k převzetí odpovědnosti za své jednání. Hlavními principy, jimiž se škola Trinity House řídí, jsou otevřenost, respekt a spravedlnost.

Podle Zákona o dítěti (Children Act, 2001, §158) je hlavním **cílem** detenční školy usnadnit mladým lidem znovuzачlenění do společnosti tím, že je podpoří ve snaze vést řádný a smysluplný život bez páčání trestné činnosti. Dalšími cíli jsou:

- vykonávat svou činnost s ohledem na zdraví, bezpečnost, blahobyt a zájmy mladistvých a snažit se udržet jejich dobrou fyzickou, psychickou a emocionální pohodu,
- zajišťovat řádnou péči, vedení a dohled,
- zachovávat a vytvářet uspokojivé vztahy mezi mladými lidmi a jejich rodinami,
- uplatňovat správné morální a disciplinární vlivy, a
- uznávat osobní, kulturní a jazykovou identitu každého jedince.

Trinity House School vykonává svoji činnost s přesvědčením, že v **každém mladém člověku je řada nevyužitých schopností a dovedností, které je třeba objevit a pozitivně rozvíjet.**

7.1 Popis budovy a vybavení

Trinity House School se může pyšnit téměř novou a velmi moderní budovou, jejíž rekonstrukce byla dokončena v roce 2011. Škola se skládá z hlavní budovy, tří ubytovacích bloků, tělocvičny a školy. Všechna čtyři křídla (administrativní, ubytovací, vzdělávací a tělovýchovné) jsou propojena chodbami ve tvaru čtverce tak, že je do každého bloku přístup ze dvou stran. Toto strategické rozmístění umožňuje zaměstnancům v případě, že se vyskytne nějaký problém, být na místě téměř okamžitě bez dlouhého obíhání celého komplexu.

V hlavní budově se nachází recepce, sekretariát, kanceláře včetně kanceláře ředitelky (t. č. Deirdre C Seery), místnost pro návštěvy a zasedací místnost. Jelikož se jedná o zařízení nejvyšší úrovně zabezpečení, vstup je zajištěn dvěma dveřmi na klasické (zámky) i elektronické (čipové karty) otevírání, které jsou stejně jako ostatní dveře uvnitř komplexu uzavřeny prakticky 24 hodin denně. Vnitřní i vnější prostory školy jsou zároveň kvůli bezpečnosti monitorovány kamerovým systémem, avšak ne všechny kamery v areálu jsou funkční. V některých částech se nacházejí pouze reálně vyhlížející napodobeniny, zpravidla na dobře viditelných místech. Zdá se, že tyto makety plní svojí funkci zdánlivé kontroly dobře, neboť podle zaměstnanců se v prostorách, kde se nacházejí, nikdy nic vážného nestalo.

V levé části budovy se nacházejí tři ubytovací bloky, označené číslicemi 1-3. Každý blok sestává z osmi pokojů, společenské místnosti, terapeutické místnosti, kuchyně, tzv. tiché místnosti, relaxační místnosti, separační místnosti, pokoje pro zaměstnance a dvora. Součástí vybavení každého bloku je také telefon, který mohou chlapci využít zdarma a téměř neomezeně každý den.

- Každá **ubytovací jednotka** se skládá z pokoje a koupelny. V pokoji se nachází postel, policová skříň a multifunkční panel s rádiem a malým televizorem. Koupelna je vybavená sociálním zařízením, sprchou a bezdotykovým umyvadlem. Kvůli bezpečnosti je každé umyvadlo opatřeno senzorem na dávkování vody, který při příliš častém užívání přivod vody do pokoje vypne, aby se zabránilo případným pokusům pokoj vytopit. Veškeré vybavení pokoje je vyrobeno z odolného a snadno umyvateľného materiálu a je zabudováno tak, aby s ním nebylo možné manipulovat. Mladý člověk má právo používat vlastní povlečení a může si stěny pokoje vyzdobit plakáty a fotkami. Pokoje se na noc zamykají a pro bezpečnost dětí jsou vybaveny malým průzorem ve zdi, kterým může noční služba zkontrolovat, zda je vše v pořádku.
- **Společenská místnost** je pokoj, ve kterém spolu mladí lidé mohou trávit volný čas, povídat si, číst si nebo třeba sledovat televizi. Tento prostor je zařízený ve stylu obývacího pokoje, nachází se zde dvě pohovky, několik křesel, stůl a televize. Dříve byl všechn nábytek z obav před poničením připevněn k podlaze, aby nebylo možné s ním jakkoliv manipulovat a televize se nacházela vysoko u stropu a byla zajištěna pletivem. Nyní však stojí

veškerý nábytek volně a v místnosti se nacházejí i jednoduché dekorativní prvky, jako jsou záclony, obrazy nebo květiny, které byly dříve též z bezpečnostních důvodů zakázány. Důvodem, proč došlo k této změně, bylo zjištění, že čím příjemnější je vybavení všech prostor, tím lepší je i chování mladistvých. Ačkoliv by se mohlo zdát, že záclony na oknech nebo obrazy nejsou kdovíjakým přepychem, pro děti, které často pocházejí z deprivujícího prostředí, kde se s něčím podobným nikdy nesetkaly, hrají důležitou roli a těchto „maličností“ si velmi váží.

- Největší místností na ubytovacím bloku je **terapeutická místnost**, sloužící především pro skupinová sezení s psychologem a terapeutem, ale také k poradám různého typu, například k týdennímu hodnocení apod.
- **Tichá místnost** (*quiet room*) je prostor, ve kterém se může mladý člověk věnovat o samotě činnosti, která ho baví. Je vybavená pohovkou, konferenčním stolem, televizí a počítačovými i společenskými hrami. Tato místnost je výrazným motivačním prvkem, neboť ji mohou používat pouze mladiství od úrovně 3 (viz s. 53-54), jako odměnu za dobré a bezproblémové chování. Při dohledu vychovatele je dětem umožněno trávit zde čas i ve dvojici.
- Na ubytovacím bloku 1 byla v roce 2012 nově vybudována **herna** (*games room*), která je určená pouze pro chlapce na úrovni 2. (viz s. 53-54) Tato místnost je vybavena stolním tenisem, počítačem a hudební věží, sloužící k relaxaci a zábavě. Oproti tiché místnosti, kde může být mladý člověk sám, je herna pod neustálým dozorem vychovatele.
- Pokud má mladý člověk pocit, že potřebuje „vychladnout“ aby nevybouchl, může požádat vychovatele, aby ho na nějakou dobu zavřel do **relaxační místnosti** (*chill out room*). Tato místnost je vybavená kobercem a polštáři různých tvarů a velikostí, na které se jedinec může natáhnout a chvíli odpočívat. Stěny jsou zde vymalovány tmavě modrou barvou, což plní hned dvojí účel: modrá rychle uklidní a zrelaxuje mysl mladistvého, její odstín je však natolik tmavý, že v pokoji nelze pobývat delší čas, takže odpadá riziko, aby se sem jedinec přišel jednoduše „ulít“. Relaxační místnost je skvělou pomůckou k rozvíjení sebekontroly, neboť mladistvému umožňuje

rozhodnout se, zda nechá svůj stav mysli dojít do krajnosti nebo využije nabídky dobrovolné a dočasné separace.

- V případě, že je nějakým způsobem narušená bezpečnost z důvodu vysoké agresivity mladistvého, mají vychovatelé právo fyzicky zasáhnout (znehynit chlapce sevřením do pevného objektu) nebo použít pepřový sprej a poté ho podle situace umístit do separační místnosti. **Separační místnost** (*separation room*) je polstrovaná místnost o velikosti zhruba 2,5x2,5m, kam se zavírají mladiství v nezvladatelném záchvatu agrese, aby se uklidnili a přestali být nebezpeční sobě i ostatním. Maximální doba, na kterou může pracovník zavřít mladého člověka do této místnosti je 15 minut a po celý tento čas jej musí nepřetržitě kontrolovat, aby si neublížil. **Toto opatření nesmí být nikdy použito jako trest!** Za poslední rok byla separační místnost využita jen ve dvou případech, což považují pracovníci Trinity House School za velmi pozitivní.

V pravé části budovy jsou situovaná zbylá dvě křídla – velmi dobře vybavená tělocvična s posilovnou a škola. Školní prostory se skládají z několika tříd, pracovní dílny, kuchyňky a knihovny. Vybavení jednotlivých tříd ani výzdoba se nijak výrazně neliší od klasických školních budov. Na stěnách visí obrázky a nástěnky s fotografiemi studentských výtvorů a jako motivační prvek jsou zde umístěny kopie diplomů a certifikátů od bývalých studentů, kteří si v rámci Trinity House School dokončili nižší stupeň vzdělání v rámci sekundární školy (*Junior Certificate*).

V areálu se dále nachází tzv. odstupovací jednotka (*Step Down Unit*, viz s. 55), sportovní hřiště a zahrada se zeleninovými a květinovými záhony. Přestože je Trinity House School detenční školou nejvyšší možné úrovně zabezpečení, atmosféra uvnitř i venku je velmi příjemná. Kromě svěžích barev a materiálů, které byly při stavbě tohoto detenčního zařízení použity, se zde nachází velké množství flory a uměleckých děl vytvořených nezávislými umělci i samotnými obyvateli, která pomáhají dotvářet pozitivní prostředí pro resocializaci mladých lidí a také příjemné prostředí pro práci zaměstnancům.

7.2 Přijímání a denní režim

Po příjezdu do Trinity House School si jedince převezme jeden z vedoucích pracovníků ve službě a zavede ho do zasedací místnosti, kde mu stručně vysvětlí, co je to Trinity House School, proč byl poslán právě sem a co od svého pobytu zde může očekávat. Zároveň mu předá tištěný manuál, který obsahuje informace o všem, co by mohl mladý člověk chtít o škole Trinity House vědět, například seznam práv a povinností mladých lidí²⁹, návod jak postupovat v případě stížnosti na zaměstnance školy nebo adresář důležitých kontaktů na organizace, které poskytují právní či jiné poradenství. Tato příručka byla vypracovaná zaměstnanci, rodiči i samotnými dětmi a je napsaná velmi jednoduchým jazykem tak, aby jí porozuměl úplně každý i jen s minimální schopností číst.

Po vstupním pohovoru bude mladý člověk vyzván, aby kvůli bezpečnosti odevzdal svůj mobilní telefon, který bude až do jeho odjezdu uschován v kanceláři, a aby dovolil pracovníkovi školy prohledat jeho oblečení a osobní věci kvůli nebezpečným předmětům. Zároveň bude vyzván, aby poskytl vzorek své moči k otestování na přítomnost návykových látek. Pokud se vzorek ukáže být pozitivní, pokoj i pohyb chlapce budou kvůli jeho bezpečnosti v příštích dnech intenzivně monitorovány.

Po této základní bezpečnostní proceduře bude chlapec odveden na svůj ubytovací blok, kde se seznámí jak s prostory a vybavením jednotlivých místností, tak s ostatními zaměstnanci a spoluobyteli.

Každému jedinci je zpočátku ponechán jeden nebo dva dny k adaptaci na nové prostředí, během nichž podstoupí kompletní lékařskou prohlídku a bude seznámen se svým klíčovým pracovníkem (*key worker*). Klíčový pracovník je člověk, který s mladistvým pracuje individuálně po celou dobu jeho pobytu. Stará se o něj, uspokojuje jeho potřeby, pomáhá mu řešit jeho problémy, domlouvá schůzky s rodinou apod. Trinity House School věří, že vytvoření pevného a přátelského vztahu mezi jedincem a klíčovým pracovníkem je hlavním předpokladem pro pozitivní rozvoj mladistvého a úspěšné naplnění stanovených cílů resocializační péče.

Během prvních dnů bude zároveň svolána porada (*case conference*), kde se ve spolupráci s klíčovým pracovníkem, psychologem a vedoucím školy (*An Scoil*) vytvoří jedincův individuální plán, který se obvykle skládá ze vzdělávacích/pracovních aktivit a

---

²⁹ Viz přílohu č. 3

terapeutických činností. Poté je jedinec už naplno zařazen do běžného provozu Trinity House School.

Všední den v Trinity House School začíná budíčkem v osm hodin ráno, po kterém následuje ranní hygiena, úklid pokoje a snídane. Po snídani jsou chlapci odvedeni do školy, kde tráví každý den až do tří hodin s výjimkou oběda, který se podává od 12 do 13:15 hod. V odpoledních hodinách se mohou mladí lidé věnovat různým zájmovým, rekreačním a relaxačním aktivitám.

Večerka je v Trinity House individuální, záleží na úrovni, na které se jedinec nachází (viz *Bodovací systém*). Obecně platí, že by všichni chlapci měli být ve svých postelích maximálně do půlnoci, kdy se zamykají pokoje a vypíná se přívod elektrického proudu do multifunkčních panelů.

O víkendech mají chlapci trochu volnější režim, což se projevuje například v čase budíčku (až 11 hod) a večerky (01 hod), ale také v celkovém programu, který se skládá především z volnočasových aktivit a přijímání návštěv.

Pro zachování bezpečnosti všech obyvatel i zaměstnanců platí v celém areálu Trinity House School jednoduchá pravidla:

- Každý mladý člověk se musí chovat s respektem k ostatním mladým lidem, zaměstnancům a vybavení.
- Fyzická ani verbální agrese není povolena.
- Šikana je zakázána.
- Mladý člověk je podporován v zapojení se do resocializačních programů.
- Mladý člověk musí každý den chodit do školy (*An Scoil*).
- Kouření, požívání alkoholu a jiných návykových látek je zakázáno.
- Graffiti není povoleno.
- Nadávky nejsou povoleny. (The Young Person & Parents Handbook, 2006, s. 8)

7.3. Resocializační péče

7.3.1 *Bodovací systém*

Důležitou součástí resocializačního procesu, ukazatelem pokroku u mladistvých a jedním z hlavních motivačních prvků v Trinity House School je systém bodování.

Jedincům jsou na základě jejich chování a zapojování se do školních i mimoškolních aktivit denně přiřazovány body od 0 – 4, přičemž 0 znamená velmi špatně, 1 špatně, 2 průměrně, 3 dobře a 4 velmi dobře. Body 2, 3 a 4 odpovídají třem úrovním, z nichž každá s sebou nese určité výhody, jako je pozdější večerka, možnost využít hernu nebo tichou místnost apod. Jedinci jsou bodováni vychovateli (přes den i v noci) a učiteli ve škole na základě těchto osmi kritérií:

1. **Pokoj** – pořádek a čistota.
2. **Hygiena** – patří sem i upravený zevnějšek.
3. **Chování na ubikaci** – chování ve skupině, dodržování pravidel společného soužití, úklid společných prostor (kuchyňka, společenská místnost atd.).
4. **Slušné vyjadřování** – frekvence užívání pejorativních označení, nadávek a neslušných slovních spojení, verbální agrese.
5. **Fyzického chování** – respekt k vybavení, fyzická agrese.
6. **Aktivita ve volném čase** – zapojování do projektů a mimoškolních aktivit (sport, umění aj.).
7. **Řešení problémů.**
8. **Večerka a budíček** – včasné vstávání, příprava na večerku, chování v noci atd.

7.3.2 Vzdělání

Vzdělání je důležitou součástí každého resocializačního procesu bez ohledu na to, kdo je objektem resocializačního působení. Cíl vzdělávacích aktivit v rámci Trinity House School je de facto trojí: doplnit všeobecné vzdělání mladistvých, vyvážit deficit ve vzdělání posilováním silných stránek jedince a objevovat skryté talenty. Mladí lidé umístovaní do detenčních škol vykazují, obvykle z důvodu deprivujícího rodinného působení, výrazné nedostatky v oblasti základního vzdělání, jako je schopnost číst, psát (především gramatika) nebo provádět jednoduché matematické operace, a učitelé se proto především snaží tyto nedostatky eliminovat a dovést děti k úspěšnému zakončení nižšího stupně sekundárního vzdělání (*Junior Certificate*) nebo k získání certifikátu rady FETAC. Vzhledem ke speciálním potřebám mladistvých umístovaných v detenčních školách je velký důraz kladen také na individuální vyučování, a z tohoto důvodu je maximální kapacita všech tříd 3 studenti.

Trinity House School nabízí tyto lekce:

- angličtina – především čtení a psaní,
- matematika – základní matematické operace a logické myšlení,
- umění – hudební a výtvarná výchova, historie umění, hrnčířství, sochařství aj.,
- pracovní činnosti – práce se dřevem, kovem či plasty, vyšívání apod.,
- všeobecné vzdělání – občanská výchova, zeměpis, základy práva a ekonomie,
- tělesná výchova – dobře vybavená sportoviště uvnitř i vně školy umožňují mladým lidem vyzkoušet si různé druhy sportů, jako je fotbal, basketbal, badminton, tenis atd.,
- historie,
- výchova ke zdraví – především duševní zdraví (poznání sebe sama, interpersonální komunikace, asertivita apod.).

Aby šlo dětem učení lépe, na začátku každého roku se stanoví téma, které se objevuje napříč všemi vyučovacími předměty, zejména v historii, všeobecném vzdělání, umění a pracovních činnostech. Nejúspěšnějšími projekty minulých let byly „Titanic“ a „Trója“, v jejichž rámci studenti vyhotovili přesné makety „nepotopitelné lodi“ i trojského koně, jež se nyní pyšní svým umístěním v hale hlavní budovy.

7.3.3 Terapeutické programy

Trinity House School nabízí v rámci svého působení řadu terapeutických programů, jež mají individuální i skupinový charakter. Mezi ty hlavní patří terapie zaměřené na odbourání závislostí, léčbu sexuálních deviací nebo na zvládání agrese či problémového chování. Výjimečným typem terapeutického programu, jež tato škola nabízí, je tzv. **terapie dobrodružstvím** (*Adventure Therapy*), která je určena zejména těm jedincům, kteří mají z různých příčin problémy dosáhnout vyšší úrovně v rámci klasického bodovacího systému. Cílem tohoto programu je prostřednictvím širokého spektra činností v extrémních přírodních podmínkách (např. lezení po skalách, plavba na kánoích, horolezectví apod.) navázat mezi mladými lidmi a vychovateli pevnější vztahy a prolomit skryté bariéry, jež jim brání v progresivním vývoji.

7.3.4 Odstupovací jednotka

Pro chlapce, kteří v rámci bodovacího systému dosáhli vynikajících výsledků a kterým zbývá do propuštění na svobodu jen pár měsíců, byla na území Trinity House School zřízena tzv. odstupovací jednotka (*Step Down Unit*). Jedná se o samostatně stojící budovu se třemi ložnicemi, kde si mohou mladí lidé vyzkoušet, jaké je to žít sám. Mladistvým v odstupovací jednotce je ponechána větší svoboda pohybu a s pomocí vyškolených pracovníků se připravují na život za hranicemi detenčního zařízení. Kromě vyzkoušení si běžných praktických dovedností jako jsou domácí práce (vaření, praní apod.), je chlapcům v tomto programu umožněno:

- založit si vlastní bankovní účet,
- získat bezpečnostní průkaz (*Safe Pass*), který je v Irsku potřebný k výkonu téměř všech manuálních zaměstnání,
- vytvořit si životopis,
- získat pracovní zkušenosti,
- spojit se s různými externími organizacemi v místě trvalého bydliště (např. s probační službou, pracovní agenturou, terapeutickou komunitou),
- hledat si zaměstnání nebo bydlení v případě, že se jedinec nechystá vrátit se do původní rodiny.

8. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY SPOJENÉ S RESOCIALIZACÍ DĚTÍ A MLADISTVÝCH V IRSKÉ REPUBLICE

Podobně jako je tomu v případě irské Vězeňské služby, se i Orgán soudnictví ve věcech mládeže snaží reagovat na aktuální problémy v oblasti kriminality mladých lidí publikováním národního strategického plánu (*National Youth Justice Strategy*). Poslední plán vydaný v roce 2008 obsahoval pět hlavních cílů, k nimž se Orgán soudnictví ve věcech mládeže zavázal v období dvou let dopracovat. Jednotlivými cíli bylo:

- poskytovat dobré vedení a budovat důvěru veřejnosti v systém soudnictví ve věcech mládeže,
- snížit kriminalitu v Irské republice redukcí problémového chování mládeže.
- podporovat alternativní tresty jako častější způsob řešení kriminálního chování mladistvých,
- zajistit klidné a bezpečné prostředí v rezidenčních zařízeních, jež povede k rychlému znovuzачlenění jedince do společnosti,
- posílit a propojit informační a datový systém s cílem zefektivnit poskytování jednotlivých služeb. (*National Youth Justice Strategy 2008-2012*, s. 10 – 19)

Jakým způsobem se Orgánu soudnictví ve věcech mládeže podařilo naplnit vytyčené cíle, se mi bohužel nepodařilo zjistit, neboť nový strategický plán, který bude mimo jiné obsahovat i vyhodnocení plánu předešlého, bude zveřejněn až v druhé polovině letošního roku.

8.1 Aktuální problémy spojené s resocializací v detenčních školách

Jak už bylo řečeno, největším a v současnosti nejvíce diskutovaným problémem týkajícím se detenčních škol je **horní věkový limit pro umístění dítěte**, který byl donedávna (květen 2012) stanoven na 16 let. V praxi toto pravidlo fungovalo tak, že v den jeho šestnáctých narozenin vyzvedla chlapce irská Vězeňská služba a transportovala ho do detenční věznice, nejčastěji do St. Patrick's Institution, kde si odpykal zbytek svého trestu. Tento postup byl ostře kritizován veřejností, některými politiky a především zastánci lidských práv, neboť podle nich není možné, aby kterýkoliv vyspělý stát posílal děti do institucí, ve kterých neexistují speciální programy

zacházení pro jejich převýchovu a kde se místo nápravy naučí dalšímu patologickému chování.

Politici začali tuto situaci řešit a prvním krokem bylo v květnu roku 2012 vydání úpravy zákona, která zvýšila horní věkovou hranici pro pobyt mladistvých v detenčních školách na 17 let včetně. Vzhledem k omezené ubytovací kapacitě v Trinity House School a v dalších dvou detenčních školách v kampusu Oberstown (*Oberstown girls a Oberstown boys school*) je však tento zákon zatím nemožné dodržet a proto bylo v zářijí vydáno přechodné ustanovení, které umístování mladistvých v institutu St. Patrick's dočasně povoluje.

2. května 2012 potvrdila ministryně pro děti a mládež Frances Fitzgerald (*Minister for Children and Youth Affairs*) státní dotaci ve výši 50 miliónů eur na výstavbu šesti nových ubytovacích jednotek v kampusu Oberstown, jež by měly být zcela dokončeny v roce 2015. Vybudování těchto nových prostor určených pro detenci dětí a mladistvých by mělo definitivně ukončit uvěznování osob mladších 18 let.

Dalším vážným problémem který ohrožuje činnost detenčních škol, je **nedostatek finančních zdrojů**. Omezený kapitál se odráží zejména ve vysokém vytížení zaměstnanců, kteří musí kvůli nedostatku pracovních sil zastávat hned několik pracovních funkcí v rámci všech tří detenčních škol najednou. Vzhledem k ekonomické krizi a nedostatku finančních zdrojů v Irsku obecně však není možné tento problém v současnosti nijak vyřešit.

Nejvíce dlouhodobý a ze statistického hlediska také nejvýraznější problém představuje v oblasti resocializace mladistvých **nízká úspěšnost programů detenčních škol**. Podle soukromého odhadu pana Tonyho O'Donovana, zaměstnance Orgánu soudnictví ve věcech mládeže (*Irish Youth Justice Service*) a bývalého zaměstnance Trinity House School, se až 90% všech mladých lidí, kteří projdou resocializačním programem detenčních škol, dříve nebo později vrátí k původnímu kriminálnímu chování a s největší pravděpodobností nakonec skončí ve věznicích pro dospělé.

Tuto situaci se snaží Trinity House School řešit jednak neustálým zvyšováním efektivity nabízených terapeutických programů, jednak vytvářením rozsáhlých plánů následné péče ve spolupráci s probační službou a jinými externími organizacemi, které mladistvým nabízejí řadu služeb s cílem snížit u nich riziko recidivy. Jedná se zejména o zprostředkování zaměstnání a bydlení, nabídky kurzů dalšího vzdělávání nebo právní či psychologické pomoci. Tyto plány následné péče jsou důležité zejména pro mladé

lidi, kteří se rozhodli nevrátit se po propuštění z detence zpět do původní rodiny, a bez potřebné podpory státu, kontaktů a finančních zdrojů nejvíce inklinují nejen k pokračování v trestné činnosti ale také k dalšímu sociálně-patologickému chování (bezdomovectví, extremismu, užívání návykových látek apod.).

Aby se těmto situacím předcházelo, klade škola Trinity House veliký důraz na obnovení a udržení vztahů mezi mladistvými a jejich rodinami. Už v průběhu detence se snaží zapojit rodinné příslušníky do resocializace mladých lidí: nabízí rodinné terapie, umožňuje rodinným příslušníkům, aby se účastnili společenských akcí pořádaných u příležitosti různých oslav atd. Společně s probační službou Irské republiky a sociálními pracovníky dále rodinám nabízí pomoc při řešení jejich individuálních problémů s cílem minimalizovat nežádoucí dopady přetrvávajícího patologického rodinného působení na dítě nebo mladistvého.

Na závěr je nutné dodat, že je vždy jednodušší problémům předcházet, než je následně napravovat, a proto se stát snaží řešit problém kriminality mladých lidí globálně zaváděním rozsáhlých **preventivních programů**. Tyto programy se zaměřují na poskytování širokého spektra vzdělávacích a volnočasových aktivit pro děti, mladistvé i jejich rodiny, jejichž cílem je podporovat soudržnost rodin, pomáhat rodičům při výchovných problémech, nabídnout dětem možnost trávit volný čas smysluplným způsobem a především včas rozpoznat a reagovat na rizikové situace a faktory, které by mohly vést k patologickému vývoji osobnosti dítěte.

ČÁST II.

RESOCIALIZACE SOCIÁLNĚ NEPŘIZPŮSOBIVÝCH OSOB, U KTERÝCH SOCIALIZACE PROBĚHLA V POŘÁDKU, ALE V JINÉM SOCIOKULTURNÍM PROSTŘEDÍ

*„Moderní člověk je vychován k porozumění cizích jazyků a k nepochopení
cizinců.“*

– Gilbert Keith Chesterton –

9. VHLED DO PROBLEMATIKY

Tato část diplomové práce se bude zabývat druhou skupinou možných objektů resocializační péče, jíž jsou osoby, u kterých proces socializace proběhl v jiném sociokulturním prostředí a které mají z tohoto důvodu problém s fungováním v běžné společnosti. Zejména se jedná o **příslušníky jiných národnostních celků**, kteří se do Irské republiky přistěhovali buď dobrovolně, např. za pracovní příležitosti (přistěhovalci), nebo nedobrovolně, z důvodu politického či jiného pronásledování, válečných konfliktů atd. (uprchlíci, azylanti). Tito lidé, lišící se od příslušníků majority jazykem, náboženstvím, vzhledem, zvyky, způsoby chování, myšlení či jinou axiologií hodnot, se často ocitají v situacích, které díky své kulturní odlišnosti nejsou schopni řešit způsobem, který je v daném státě přijatelný. Mohou se tak dostávat, a často dostávají, do rozporu nejen se sociálními normami společnosti, ale také se zákonem. Dá se říct, že čím větší je kulturní rozdíl mezi zemí, do které se cizinec přistěhoval a zemí odkud pochází, tím větší jsou i problémy, s nimiž se oba dva národy potýkají. Tyto problémy se ve společnosti odrážejí dvěma způsoby. Tím prvním je postoj majority k minoritám, který se může projevat negativním hodnocením dané menšiny, diskriminací či rasovou nesnášenlivostí, tím druhým jsou potom znevýhodnění, která z tohoto postoje vyplývají a jejichž následkem bývá nízké postavení jednotlivých minorit v sociálním žebříčku daného státu. Takové menšiny potom často balancují nad propastí sociální exkluze a jsou ohroženy vysokou mírou nezaměstnanosti, nízkou mírou vzdělání, chudobou a s ní spojenými sociálně-patologickými jevy, jako jsou kriminalita, bezdomovectví nebo zneužívání návykových látek.

Druhou skupinou lidí, kterými se tato část práce bude zabývat, jsou irští **Travellers**, příslušníci etnika, které upřednostňuje nomádský způsob života. Navzdory irskému původu se Travellers, podobně jako cizinci, liší od zbytku irské populace svým jazykem, kulturou, zvyky, hodnotami a způsoby chování a i přes mnoholeté integrační snahy státu stále patří k menšinám nejvíce ohroženým sociálním vyloučením. (viz kapitolu 11)

V závěru této části diplomové práce se pokusím popsat činnost **Meath Travellers Workshops**, což je organizace, která se zaměřuje na poskytování služeb irským Travellers v okrese Meath s cílem zkvalitnit jejich životní podmínky a která se zároveň pokouší změnit negativní postoje společnosti k tomuto etniku.

10. INTEGRACE CIZINCŮ V IRSKÉ REPUBLICE

Migrace obyvatel není v historii lidstva novým fenoménem. K masivním přesunům obyvatelstva docházelo prakticky už od prvopočátků, probíhaly napříč všemi obdobími a dodnes sehrávají důležitou roli při spoluutváření světových dějin, dějin Irska nevyjímaje. Z hlediska stěhování obyvatel směrem dovnitř (imigrace) nebo vně státu (emigrace), patřila v minulosti Irská republika spíše mezi státy emigrační. Největší odliv obyvatelstva zažilo Irsko po období velkého hladomoru v roce 1847 (*Great Famine*), kdy téměř jeden milion lidí zahynul a více než jeden milion lidí ze státu emigroval do Severní Ameriky. Původní počet obyvatel se tak z 6,5 milionů snížil do roku 1901 na polovinu a stále klesal až do roku 1961, kdy byl zaznamenán historicky nejnižší počet obyvatel v Irsku vůbec a to 2 818 000 lidí. (Quinn, 2010, s. 1)

S ekonomickým růstem země v devadesátých letech minulého století se situace začala pomalu obracet a Irsko se postupně stávalo státem imigračním. K masivnímu přílivu přistěhovalců došlo zejména v posledních deseti letech, kdy Irsko otevřelo své hranice i pracovní trh nejen zemím Shengenského prostoru a EU, ale také zemím třetího světa. V současnosti zde žije necelé 4 600 000 lidí, a z toho téměř dvanáct procent (544 357) tvoří příslušníci jiných národnostních celků.³⁰ Nejčastěji se jedná o přistěhovalce z členských zemí EU (především Anglie, Polska, Rumunska, Litvy apod.), ale také z Afriky, Asie nebo USA, díky čemuž můžeme Irsko řadit ke státům kulturně rozmanitým.

Na tuto kulturní variabilitu existují dva v zásadě protichůdné názory. Zatímco zastánci prvního jsou přesvědčeni o tom, že každá nová kultura může tu stávající v mnoha směrech obohatit, zastánci druhého názoru naopak spatřují v přívalu cizinců ohrožení vlastní národní identity. Tato druhá, negativní tendence výrazně posílila po teroristických útocích v New Yorku a Washingtonu v roce 2001, které na mnoha místech světa vyvolaly proticizinecké nálady.

Přestože je situace v Irsku v současnosti stabilní, mnoho cizinců se stále potýká s řadou problémů od diskriminace na pracovním trhu i mimo něj, až po špatné sociální postavení. Stát se tuto situaci snaží řešit s pomocí nástrojů integrační politiky.

---

³⁰ Statistický údaj z posledního sčítání lidu v roce 2011. Dostupný na oficiálních stránkách Centrálního statistického úřadu (*Central Statistics Office*): www.cso.ie

10.1 Integrovaná politika

Baršová a Barša (2005) vymezují tři základní modely integrace typické pro Evropu 60. až 80. let minulého století. První model, tzv. *etnicko-exkluzivistický* souvisí s potřebami pracovního trhu a chápe pobyt cizinců/pracovníků na území státu jen jako dočasný. Tento přístup neusiluje o zlepšení sociálně-právního postavení přistěhovalců a podporuje jejich kulturní odlišnosti, neboť v jejich udržení spatřuje záruku toho, že se později vrátí do svých původních zemí. Druhý, *asimilační* model přijímá přistěhovalce jako rovnoprávné členy společnosti za podmínky, že se ztotožní s dominantními kulturními vzorci daného státu navzdory své původní národní identitě. Poslední model, tzv. *pluralistický* či *multikulturní* „přístupuje k přistěhovalcům jako ke kulturně odlišným komunitám, které mají harmonicky soužít v rámci širšího politického celku“ (tamtéž, s. 36)

Irsko lze z hlediska tohoto rozdělení řadit podobně jako například Velkou Británii nebo skandinávské země ke státům pluralistickým, snažícím se o začlenění cizinců do většinové společnosti s ohledem na jejich kulturní odlišnosti. Zvláště během posledních deseti let vzniklo na území Irské republiky velké množství organizací, které v souladu s všeobecnými principy integrační politiky Evropské unie³¹ usilují o zrovnoprávnění politického, ekonomického, sociálního a kulturního postavení imigrantů. Mezi ty významnější patří kromě vládní kanceláře pro podporu integrace migrantů (*Office for the Promotion of Migrant Integration*) např. Imigrační rada Irska (*Immigrant Council of Ireland*), irské Integrovaná centrum (*The Integration Centre*), irská Služba pro naturalizaci a imigraci (*Irish Naturalisation and Immigration Service*) nebo Centrum integrace a sociální inkluze (*The Integration and Social Inclusion Centre Ireland*). Hlavním posláním těchto organizací je vytvářet formální rámec pro integraci cizinců ve smyslu rovných šancí v přístupu ke zdrojům společnosti a dostupnosti služeb neboli hájit práva přistěhovalců, bojovat proti rasismu a diskriminaci, poskytovat poradenskou či právní pomoc apod. Zjednodušeně by se dalo říct, že cílem integrační politiky je zajistit, aby měli přistěhovalci **možnost** stát se rovnoprávnými členy společnosti. Bohužel ne všichni, kteří se do Irska přistěhují, dokážou této možnosti využít. Existuje

---

³¹ Viz *Závěry Rady a zástupců vlád členských států k přijetí společných základních principů politiky integrace přistěhovalců v Evropské unii*. [online]. 2004 [cit. 2012-05-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.cizinci.cz/files/clanky/299/principy.pdf>>.

totiž řada překážek, které mohou, zvláště jedincům pocházejícím z neevropských zemí, značně ztížit snahu začlenit se do majoritní společnosti. Jedná se zejména o:

- **jazykovou bariéru** – nízká nebo žádná znalost jazyka hostitelské země (v případě Irska je to angličtina),
- **kulturní bariéry** – rozdíly v oblasti způsobu života a zvyklostech (vykání, tykání, oční kontakt, zdvořilostní rituály, hodnotová orientace apod.),
- **znalost práv a povinností** – obecná neznalost právního systému dané země a systému sociálních norem,
- **izolaci** – nedostatek kontaktů na příslušníky stejného národa a na organizace, které poskytují pomoc a podporu.

Tyto bariéry způsobují, že se cizinci na území jiného státu mohou cítit „ztracení“. Všude kam přijdou, vzbuzují svým chováním pozornost, díky neznalosti jazyka mají potíže se sháněním a udržením zaměstnání i bydlení a protože nevědí, na jakou instituci se obrátit s žádostí o pomoc, často končí v sociálně vyloučených lokalitách nebo dokonce na ulici. Dalším výrazným a bohužel také mnohdy opomíjeným důsledkem života v cizí zemi, ať už na hranici chudoby či nikoliv, jsou problémy psychického rázu vyplývající z izolace a omezené možnosti seberealizace (pocity osamění a bezmoci, nadměrný stres, deprese apod.).

Aby se zabránilo negativním dopadům migrace na přistěhovalce, snaží se stát tyto bariéry odstraňovat a cizince de facto **naučit** žít v nové zemi. Děje se tak prostřednictvím integračních a resocializačních programů a aktivit státních i nestátních organizací, jež obvykle zahrnují různé typy poradenství, vzdělávací kurzy či podporu komunitních činností.

10. 2 Poradenství

Včasné zprostředkování informací různého druhu je důležitou součástí integrační politiky, neboť cizincům usnadňuje orientaci v nové zemi, a tím výrazně snižuje riziko negativních dopadů migrace. Poradenské služby jsou v Irské republice poskytovány státními i nestátními organizacemi a zahrnují poradenství *sociální* (pomoc při hledání vhodného zaměstnání a bydlení, pomoc při zařizování potřebné dokumentace, pracovní poradenství, sociální či psychologickou pomoc apod.), *právní* (obecné informace o právním systému, právní zastupování, pomoc při uplatňování práv atd.) a *všeobecné*. V rámci všeobecného poradenství poskytuje Irská republika přistěhovalcům tzv. **uvítací**

balíčky (*Welcome packs*), což jsou jednoduché příručky obsahující základní informace, které by jedinec mohl chtít (a měl) znát. Tyto manuály jsou dostupné v několika jazycích, v tištěné i elektronické podobě³² a vedle všeobecného typu existuje i několik lokálních, vydávaných přímo pro určitý okres nebo pro určitou cílovou skupinu.³³ Uvítací balíčky obvykle obsahují základní informace (stručná historie Irska, kulturní zvláštnosti, zvyky, jazyk a samozřejmě počasí), rady jak si sehnat ubytování a zaměstnání, informace o právním, vzdělávacím a sociálním systému Irska (včetně sociálních, zdravotních a podpůrných služeb), praktické informace (hromadná doprava, založení bankovního účtu, řidičský průkaz, zájmové aktivity apod.) a seznam důležitých kontaktů.

10.3 Vzdělání

K nejvýznamnějším dokumentům zabývajícím se vzděláváním cizinců v Irské republice patří např. Interkulturní vzdělávací strategie z roku 2010 (*Intercultural Education Strategy, 2010-2015*) nebo Integrační strategie z roku 2008 (*Migration Nation*). Jejich společným cílem je odstraňovat bariéry ve vzdělávání za účelem vytvoření multikulturního vzdělávacího systému, jež bude dostupný všem lidem bez rozdílu.

Zvláštní důraz kladou tyto strategie na rozvíjení **jazykových a komunikačních kompetencí** cizinců, neboť schopnost komunikovat v úředním jazyce hostitelské země je absolutně nejdůležitějším předpokladem pro jejich začlenění a úspěšné fungování v majoritní společnosti. Jedinec, který dokáže mluvit a rozumět jazyku dané země má nejen větší šanci najít si zaměstnání a získat ekonomickou nezávislost, ale také snadněji navazuje přátelství, může vyjadřovat své názory, hájit svá práva apod.

Mezi opatření sloužící k podpoře a rozvíjení jazykových kompetencí přistěhovalců v Irsku, patří zejména:

- Široká nabídka **kurzů anglického jazyka** různých úrovní pro děti i dospělé (např. intenzivní, vládou dotovaný jazykový program pro uprchlíky poskytovaný v rámci vysoké školy Trinity v Dublinu, zahrnující 20 hodin prezenční výuky anglického jazyka a 10 hodin domácí přípravy týdně (*Integrate Ireland Language and Training*)).

---

³² Viz např. WWW: <<http://www.livinginireland.ie>>

³³ Známá je například příručka pro děti a jejich rodiče "Doma v Irsku" vydaná v roce 2009. (*At Home in Ireland. An Integration Guide for Immigrant Youth and Parents.*)

- **Jazykoví asistenti** na základních školách – úkolem jazykového asistenta (*Language Support Teacher*) je věnovat se individuálně dětem-cizincům, které mají díky neznalosti angličtiny problémy s vyučováním.
- **Podpůrné programy** – zajímavý program na podporu výuky anglického jazyka u dětí-cizinců vznikl např. v rámci činnosti vysoké školy Trinity v Dublinu (*The English Language Support Programme*). Součástí tohoto projektu bylo vytvoření internetových stránek pro studenty i jazykové asistenty, obsahujících mnoho cenných informací a praktických rad pro snadnější výuku angličtiny, např. výklad pojmů užívaných v rámci jednotlivých předmětů kurikula nebo metodologické tipy jak efektivně vyučovat angličtinu³⁴.
- **Příručka „Doma v Irsku“** (*At Home in Ireland*) – tato příručka, určená dětem-cizincům a jejich rodičům je rozdělená do šesti částí, z nichž každá se věnuje jedné z problematických oblastí integrace – jazyku, rodině, vztahům, vzdělání, zaměstnání a respektu. První kapitola této příručky, *Na jazyku záleží* (*Language Matters*) obsahuje např. snadné rady a tipy, jak se učit angličtinu v každodenním životě (posloucháním rádia, pouštěním filmů s anglickými titulky, čtením dětských knížek apod.) nebo jak do procesu učení zapojit všechny členy rodiny.
- **Multikulturní vzdělávání pedagogů** je nedílnou součástí interkulturní vzdělávací strategie Irské republiky. Kromě toho, že se stát snaží zajistit, aby celý vzdělávací systém včetně odborné přípravy zaměstnanců odpovídal potřebám multikulturní společnosti, poskytuje též zvláštní podporu školám s vysokým počtem dětí-cizinců. Tato podpora spočívá například v zaměstnávání multikulturních pedagogů, jejichž úkolem je spolupracovat s rodiči těchto dětí s cílem zlepšit komunikaci mezi školou a rodinami přistěhovalců.

Další důležitou součástí vzdělávání cizinců je rozvíjení **sociálních dovedností**. Zejména se jedná o dovednosti a způsoby chování podmíněné kulturně, které si jedinec osvojil v jiném sociokulturním prostředí a které nemusí být na území jiného státu zcela společensky přijatelné. I zdánlivě banální záležitosti, jako je např. jednání s lidmi, způsoby zdravení nebo používání veřejné dopravy, mohou pro určité jedince

---

³⁴ Viz English Language Support Programme: www.elsp.ie

představovat velkou překážku v úspěšné integraci. Některé státy (např. Finsko, Německo) se snaží pomoci cizincům překonat tyto počáteční nesnáze nabízením tzv. adaptačně-integračních kurzů, nebo kurzů *sociální orientace*. (Spencer, 2004) Jejich význam spočívá v ovlivňování postojů a způsobů chování jedince zvyšováním všeobecného povědomí o fungování daného státu. Součástí těchto kurzů bývají teoretické přednášky (historie státu, tradice, zvyklosti, právní, sociální či vzdělávací systém.), praktická cvičení (komunikace na úřadech či v obchodech, aktivní hledání zaměstnání, používání městské veřejné dopravy aj.) a zapojování do komunitních aktivit (cílem je navázání kontaktu s jinými lidmi a překonávání vzájemných obav mezi příslušníky různých národů). Irská republika zatím bohužel podobné komplexní kurzy sociální orientace nenabízí, avšak jejich jednotlivé části se objevují v rámci činnosti různých organizací, např. jako součást poradenských služeb.

V některých dalších státech (př. Rakousko, Litva, Irská republika) zavádějí namísto kurzů sociální orientace tzv. *mentoring*. (tamtéž) Tato služba spočívá ve zprostředkování osobní asistence vybraným jedincům v podobě mentora, což je vyškolený odborník, který se přistěhovalci po určitou dobu intenzivně věnuje. Seznamuje ho s novým prostředím, učí ho zvyklostem daného státu, doprovází ho na úřady a především mu pomáhá dosahovat individuálně vytyčených cílů (př. založení vlastní firmy, dosažení vyšší úrovně anglického jazyka, seznámení s místními obyvateli apod.).

Veliké množství mentorských programů v Irské republice nabízí např. Imigrační rada Irska (*Immigrant Council of Ireland*). Jako příklad úspěšného projektu lze uvést mentorský program vytvořený v roce 2008, „*Mentoring programme for migrants in Ireland*“, kterého se zúčastnilo 26 mentorů a 18 přistěhovalců. (Healy, 2010, s. 19) Smyslem tohoto programu bylo:

- poskytovat poradenskou i praktickou pomoc cizincům,
- nabízet podporu při rozvoji dovedností v těchto oblastech: znalost irských systémů, komunikace, média a veřejné debaty, technika, vzdělávání a odborná příprava, obchod a podnikání, občanská participace, dobrovolnictví, hudba, umění a sport,
- podporovat budování sebedůvěry imigrantů a zlepšovat jejich jazykovou úroveň,
- pomáhat v přístupu ke službám (vzdělávání, bydlení, zdraví, zaměstnání),

- pomáhat v lepším pochopení irské kultury,
- rozšiřovat znalosti o místní komunitě a jejích aktivitách,
- podporovat imigranty i příslušníky majority ve snaze učit se jeden od druhého.

O úspěšnosti tohoto programu svědčí některé komentáře účastníků:

*„Tento program mě nesmírně podpořil v integraci a v hledání způsobů, jak žít v Irsku snadněji.“*³⁵ (Healy, 2010, s. 9)

*„Neměl jsem nejmenší tušení, že budu schopen vybudovat úspěšnou kariéru v oboru, který jsem si zvolil. ... Získávám stále větší sebevědomí a pocit, že to dokážu.“*³⁶ (tamtéž, s. 21)

*„Našel jsem si přátele a měl někoho, kdo mě provedl bludištěm vzdělání v Irsku.“*³⁷ (tamtéž, s. 5)

*„Měl jsem pocit, že mi můj mentor rozumí.“*³⁸ (tamtéž, s. 5)

Jako jeden z novějších projektů lze dále uvést např. mentorský program pro mladé lidi pocházející z přistěhovaleckého prostředí (*Mentoring Programme for Young People from Migrant Backgrounds*), jenž byl zahájen v únoru 2012.³⁹

10.4 Osvěta a komunitní činnost

V souladu se základními principy integrační politiky EU představuje integrace „obousměrný proces vzájemného přizpůsobování všech přistěhovalců a obyvatel členských států“, což znamená, že součástí integrační politiky je nejen práce s přistěhovalci, ale také s ostatními členy společnosti. Jednotlivé organizace se proto zabývají kromě nabízení pomoci a podpory cizincům v jejich snaze začlenit se do majority také dalšími činnostmi směřujícími k vytvoření multikulturního prostředí. Jedná se zejména o projekty, jejichž cílem je:

³⁵ Z ang. originálu: *“The programme has given me huge support for integration and finding the way to live in Ireland more easily”*

³⁶ Z ang. originálu: *“I did not have the slightest idea that I would be able to make a successful career in my chosen field. .. I am gaining more confidence and feel now I will make it in my own field.”*

³⁷ Z angl. originálu: *“I got to make friends and had someone to lead me through the maze of education in Ireland.”*

³⁸ Z angl. originálu: *“I felt my mentor understood me.”*

³⁹ Pro více informací viz www.immigrantcouncil.ie

- vzájemné sblížení příslušníků všech národů,
- překonávání předsudků a stereotypů,
- eliminaci rasismu a diskriminace.

Tyto cíle se snaží jednotlivé organizace naplnit především vyvíjením aktivit zaměřených na zvyšování informovanosti občanů a na zprostředkování pozitivních zkušeností s přistěhovalci. Nejčastěji se jedná o přednášky na různá témata (holocaust, multikulturalismus, historie jednotlivých národů apod.), a o pořádání společenských akcí, na kterých mají Irové šanci seznámit se s jednotlivými kulturami a získat individuální zkušenosti z interakcí s příslušníky jiných národnostních celků. Přehled akcí pořádaných na podporu multikulturní společnosti v Irské republice v roce 2012 je možné nalézt například na stránkách Imigrační rady Irska.⁴⁰

---

⁴⁰ www.immigrantcouncil.ie

11. TRAVELLERS

Travellers (dosl. „cestovatelé“), irsky *Lucht Siúil* (dosl. „*the walking people*“ – „chodící lidé“), často také označovaní jako „irští cikáni“ (*gypsies*), či hanlivě „*tinkers*“, „*knackers*“, „*pickeys*“, představují svým počtem 35 000 – 40 000⁴¹ osob největší etnickou skupinu v Irské republice. Ačkoliv je toto etnikum, známé pro svůj kočovný způsob života, součástí irské společnosti již celá staletí, jeho přesný původ je dodnes nejasný. Jedním z důvodů, proč tomu tak je, je neexistence písemných záznamů, neboť Travellers jsou, podobně jako například Romové, nositeli tzv. *orální kultury*, což je tradice *ústně* předávané slovesnosti z generace na generaci, např. v podobě vyprávění, poezie, pohádek, písní atd. Existuje však několik teorií, z nichž nejvíce rozšířená vysvětluje vznik Travellers jako důsledek období velkého hladomoru (*Great Famine*), kdy některým rodinám, které ztratily majetek, nezbyla jiná možnost než putovat od města k městu a živit se podomním prodejem, drobnými řemesly nebo žebráním. (Bhreatnach a kol., 2006) Podle Ellen McDonagh, členky jedné z nejstarších travellerských rodin v Irsku je ovšem tento výklad nesprávný. Její názor (a také názor většiny Travellers) je takový, že „jejich lidé“ mají kočovný způsob života prostě „v krvi“. Romantická představa o Travellers, jako o skupině svobodných lidí cestujících v barevných karavanech, vyznávajících tradiční rodinné hodnoty ovšem není zcela na místě. Tato minorita se potýká s celou řadou problémů, od špatného sociálního a ekonomického postavení, nízkého vzdělání, špatného zdravotního stavu až po výraznou diskriminaci ze strany společnosti a patří k nejvíce sociálně vyloučeným skupinám v Irsku.

11.1 Znaky Travellers

Kultura Travellers⁴² je v mnohém podobná kulturám jiných, tradičně kočovných společenství. Ctí podobné tradice, vyznávají podobné hodnoty i životní styl, avšak oproti příslušníkům např. romského etnika se Travellers od ostatních občanů neliší na první pohled rozpoznatelnými antropologickými znaky (př. barva pleti), což je činí pro nezkušené pozorovatele, a zvláště pro cizince, od zbytku populace prakticky

---

⁴¹ Soukromý odhad paní Ellen McDonagh, terénní pracovnice Navan Traveller's workshop a příslušnice Travellers

⁴² Pro účely této práce mluvím o Travellers jako o jedné skupině, navzdory tomu, že ve skutečnosti se jedná o velmi stratifikované společenství. Rozlišujeme např. Travellers z vnitrozemí, z Wexfordu, Wicklou atd., přičemž mezi některými skupinami platí striktní zákaz uzavírání manželství.

nerozlišitelnými. Travellers se navzájem samozřejmě poznají, stejně jako je rozpoznají Irové a to například na základě následujících znaků.

- **Vzhled a chování** – co se týče vzhledu, Travellers se od majoritní společnosti nijak výrazně neliší, avšak ženy a obzvláště mladé dívky si často libují v extravagantním stylu oblékání – výrazné topy, boty na vysokých podpatcích, objemné a třpytivé doplňky atd. Typické jsou též dlouhé vlasy a nápadný make-up. Tato extravagance se odráží i v jejich chování, často bývají hluční, excentričtí, používají výraznou gestikulaci a kvůli své živelnosti bývají středem pozornosti.
- **Jazyk** – Travellers mají svůj vlastní jazyk nazývaný *Shelta* (také Gammon, Gamin), který vznikl kombinací irštiny a gaelštiny⁴³ (Binchy In: Bhreatnach, 2006) a kterým dnes hovoří už jen malá skupina Travellers hlavně na jihu Irska. Častěji než *Sheltu* samotnou můžeme slyšet její dialekt *Cant* (dosl. žargon), který vznikl kombinací s angličtinou. *Cantem* se Travellers dorozumívají především mezi sebou, avšak jednotlivé výrazy používají i v běžném hovoru v angličtině, čímž jsou pro ostatní Iry rozpoznatelní.⁴⁴
- **Jméno** – podobně jako u českých Romů, i v případě Travellers existují tradiční rodinná příjmení, která jsou (samozřejmě jen do jisté míry) ukazatelem příslušnosti k tomuto etniku. Nejčastějšími příjmeními jsou: Ward, McDonagh, Joyces, Nevins, Levins, Cash, Connors, Barry, Roche aj. Podle Michaela McDonagh (vedoucího Meath Travellers Workshop) zároveň není v Travellerské komunitě výjimkou, že se dětem dávají i stejná křestní jména, takže se můžeme setkat s rodinami, ve které se i pět chlapců jmenuje shodně, např. Patrick Ward.
- **Rodina** – největším bohatstvím pro Travellera je bezesporu jeho rodina, jak potvrzuje i paní Ellen McDonagh „*Má rodina je pro mě vším a bez rodiny nejsem ničím.*“⁴⁵ Travellers udržují velmi úzké vztahy nejen s rodiči a dětmi, jichž mívají obvykle větší počet (výjimkou není ani 12 dětí a více), ale také se

---

⁴³ Jazyk Keltů

⁴⁴ Travellers používají některé anlická slova, která ale mají v jejich dialektu jiný význam, čímž může občas docházet i k humorným situacím. Jednoho mého českého známého např. často oslovovali Johne, ačkoliv jeho jméno je jiné. Když se jim snažil vysvětlit, že se tak nejmenuje, smáli se mu, neboť v jejich žargonu slovo „John“ znamená „přítel“.

⁴⁵ Z angl. originálu: „*My family is everything to me and I'm nothing without my family.*“ (Ellen McDonagh)

členy širší rodiny, resp. s celým rodinným klanem. Příslušnost k určitému klanu je dána rodinným příjmením, na které jsou Travellers náležitě pyšní a které má velkou vypovídající hodnotu o historii rodiny.

Dalším typickým znakem Travellers je tradiční rozdělení mužských a ženských rolí. Zatímco muži jsou živiteli a „hlavami“ rodin, úlohou žen je zůstat doma a starat se o děti a o domácnost. Jak uvádí Elizabeth Quillighan v rozhovoru pro Meath Travellers Workshops, někteří muži drží svoje manželky velmi zkrátka, například jim zakazují nosit krátké sukně nebo chodit ven.⁴⁶ Jelikož hlavním úkolem muže je postarat se o svoji rodinu, dochází dodnes v některých klanech ke smluveným manželstvím („*match up*“), jejichž smyslem je především zabezpečit dobré vztahy a krevní pouta mezi jednotlivými Travellerskými skupinami. Tato tradice, typická ještě pro minulou generaci Travellers ovšem v současnosti pomalu mizí a mnoho mladých lidí si dnes vybírá partnery sami. Přesto však stále platí, že sňatky mezi určitými skupinami jsou zakázány, stejně jako se nepodporují sňatky s ne-Travellery, a proto pokud se člen rodiny ožení/vdá za někoho, kdo nebyl rodinou schválen, může být ze skupiny vyloučen.

11.2 Travellers a sociální exkluze

Jak už bylo řečeno výše, Travellers představují jednu z nejvíce marginalizovaných skupin v Irské republice a vykazují prakticky všechny znaky sociálního znevýhodnění: nezaměstnanost, chudobu, sociální vyloučení, špatný zdravotní stav, vysokou kojeneckou úmrtnost, nízkou průměrnou délku života, negramotnost, nízkou míru vzdělání a profesního uplatnění, absenci politické reprezentace, genderovou nerovnost, špatné bydlení a životní podmínky atd. V následujícím textu se zaměřím na ty nejčastější a nejzávažnější problémy, které společně přispívají k nízkému postavení Travellers v sociálním žebříčku státu, avšak nejdříve stručně popíšu vývoj legislativy týkající se Travellers, která má na celou problematiku výrazný vliv.

John O'Connell (1997) vymezuje tři základní fáze vývoje vládní legislativy týkající se Travellers:

1. **Asimilační fáze** („*assimilation phase*“) – od roku 1963,
2. **Integrační fáze** („*integration phase*“) – 1980 – 1990,

---

⁴⁶ Rozhovor s Elizabeth Quillighan je dostupný na www.travellerheritage.ie/elizabeth_quilligan.asp

3. **Interkulturní fáze** („*intercultural phase*“) – od roku 1990.

Asimilační fázi odstartoval vznik Komise pro potulné cestování (*Commission on Itinerancy*), která byla založena v roce 1960. Jejím úkolem bylo:

- provést rozsáhlý výzkum etnika Travellers,
- prošetřit ekonomické, vzdělávací, zdravotní a sociální problémy spojené s jejich způsobem života,
- zvážit přijetí některých kroků:
  - vytvářet příležitosti pro lepší způsob života Travellers
  - podpořit jejich absorpci⁴⁷ do komunity
  - než k této absorpci dojde, snižovat negativní vlivy na Travellers i společnost plynoucí z jejich návyků
  - zlepšit postavení Travellers obecně,
- vydat doporučení.

V roce 1963 došla Komise pro potulné cestování ve své výsledné Zprávě (*Report of the Commission on Itinerancy*) k názoru, že Travellers představují společenský problém, který je třeba odstranit jejich rehabilitací, usazováním a asimilací.⁴⁸ Intervence vládních i neziskových organizací probíhajících v následujících dvaceti letech se tak na základě doporučení této zprávy zaměřovaly spíše na „pomoc“ Travellerům, ve smyslu charity, než na uspokojování jejich potřeb a uplatňování jejich práv.

Ačkoliv výsledkem opatření zaváděných v 60. a 70. letech bylo několik zdánlivě pozitivních jevů (více Travellers žijících v domech, větší počet dětí navštěvujících školy), přesto se po celou dobu nijak výrazně nesnížil počet osob žijících u silnic ve velmi chudých poměrech, „usazení“ Travellers stále nebyli plně integrováni do společnosti a někteří z nich se po určitém čase navraceli k původnímu stylu života v karavanech.

Nejdůležitějším dokumentem druhé, *integrační fáze*, je Přezkumná zpráva o Travellers z roku 1983 (*Report of the Travelling People Review Body*), která přinesla zásadní změnu v nazírání na toto etnikum. Především zamítá pojmy jako „absorpce“, „usazování“ (*settlement*), „asimilace“ a „rehabilitace“ a zaměňuje označení „potulný“

---

⁴⁷ Doslovný překlad z angl. originálu „absorption“

⁴⁸ *Travellers in Ireland: an Examination of Discrimination and Racism*. [online] National Consultative Committee on Racism and Interculturalism. Dostupný z WWW: <<http://www.nccri.ie/travellr.html>>

(*itinerant*), které bylo často spojováno s tuláctvím a deviací za přijatelnější výraz „traveller“, který se bez nějakého konkrétnějšího definování následně objevuje ještě v dalších třech zákonech.⁴⁹ Přes všeobecnou neochotu tato zpráva dále uznává, že předsudky, nepřátelství, nepochopení, odpor a lhostejnost ze strany společnosti, představují pro integraci Travellers veliký problém.⁵⁰

Poslední, *interkulturní fáze*, je spojována se zveřejněním zprávy Pracovní skupiny pro společenství Travellers v roce 1995 (*Report of the Task Force on the Travelling Community*), která jako první věnuje celou jednu část diskriminační otázce. Rozlišuje diskriminaci přímou/nepřímou, úmyslnou/neúmyslnou a nastiňuje různé typy diskriminace, jež Travellers prožívají na individuální i institucionální úrovni. (Report of the Task Force on the Travelling Community, 1995)

11.2.1 *Současné problémy Travellers*

Etnická příslušnost. Podle Sociologického slovníku (Jandourek, 2001, s. 76) je etnikum skupina jedinců, „kteří se od jiných skupin odlišují svou etnicitou neboli souhrnem faktorů kulturních, rasových, teritoriálních a jazykových, dále pak svou historií, sebepojetím, vědomím společného původu a také tím, že jsou jako etnicky odlišní vnímáni druhými. [...] Na rozdíl od rasy příslušníci etnika nemají takové fyzické znaky, kterými by se výrazně lišili od příslušníků většiny. Důležitější je spíše odlišnost hodnot, norem, chování a jazyka.“ Ačkoliv Travellers podle této definice splňují znaky etnika, stát **jejich etnickou příslušnost oficiálně neuznává**, považuje je za menšinu *kulturní* a to i přes to, že tento postoj není v souladu s názory evropských a mezinárodních organizací. (O’Toole, 2009) Od tohoto problému se odvíjí celá řada dalších, neboť uznání etnické příslušnosti je klíčové pro rozpoznání potřeb Travellers a pro zlepšení jejich životních podmínek.

Rasismus a diskriminace. Různé studie ukazují, že se Travellers v minulosti potýkali a dodnes potýkají s nesnášenlivými projevy ze strany společnosti (jednotlivců i institucí) a s diskriminačním zacházením v nejrůznějších oblastech života. Existuje mnoho případů, kdy jedince kvůli jeho příslušnosti k Travellers odmítli obsloužit v obchodě, pojistit mu vozidlo nebo ho vpustit do restaurace. (Case Study: The Task

---

⁴⁹ Zákon o bydlení z roku 1988 (*Housing Act*), Zákon o zákazu podněcování k nenávisti z roku 1991 (*Prohibition of Incitement to Hatred Act*), Zákon o nespravedlivém propouštění ze zaměstnání v pozdějším znění z roku 1993 (*Unfair Dismissal (Amendment) Act*)

⁵⁰ tamtéž

Force on the Travelling Community, 2003) V některých městech se dokonce po příjezdu Travellers určité podniky zavírají, aby se předcházelo jejich stížnostem na diskriminační zacházení v případě, že jsou odmítnutí být obslouženi, a také případným fyzickým střetům.

K negativnímu vnímání tohoto etnika přispívají velkou měrou také média. Na televizních obrazovkách běží v současnosti pořad o svatbách Travellers s názvem „*My Big Fat Gypsy Wedding*“, jehož původním záměrem bylo zprostředkovat divákovi pohled do tradičních rodin irských Travellers a Romů, kteří žijí ve Velké Británii. Výsledkem promítání tohoto pořadu, který sledovalo více než 8 miliónů diváků⁵¹, byl však bohužel pouze nárůst antipatií ze strany majority, vedoucí k mnoha novým konfliktům.

Bydlení a životní podmínky. Kočovný způsob života je jedním ze základních znaků Travellers a nedílnou součástí jejich kulturní historie. Tento životní styl s sebou ovšem nese několik negativ. Jsou jimi nekvalitní životní podmínky (především hygiena) odrážející se ve špatném zdravotním stavu Travellers, nebo nízká zaměstnanost a míra vzdělání způsobená častým stěhováním z místa na místo. Tuto nepříznivou situaci se stát snaží zmírňovat s pomocí tří klíčových aktivit:

- podpora Travellers k výstavbě, koupi nebo vylepšení soukromého domu,
  - poskytování vhodného ubytování v souladu s individuálními potřebami Travellers,
  - podpora neziskového sektoru, který nabízí ubytování v pronájmu.
- (Accommodation Options for Travellers)

Travellers, kteří potřebují ubytování a kteří si ho nemohou pořídit z vlastních nákladů, mohou požádat místní orgány, aby jim vhodné ubytování zprostředkovali. Možnými variantami ubytování Travellers jsou:

- **standardní bydlení** (*standard housing*) – domy jsou přiřazovány žadatelům na základě pořadníku důležitosti/potřebnosti, přičemž v úvahu se berou všechny okolnosti jako je počet dětí, zdravotní stav atd. Může se jednat o nové bydlení i o starší domy, podle konkrétních možností města,

---

⁵¹ Článek „*Big Fat Gypsy Wedding*“ *Irsih Travelers plan to sue after TV show*, dostupné z <<http://www.irishcentral.com/new/Big-Fat-Gypsy-Wedding-Irish-Travelers-plan-to-sue-agter-TV-sho---SEE-PHOTOS-116561628.html>>

- **parkoviště pro obytné karavany** (*residential caravan parks*) – jsou určeny pro dlouhodobější nebo trvalý pobyt Travellers. V závislosti na velikosti pozemku, počtu karavanů, rodin a umístění může místní orgán vybavit parkoviště např. dětským hřištěm, školkou nebo prostory pro ekonomickou aktivitu nízké úrovně,
- **přechodné nebo dočasné campy** (*transient or temporary halting sites*) - místa určená pro krátkodobý pobyt Travellers, kteří v souladu s nomádským způsobem života stále cestují v obytných vozech od města k městu. Často také slouží jako provizorní ubytování Travellers do doby, než jim místní orgán zprostředkuje jiné, vhodnější ubytování,
- **skupinové bydlení** (*group housing schemes*) – je alternativní způsob ubytování určený pro několik rodin, které chtějí žít pohromadě v jednom domě, v souladu s kulturními tradicemi Travellers. (Accommodation options for Travellers)

Přes tuto nabídku ubytování zprostředkovanou místními autoritami mnoho Travellers ke svému pobytu stále využívá neoficiálních pozemků v okolí měst. Jelikož policie ani místní úřady tyto situace zpravidla nijak neřeší z obavy před fyzickými střety, stávají se tyto neoficiální campy terčem terénních sociálních pracovníků a zaměstnanců Travellerských neziskových organizací.

Zdraví. Jednotlivými indikátory zdravotního stavu Travellers jsou například:

- muži i ženy žijí průměrně o 15 let méně, než „usedlíci“,
- kojenecká úmrtnost činí 14,1% na 1000 narozených dětí (v porovnání s 3,9% na 1000 narozených dětí ve zbytku populace),
- počet sebevražd je mezi muži téměř sedmkrát vyšší než ve zbytku populace (All Ireland Traveller Health Study, 2010),
- celková porodnost je dvakrát vyšší než u zbytku populace,
- ale Syndrom náhlého úmrtí kojence (*The Sudden Infant Death*) je 12x vyšší než u zbytku populace (Regional Strategy Statement and Action Plan 2003 – 2005, s. 2).

Podle těchto ukazatelů je možné říct, že zdravotní stav Travellers se v současnosti podobá zdravotnímu stavu usedlých Irů ve 40. letech minulého století. (tamtéž)

Na doporučení Zprávy pracovní skupiny pro společenství Travellers vznikl v roce 1998 Poradní výbor pro zdraví Travellers (*Traveller Health Advisory Committee*), jehož účelem je především provádět výzkum v oblasti zdraví Travellers a na základě tohoto výzkumu publikovat Národní strategii pro zdraví Travellers (*Traveller Health – A National Strategy*).⁵² Cílem této strategie je zajistit dostupnost lékařských služeb všem jedincům, zlepšovat hygienické podmínky v osadách a přispívat ke zlepšení úrovně zdravotního stavu Travellers obecně.

Vzdělání. V oblasti vzdělávání Travellers se objevuje celá řada negativních jevů od rozsáhlé negramotnosti starších generací, všeobecné nedůvěry Travellers ke vzdělávacím institucím až po časný odchod dětí z procesu vzdělávání, které plynou nejen s častého stěhování (u kočovných Travellers), ale také z negativních zkušeností Travellers s učiteli a školní výukou. Například v 60. a 70. letech byly pro Travellers zřizovány speciální oddělené třídy, ve kterých se děti cítily izolované a kde se jim nevěnovala téměř žádná pozornost. (Survey of Traveller Education Provision, 2005) Tato negativní zkušenost zanechala v mnohých Travellerech nepříjemné vzpomínky:

„Důvod, proč jsem se ve škole nenaučil číst a psát je, že učitelé umístili všechny děti Travellers do, jak tomu říkali, speciálních tříd. Byly tam děti ve věku mezi šesti a čtrnácti lety, nevím, proč to udělali. Posadili nás do jedné velké místnosti a řekli nám, ať hrajeme stolní hry nebo nakreslíme obrázek. Cítím se velmi dotčený a rozzlobený, jak s námi bylo ve škole zacházeno. Chodili jsme do školy léta a odešli jsme, aniž bychom uměli číst a psát.“⁵³ (Traveller – rodič In Travellers and Education, s. 1)

Mezi nejdůležitější současné dokumenty upravující vzdělávání Travellers patří Zákon o vzdělání z roku 1998 (*Education Act*), který zaručuje právo na vzdělání všem dětem bez rozdílu, zavazuje školy k respektu odlišných potřeb, hodnot, věr, zvyků, jazyků a způsobů života, a stanovuje právo rodičů spolupodílet se na rozhodování ve věcech vzdělávání svých dětí. V témže roce byl zároveň zřízen Poradní výbor pro vzdělávání Travellers, který spolupracuje s Ministerstvem školství, jednotlivými školami a Travellerskými organizacemi s cílem zlepšit vzdělávání Travellers.

---

⁵² Dostupné na webových stránkách Ministerstva zdravotnictví <<http://www.dohc.ie>>

⁵³ Z angl. originálu: “*Why I didn't learn to read and write at school because the teachers put all the Traveller children into what they called a special class. There were children between the ages of six years old and fourteen, I don't know why they done that. We're put in one big room and told to play a board game or draw a picture. I feel very resentful and angry about how we were treated in school. We went to school for years and we left not being able to read and write.*”

Další významné dokumenty představují Zákon o (sociálním) vzdělání vydaný v roce 2000 (Education (Welfare) Act), který dětem zaručuje právo dokončit alespoň minimální úroveň vzdělání a který v souladu s tímto bodem stanovuje nejnižší možný věk odchodu dítěte ze školy na 16 let, a antidiskriminační zákony, např. Zákon o rovnosti v zaměstnání (*Employment Equality Act*) nebo Zákon o rovném postavení (*Equal Status Act*).

V souladu s národním cílem zvýšit vzdělanostní úroveň Travellers, a tím přispívat k zlepšení jejich sociálně-ekonomického postavení, zajišťuje stát některé podpůrné služby navíc. Jedná se například o (Survey of Traveller Education Provision, 2005, s. 10-11):

- **zajištění školní přepravy** – 98% veškerých nákladů na školní dopravu v Irské republice hradí Ministerstvo školství a vědy (*Department of Education and Science*), které ve většině případů zajišťuje přepravu do školy a zpět i dětem Travellers bydlících v karavanech a campech.
- **vzdělávací referent** – post národního vzdělávacího referenta pro vzdělávání Travellers (*National Education Officer for Traveller Education*) vznikl už v roce 1992. Jeho úkolem je zabývat se výhradně otázkou vzdělávání Travellers a spolupracovat s hotujícími učiteli.
- **hostující učitelé** – úkolem hostujících učitelů je spolupracovat s dětmi Travellers, jejich rodiči a školami s cílem maximalizovat zapojení tohoto etnika do procesu vzdělávání. Pomáhají např. dětem při státních závěrečných zkouškách nebo rodičům v dalším vzdělávání.
- **Program ukončení školní docházky** (*The School Completion Programme*) – tento program je určený nejen pro Travellers, ale pro všechny děti, u kterých hrozí, že opustí školu předčasně. Jeho součástí jsou různé podpůrné aktivity a činnosti v rámci školního vyučování i mimo něj.
- **školicí střediska pro Travellers** – školicí střediska nabízejí širokou škálu vzdělávacích kurzů pro dospělé, včetně rekvalifikací, poradenství a psychologických služeb.

12. MEATH TRAVELLERS WORKSHOPS LTD.

Obrázek č. 2 Logo Navan Travellers Workshops Ltd⁵⁴.

Meath Travellers Workshops Ltd. (dále jen MTW), původním názvem Navan Travellers Workshops Ltd. je organizace vedená samotnými Travellers. Vznikla v roce 1965 jako reakce na závěrečnou zprávu Komise pro potulné cestování (*Commission on Itinerancy Report 1963*), s cílem změnit žalostné podmínky, ve kterých byli Travellers nuceni tehdy žít. Ačkoliv jejím původním záměrem bylo prostřednictvím terénní práce pomáhat Travellers ve snaze uspokojovat jejich základní životní potřeby, veškerá současná činnost se soustřeďuje především na vzdělávání (Travellers i většinové společnosti) a na pomoc při dosahování osobní nezávislosti. I když je MTW organizací a priori určenou pro práci s Travellers, její dveře jsou otevřené příslušníkům všech minorit (západoevropští Romové, cizinci) i majoritní společnosti v okrese Meath.

Mottem Meath Travellers Workshops je:

„Uvědomujeme si, že významná změna pro Travellers může nastat pouze tehdy, když budeme mít jak dovednosti, tak sebedůvěru postarat se sami o sebe a prosazovat naše vlastní potřeby a toho může tato organizace nejlépe dosáhnout tím, že podpoří vhodné začlenění Travellers prostřednictvím programů místního, sociálního a hospodářského rozvoje.“⁵⁵ (MTW Annual Report 2010, s. 15)

⁵⁴ Obrázek je vypůjčený z internetových stránek Meath Travellers Workshops. Dostupné z www.travellerheritage.ie

⁵⁵ Z angl. originálu: “We recognise that meaningful change for Travellers can only take place when we have both the skills and confidence to organise ourselves and articulate our own needs and this

Cíli Meath Travellers Workshops jsou:

- zabránit ekonomickému úpadku Travellers,
- umožnit Travellers účast na vzdělávacím systému,
- vytvářet programy na podporu soukromého vlastnictví a získání větší moci,
- budovat respekt k identitě a kultuře Travellers ve společnosti,
- a vytvářet atmosféru, která povede k posilování nezávislosti Travellers.
(tamtéž)

12.1 Popis zařízení

Hlavní sídlo Meath Travellers Workshops se nachází na náměstí Fairgreen ve městě Navan (okres Meath). Tato poloha, prakticky v samotném centru města, je výhodná zejména snadnou dostupností a také malou vzdáleností od dalších spolupracujících organizací (městské knihovny, škol, vzdělávacích center atd.).

Půdorys MTW má tvar písmene „U“ a je tvořen dvěma kancelářskými místnostmi, učebnou, hernou a kuchyňkou.

Za hlavními dveřmi MTW se nachází malá **vstupní hala** opatřená stojany s různými brožurami, informačními letáky a nejnovějšími výtisky „*Voice of the Traveller*“, jediného časopisu pro Travellers v Irsku vycházejícího 6 ročně⁵⁶. Ze vstupní haly vede **chodba** do administrativní části MTW. V chodbě se nachází „sekretariát“ tvořený jedním stolem, za kterým sedí pracovník MTW, který zapisuje návštěvy a v případě potřeby poskytuje základní informace o organizaci. Dále se zde nachází počítač, který je volně k dispozici všem hostům, kteří si s jeho pomocí mohou vyhledávat práci, kontaktovat úřady či příbuzné apod. Na stěnách chodby visí informační tabule, na kterých je možné najít kromě aktuální nabídky zaměstnání a seznamu vzdělávacích či společenských akcí také mnoho fotografií dokumentujících činnost organizace.

Na konci chodby se nachází **učebna**, která slouží především pro doučování dětí, ale také k pořádání různých školení či konferencí. V době, kdy jsem MTW navštívila, se tato místnost bohužel právě malovala a z toho důvodu ji nemohu blíže specifikovat.

Z učebny dále vstupujeme do **herny**, poměrně velké místnosti, která slouží pro práci s dětmi předškolního věku. Celý prostor je vybavený funkčním nábytkem veselých

---

organisation can best achieve this by supporting the appropriate inclusion of Travellers with area based programmes of local, social and economic development.”

⁵⁶ Informace o časopise *Voice of the Traveller* je možné nalézt na stránkách www.travellerstime.org.uk

barev, a nachází se zde velké množství herních i vzdělávacích pomůcek nejrůznějšího druhu. Součástí herny je i malá venkovní zahrádka s prolézačkami a zeleninovými záhonky.

Poslední místností, která se v MTW nachází je prostorná a moderně zařízená **kuchyně**, která slouží k přípravě svačin pro děti, ale také k vaření různých specialit Travellers a jiného občerstvení k příležitosti pořádání oslav a společenských událostí (př. den sv. Patrika, Vánoce, Velikonoce atp.). Tato místnost je navíc zajímavá tím, že původně sloužila jako koňská maštala a aby se zachovala vzpomínka na tuto historickou skutečnost, dvě stěny se ponechaly v původním kamenném provedení, a to dokonce i s kamenným korytem na vodu.

Mezi kuchyní a vstupní halou se rozprostírá malý **dvůr**, na kterém stojí tradiční pojízdný karavan irských Travellers, který byl pracovníky MTW zrenovován a který v současnosti slouží jako hlavní atrakce projektu „*The Living History*“ (viz s. 83)

Ačkoliv by se mohlo zdát, že prostory určené pro činnost MTW nejsou nijak veliké, z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že oproti některým neziskovým organizacím v ČR jsou více než adekvátní.

12.2 Činnost Meath Travellers Workshops

Činnost MTW by se dala rozdělit do šesti oblastí: informace/poradenství, děti a mládež, komunita, zdraví, kulturní dědictví a zaměstnanost.

12.2.1 Poradenství

MTW poskytuje poradenské a informační služby týkající se prakticky všech aspektů lidského života, od vzdělání, zaměstnání, zdraví a sociálních záležitostí až po odbornou pomoc v krizových situacích člověka (smrt, vážná nemoc apod.). Součástí tohoto informačního servisu je také publikace letáků a správa internetových stránek: www.travellerheritage.ie a www.travellernews.ie, na kterých je možné najít mnoho zajímavých článků o historii Travellers, rozhovory s příslušníky této menšiny na různá témata nebo rozsáhlou fotogalerii se snímky zachycujícími Travellers napříč historickými obdobími.

Zajímavý projekt, který byl pro nedostatek finančních zdrojů v prosinci 2010 přerušeno, ale díky své úspěšnosti později znovuobnoveno, nese název „*Get on the Bus*“ (MTW Annual Report 2010, s. 9) Jedná se o mobilní informační kancelář (zelená

dodávka) se dvěma odborně vyškolenými pracovníci, které dvakrát týdně objíždějí čtyři předem určené destinace ve městě Navan a poskytují odborné poradenství Travellerům i příslušníkům majoritní společnosti v oblasti zaměstnání, daní, bydlení, vzdělání, sociálních věcí, zdraví a práva. Projekt „*Get on the Bus*“ je prvním svého druhu v Irské republice vůbec a sehrává důležitou roli v navazování prvního kontaktu a v budování důvěry mezi Travellers a MTW.

12.2.2 Děti a mládež

Vzdělávací činnost představuje pro MTW prioritu číslo jedna, neboť vzdělání posiluje v Travellers sebevědomí a sebedůvěru tolik potřebnou pro nabytí vlastní nezávislosti, projevující se například schopností získat a udržet si zaměstnání, vyjadřovat své názory, hájit svá práva a stát se tak rovnoprávným členem společnosti. MTW poskytuje několik vzdělávacích programů, které jsou převážně určené dětem od 3 do 16 let, a jejichž cílem je jednak pomáhat studentům se zvládnutím školního učiva, jednak nabízet spektrum mimoškolních aktivit vhodných k smysluplnému trávení volného času nebo odlehčovat pracovním vyčerpáním rodičům.

- **„Little Angels“** – školka určená pro děti Travellers i ne-Travellers ve věku od 3 do 5 let, která je otevřená každé ráno sedm dní v týdnu. Předškolní kurikulum zahrnuje různé herní aktivity, výtvarnou a pracovní činnost, hudební výchovu a vaření. Od roku 2010, kdy byla k prostorám školky připojena malá zahrádka se záhony, má každé dítě možnost vypěstovat si vlastní rostlinu a péčí o ni se naučit zodpovědnosti. V roce 2010 navštěvovalo školku celkem 19 dětí. (MTW Annual Report, s. 4)
- **„The Little Angels“** – je „poškolní“ kroužek (v podobném smyslu jako školní družina), který se koná od pondělí do pátku od 14 do 18 hodin. Kroužek nabízí pestrou škálu činností od doučování a asistence při psaní domácích úkolů, přes různé herní aktivity, sport i další vzdělávací a zájmové akce (návštěva knihovny nebo plaveckého bazénu, pobyt v přírodě atd.). Dětem se zde též podává občerstvení v podobě svačiny a jednoho teplého jídla denně. V roce 2010 navštěvovalo „poškolní“ kroužek 15 dětí. (tamtéž)
- **„The Glitter Girls“** a **„Navan Town Wanderers“** – jedná se o zájmové kroužky pro děti a mládež od 11 do 16 let. První z nich „The Glitter Girls“ je určený dívkám, a jeho náplní jsou různé výlety a absolvování rozmanitých

kurzů, „Navan Town Wanderers“ je chlapecký fotbalový tým. Oba kroužky se konají jednou za týden.

- **„Summer Project“** – každý červen už od roku 1983 pořádá MTW letní tábor určený pro všechny děti od 3 do 15 let z celého města i jeho okolí. Tento tábor je nepobytový, tzn., že probíhá pouze ve dne a večer chodí děti spát domů. Letní tábor trvá jeden týden a zahrnuje mnoho zábavních aktivit: umění, sport, vědomostní soutěže, hledání pokladu, piknik, výlety, návštěvy zvířecích farem a zábavních parků apod. Každý tábor je zakončen maškarním bálem, na kterém nechybí tradiční taneční a pěvecké soutěže. V roce 2010 se letního tábora zúčastnilo přes 100 dětí. (tamtéž, s. 5)
- **PATHFINDER** – v roce 2010 mělo Meath Travellers Workshops jedinečnou příležitost stát se hostitelem v pořadí již třetí mezinárodní konference Pathfinder, která se pořádá každé dva roky v mládežnických organizacích po celé Evropě. Členové různých spolků pro mládež ze Slovinska, Bulharska, Finska, Skotska a Švédska přijeli na týden do Irské republiky diskutovat nad tématy „Co znamená evropské občanství zejména pro mladé lidi“⁵⁷ a „Kulturní rozmanitost v evropské multikulturní společnosti“⁵⁸. (MTW Annual Report 2010, s. 6) Kromě toho, že měli zahraniční studenti i Travellers možnost dozvědět se o sobě navzájem spoustu informací ohledně tradic, kultury a zvyků, měla tato událost pozitivní vliv na celou komunitu Travellers a to díky její medializaci.⁵⁹

MTW je organizací, která je otevřená veřejnosti a která prostřednictvím svých činností usiluje o odstranění bariér mezi Travellers a příslušníky majority. Z tohoto důvodu nabízí možnost krátkodobé i trvalejší praxe studentům středních i vysokých škol.

---

⁵⁷ Z angl. originálu: “What European Citizenship means particularly to young people”

⁵⁸ Z angl. originálu: “Cultural diversity in European Multicultural Society”

⁵⁹ Článek o konferenci se objevil například v místním tisku “The Meath Chronicle”, dostupný z <http://www.meathchronicle.ie/news/roundup/articles/2010/04/14/3996379-navan-travellers-workshops-host-european-delegation>

12.2.3 Komunita

Meath Travellers Workshops se každý rok spolupodílí na pořádání různých oslav a společenských událostí. Mezi ty významnější patří například Mezinárodní den žen⁶⁰ (*International Women's Day*), který se v Navanu obvykle slaví projevy, debatami a písněmi v podání známých žen z celého okresu; dále Mezinárodní den za odstranění chudoby⁶¹ (*UN Anti Poverty Day*), týden sociální inkluze (*Social Inclusion Week*), den Sv. Patrika⁶² (*St. Patrick's day*) a s ním spojený tradiční Navan Shamrock festival, jenž vrcholí průvodem, při kterém hrají barevné karavany irských Travellers důležitou roli, a mnoho dalších.⁶³

12.2.4 Zdraví

Špatný zdravotní stav Travellers je jedním z nejpálčivějších problémů tohoto etnika. Nejenže se díky nekvalitním hygienickým podmínkám potýkají s řadou onemocnění, v posledních letech byl mezi nimi zároveň zaznamenán prudký nárůst osob s alkoholovou a drogovou závislostí (MTW Annual Report 2010, s. 9). Z tohoto důvodu MTW za podpory místního poradního výboru pro zdraví Travellers (*Local Traveller Health Advisory Committee*) vyvíjí nemalou aktivitu v oblasti poradenství a služeb zaměřených především na prevenci, vzdělávání v oblasti zdraví a na pomoc při léčbě závislostí či jiných nemocí.

12.2.5 Kulturní dědictví

Kultura a historie hrají v životě Travellers významnou roli už z toho důvodu, že v nich probouzejí hrdost na to, kým jsou. MTW se proto snaží vytvářet projekty zaměřené na oživení kultury Travellers a na její připomenutí jak mladším příslušníkům tohoto etnika, tak i širší společnosti. Nejúspěšnějším projektem posledních let se stal projekt „*The Living History*“, který spočívá v prezentaci autentického stylu života Travellers v padesátých letech dvacátého století. Tehdy kdy žili všichni Travellers způsobem sobě vlastním, před tím, než je stát donutil se asimilovat.

Celá scéna zahrnuje kompletně zrenovovaný karavan, tradiční stan, kováře a ženu vyprávějící příběhy. Hodnověrný dojem dotváří dobové kostýmy a zapálené ohniště,

---

⁶⁰ 8. březen

⁶¹ 17. říjen

⁶² 17. březen

⁶³ Více informací je možné nalézt na stránkách www.travellernews.ie

příčemž k dispozici je i odborná instruktáž od pracovníka MTW. Tato exhibice je v současnosti mobilní a slouží především pro školní exkurze, ale do budoucna se počítá s pronájmem menšího pozemku, na kterém by se tato historická scéna zabydlela a také rozšířila. V příštích letech by tak návštěvníci měli mít možnost nejen přijít se podívat, jak se Travellers v minulosti žilo, ale také si to vyzkoušet na vlastní kůži, např. přespat v karavanu, vařit na ohništi, rybařit „na pytláčku apod.

Obrázek č. 3. Tradiční karavan irských Travellers, součást exhibice „The Living History“⁶⁴

12.2.6 Zaměstnání

MTW se aktivně podílí na zaměstnávání příslušníků Travellers v kraji Meath nejen svým informačním a poradenským servisem, ale také nabídkou několika pracovních pozic v rámci vlastní činnosti. Jedná se o práci v oblasti péče o děti (školka, „poškolní kroužek“), komunity (projektant, pomocník atd.), kulturního dědictví (zapojení v projektu „The Living History“, asistence při tvorbě webových stránek, fotografování společenských akcí apod.), administrativy (recepční), úklidu, knihovny a poradenství.

⁶⁴ Obrázek je vypůjčený ze školních stránek Loreto Secondary School, dostupné z <<http://loretonavan.scoilnet.ie/blog/2011/05/03/a-visit-from-the-living-history-project>>

Ve spolupráci s dalšími organizacemi, např. s Iniciativou zaměstnávání Travellers v kraji Meath (*Meath Travellers Employment Initiative*) dále nabízí řadu rekvalifikačních a odborně vzdělávacích kurzů pro dospělé.

ČÁST III.

RESOCIALIZACE OSOB, U KTERÝCH VLIVEM RŮZNÝCH ZMĚN ZÁROVEŇ DOŠLO KE ZMĚNĚ SOCIÁLNÍHO STATUSU, A JEŽ MOHOU Z TOHOTO DŮVODU VYKAZOVAT ZNÁMKY SOCIÁLNÍ NEPŘIZPŮSOBIVOSTI

„Nikdo nemůže řídit změny. Člověk může být jen před nimi“

– Peter Drucker –

13. VHLED DO PROBLEMATIKY

Pro úplnost této diplomové práce je potřeba na závěr zmínit ještě jednu problematiku, a to problematiku lidí, u kterých vlivem sociálních, ekonomických, fyziologických, psychologických či jiných změn zároveň došlo ke změně sociálního statusu⁶⁵ a s ním spojených sociálních rolí,⁶⁶ díky čemuž se mohou ocitnout v situaci/životním období, které nejsou schopni překonat svépomocí. Do této poměrně široké oblasti lze zařadit osoby:

- které se **nedokázaly dostatečným způsobem adaptovat na změny sociálních rolí** (na základě osobnosti nebo vlivů sociálního prostředí), přijmout nové postavení ve společnosti a díky tomu „sejít z cesty“ nebo ztratit smysl života (senioři, ovdovělí, těžce nemocní, osoby po úrazech apod.),
- které se na nějakou dobu **ocitly mimo sociálně-ekonomickou síť státu nebo hlavní společenský proud** a které mají problémy s opětovným začleněním do společnosti, neboť pobytem mimo rámec běžného společenského fungování postupně ztratily návyky, schopnosti a dovednosti k tomu potřebné (bývalí vojáci, dlouhodobě nezaměstnaní, matky po MD, členové destruktivních náboženských spolků apod.).

Podle výčtu osob, které lze do této kategorie zařadit je myslím zřejmé, že se jedná o velmi širokou problematiku, které se věnuje mnoho vědních oborů, včetně resocializační pedagogiky. Jelikož však z kapacitních důvodů není možné, abych se podrobně zabývala všemi výše uvedenými skupinami osob zvlášť (a není to ani smyslem mé práce), budu se v následujícím textu věnovat pouze jedné z mnoha organizací, které zajišťují komplexní pomoc, podporu a péči všem lidem, kteří je potřebují a to činnosti irské pobočky **mezinárodní dobrovolnické organizace Society of St Vincent de Paul**, a zvláště pak **prvnímu nočnímu útulku pro osoby bez přístřeší v Irské republice St Peter's Night Shelter**.

---

⁶⁵ "Sociální pozice člověka v určité společnosti, resp. skupině, spojené s určitou mírou ocenění ze strany druhých. Na každý se váže jistý soubor práv a povinností." (Velký sociologický slovník, 1996, s. 1226)

⁶⁶ Sociální role je "očekávaný způsob chování vázaný na určitý soc. status." (tamtéž, s. 943)

14. SOCIETY OF SAINT VICENT DE PAUL

„To sociální otázka dnes otrásá světem. Je to boj mezi těmi, kdo nemají nic a těmi, kteří toho mají příliš. Je to násilný střet bohatství s chudobou, který otrásá zemí pod našima nohama. Povinností nás křesťanů je vrhat se mezi tyto dva tábory a pokusit se láskou dosáhnout toho, čeho spravedlnost sama dosáhnout nemůže.“⁶⁷ (Frédéric Ozanam)

Mezinárodní křesťanská organizace St Vincent de Paul (v Čechách známá jako společnost sv. Vincence z Pauly, dále jen SVP) byla založena 23. dubna roku 1833 v Paříži tehdy dvacetiletým studentem Frédericem Ozanmem, pozdějším profesorem literatury na pařížské Sorboně, historikem, doktorem práv a sociologem, s cílem pomáhat chudým lidem žijícím v pařížských slumech.⁶⁸ Během devatenáctého a dvacátého století se tato charitativní organizace rozrostla a v současnosti operuje ve více než 145 zemích po celém světě včetně Spojených Států, Austrálie nebo Indie. (SVP: National Management Council Report, 2010, s. 4) Irská pobočka SVP vznikla v roce 1844 a téměř ihned se zařadila mezi nejvýznamnější charitativní organizace v zemi.

14.1 Organizační struktura

SVP je v první řadě **dobrovolnickou organizací**, jež v současnosti skýtá přes 9,900 dobrovolníků a 1,400 pomocných asistentů. ((SVP: National Management Council Report, 2010, s. 4) Aby se dodržel profesionální standard nabízených služeb, musejí všichni potenciální dobrovolníci projít přijímacím řízením, které zahrnuje nejen vyplnění písemného formuláře, napsání dopisu s odůvodněním, proč mají zájem pracovat s potřebnými nebo vstupní pohovor, ale také bezpečnostní prověrku irské policie (*Garda Síochána*).

Základní provozní jednotkou SVP je tzv. **konference** („conference“) složená z dobrovolníků (převážně (římských) katolíků), kteří se pravidelně scházejí s cílem pomáhat potřebným v jejich komunitě. V Irské republice existuje v současnosti přes

---

⁶⁷ Z angl. originálu: *“The question which is agitating the world today is a social one. It is a struggle between those who have nothing and those who have too much. It is a violent clash of opulence and poverty which is shaking the ground under our feet. Our duty as Christians is to throw ourselves between these two camps in order to accomplish by love what justice alone cannot do.”* Dostupné z <<https://svp.ie/bout-us/spiritually.aspx>>

⁶⁸ Oficiální internetové stránky organizace St Vincent de Paul v Irské republice: <<http://www.svp.ie/about-us/history.aspx>>

1000 konferencí, které jsou spravovány 113 Obecními radami (*Aera Council*) a 13 Krajskými radami (*Regional Council*). (tamtéž) V čele každé konference, Obecní i Krajské rady stojí předseda, který má k dispozici svého zástupce, hospodáře a sekretářku.

Nejvyšším správním orgánem SVP v Irsku je **Národní rada** (*National Council*), která je tvořena jednotlivými předsedy Krajských i Obecních rad a Národním výborem (*National Board*). Národní rada se schází dvakrát ročně a jejím hlavním úkolem je jmenovat Národního prezidenta (*National President*) a provádět zásadní strategické změny v činnosti SVP.

Pomocným orgánem Národní rady je **Národní správní rada** (*National Management Council*), tvořená členy Národního výboru a krajskými předsedy, jež se schází čtyřikrát ročně, a která od roku 2010 zodpovídá (se souhlasem Národní rady) za celostátní strategii SVP.

Národní výbor (*National Board*) je reprezentován Národním prezidentem, viceprezidenty, Národním hospodářem (*National Treasurer*) a dalšími členy, které jmenuje prezident. Schází se jednou měsíčně a představuje nejvyšší výkonný orgán SVP.

Národní prezident (*National President*, od června roku 2012 pan Goeff Meagher) je obvykle volen na tři roky (někdy i na pět let) a kromě toho, že stojí v čele Národního výboru je zároveň členem **Mezinárodní rady SVP** (*International Council General*), nejvyššího správního orgánu společnosti St Vincent de Paul vůbec. (SVP: National Management Council Report, 2010, s. 4)

Kontrolními orgány SVP jsou **Národní hospodářská** a **Auditorská komise** (*National Finance and Audit Committees*) a také **Národní ředitel** (*National Director*), který je odpovědný Národnímu výboru a Národní radě, a jehož úkolem je jednak dohlížet na veškerou činnost a administrativu SVP v Irsku, jednak podávat pravidelná hlášení Prezidentovi SVP.

14.2 Činnost SVP

Hlavním posláním Society of St Vincent de Paul je poskytovat v souladu s křesťanskými zásadami pomoc všem chudým a znevýhodněným lidem bez ohledu na jejich původ, pohlaví, věk, rasu nebo náboženské vyznání. Cílem činností SVP však

není jen zajišťovat jednotlivcům nebo rodinám jednorázovou materiální pomoc, ale také, a to především, jim nabízet možné způsoby dlouhodobého řešení individuálních problémů a krizových životních situací a pomáhat jim při získání samostatnosti, osobní nezávislosti a k rovnoprávnému začlenění do společnosti.

Nejdůležitějším dokumentem upravujícím veškerou činnost SVP včetně postupů práce s odlišnými skupinami klientů, definic různých typů zneužití, etických zásad, zásad bezpečnosti práce, pravomocí jednotlivých organizačních složek a vzorů formulářů pro dobrovolníky, je *Národní politika a zásady práce pro ochranu a dobro dětí, mladých lidí a zranitelných dospělých (National Policy and Procedure for the Protection and Welfare of Children, Young People and Vulnerable Adults*, naposledy revidováno v roce 2010). Tento dokument si musejí všichni členové SVP podrobně nastudovat a řídit se jím v praxi. Zejména jej pak oceňují nováčci, kteří v něm najdou všechny informace potřebné k výkonu své práce.

SVP nabízí široké spektrum služeb, do kterých se promítají tři základní principy:

- **podpora a přátelství** – SVP se zavazuje k respektování důstojnosti těch, kterým poskytuje materiální i nemateriální pomoc a k podpoře jejich sebeúcty. Základním principem činnosti SVP je důvěra, která je hlavním předpokladem pro vybudování pevného a přátelského vztahu mezi potřebným a pomáhajícím.
- **podpora soběstačnosti** – SVP věří, že poskytnutí jednorázové pomoci potřebným nestačí. Proto se snaží pomoci klientům v uvědomění si vlastní hodnoty a v dosažení dlouhodobé soběstačnosti a nezávislosti. Pokud není v silách pracovníků SVP zvládnout klientův problém, zprostředkují mu odbornou pomoc.
- **sociální spravedlnost** – SVP se zavazuje jednak k identifikaci příčin chudoby a sociálního vyloučení v Irské republice, a k solidaritě s chudými a znevýhodněnými lidmi, jednak k prosazování změn, vedoucích k vytvoření spravedlivější a starostlivější společnosti. (SVP: National Management Council Report, 2010, s. 3)

V souladu s těmito zásadami zprostředkovává SVP v Irské republice tyto služby:

- návštěvy (*Visitation*),

- útulky (*Hostels*),
- sociální bydlení (*Social Housing Projects*),
- vzdělávací a zájmová centra (*Resources Centres*),
- obchody (*Shops*),
- námořnický klub (*Seamans Club*),
- rekreaci (*Holiday Breaks*),
- školky, jesle (*Pre-school, Creches*),
- spojení (*Twinning*),
- výchova k spravedlnosti (*Youth for Justice*).

14.2.1 Návštěvy

SVP věří, že psychologická, resp. emocionální pomoc je pro většinu jejich klientů mnohdy důležitější než pomoc materiální. Totiž ne všichni lidé mají ve svém okolí blízkého člověka/kamaráda, kterému se mohou svěřit se svými problémy, obrátit se na něj s žádostí o radu či o pomoc v tíživé situaci nebo v případě, že si chtějí prostě „jen popovídat“. Proto, prakticky od samotného vzniku, je jednou ze základních činností SVP navštěvování jednotlivců nebo i celých rodin dobrovolníky, kteří s nimi tráví své volné chvíle (např. četbou nebo procházkami), dělají jim společnost, umožňují jim vypovídat se a v případě potřeby poskytnout odbornou radu. V zásadě tak vyplňují prázdné místo v životě těch lidí, kteří se cítí sami a opuštění a snaží se je udržet v dobré duševní kondici.

SVP zajišťuje návštěvy trojího typu: lidem v domovech (převážně senioři a handicapovaní jedinci), ve vězeních a nemocnicích. Zejména se jedná o osoby, které nemají rodinu, nebo které jejich rodinní příslušníci z různých důvodů nenavštěvují.

14.2.2 Útulky

Organizace St Vincent de Paul je největším poskytovatelem krátkodobého a krizového ubytování pro osoby bez přístřeší v Irské republice a také jedním z největších poskytovatelů služeb pro bezdomovce v Evropě.⁶⁹ Kromě toho, že disponuje více než 350 ubytovacími jednotkami ve 14 různých lokalitách,⁷⁰ včetně noclehárny St Peter's

⁶⁹ Oficiální internetové stránky organizace St Vincent de Paul v Irské republice: <<http://www.svp.ie/about-us/what-do-we-do/hostels.px>>

⁷⁰ Seznam jednotlivých útulků je možné nalézt na: <<http://www.svp.ie/about-us/what-do-we-do/hostels.px>>

Night Shelter ve městě Cavan (viz kapitolu 15), poskytuje zároveň přes 1300 volných lůžek potřebným v rámci ubytování v domovech dobrovolníků.

14.2.3 Sociální bydlení

Projekt sociálního bydlení byl vytvořen jednotlivými konferencemi, které se tímto způsobem snažily reagovat na konkrétní požadavky své komunity. Jedná se o poskytování dlouhodobého ubytování zejména starším lidem, ale také rodinám s dětmi, které si vlastní bydlení samy nemohou dovolit. Projekt sociálního bydlení je (finančně) podporován Ministerstvem životního prostředí, kultury a samosprávy (*Department of Environment, Heritage and Local Government*), soukromými sponzory a z určité části také prostředky, které SVP odkázali bývalí klienti. SVP v současnosti poskytuje přes 900 ubytovacích jednotek (domů).⁷¹

Obrázek č. 4 Bethany House, příklad sociálního bydlení pro seniory

Na obrázku je možné vidět jeden z kampusů sociálního bydlení Bethany House, který spadá do konference St. Martha's a který je převážně určen pro soběstačné seniory. Skládá se ze samostatných i dvojitých bungalovů o celkové kapacitě 40 lidí. Každý bungalov je vybaven kuchyní, koupelnou, ložnicí a otevřeným obývacím prostorem. Součástí kampusu je také společenská místnost, ve které se pořádají různé večírky, oslavy, vzdělávací kurzy či jiné společenské akce, a samozřejmě je zde klientům k dispozici denní osobní kontakt s managerem kampusu, ostatními dobrovolníky a duchovním.

---

⁷¹ Oficiální internetové stránky organizace St Vincent de Paul v Irské republice:
<<http://www.svp.ie/about-us/what-do-we-do/social-housing-projects.px>>

14.2.4 Vzdělávací a zájmová centra

Vzdělávací a zájmová centra byla založena pro potřeby lidí, kteří se chtěli naučit něco nového, objevit či zdokonalit své nadání nebo se třeba seznámit s novými lidmi a kteří si to především z finančních důvodů nemohli dopřát. Jedná se například o děti pocházející z početných rodin nebo sociálně vyloučených lokalit, jejichž rodiče si nemohou dovolit platit za soukromého učitele, o seniory, handicapované nebo jinak znevýhodněné jedince apod. V současnosti se na území Irska nacházejí tři vzdělávací a zájmová centra⁷², která se postupem času rozrostla a v nichž je dnes důraz kladen především na integraci klientů do společnosti ve všech směrech. Nabízejí nejen vzdělávací kurzy (např. počítačový, sociálních dovedností, doučování apod.) nebo zájmové kroužky (tanec, keramika, výtvarná výchova apod.) ale poskytují také klidné místo k odpočinku, relaxaci či zábavě.

14.2.5 Obchody

Provozování charitativních obchodů je jednou ze základních činností SVP, a také nejjednodušší způsob, jakým se do charity mohou zapojit všichni občané. Jelikož Irská republika patří k zemím s nejvyšším počtem věřících obyvatel v Evropě, Irové v sobě mají zakořeněnou tendenci pomáhat potřebným a to nejčastěji právě prostřednictvím charity, resp. charitativních obchodů. Určitý druh charitativního obchodu lze nalézt prakticky v každém městě či větší vesnici.

Zboží v obchodech (které lze pořídit za velmi příjemné ceny) sestává nejčastěji z použitého oblečení nebo nábytku, ale také z nového zboží, darovaného velkými obchodními řetězci, jež je sami neprodali v rámci vlastních obchodů. Výnosy z prodeje jsou přerозdělovány mezi jednotlivé konference, které je využívají k pomoci potřebným.

Kromě prodeje zboží ve svých obchodech SVP zároveň dotuje oblečením a nábytkem lidi, kteří si je nemohou dovolit, nebo těmto lidem vydává lístky, za které si zboží v rámci charitativních obchodů mohou pořídit sami.

---

⁷² Seznam vzdělávacích a zájmových center a podrobný popis jejich činností je možné nalézt na oficiálních stránkách SVP: <<http://www.svp.ie/About-Us/What-we-do/Resource-Centres.aspx>>

Obrázek č. 5 Charitativní obchod St Vincent de Paul, Cavan Town⁷³

14.2.6 Námořnický klub

Námořnický klub je zářná ukázka toho, jak rozmanitá je činnost organizace St Vincent de Paul. Tento klub, který v Dublinu funguje už více než devadesát let,⁷⁴ poskytuje útočiště námořníkům, kteří zakotví v dublinském přístavišti a to 365 dní v roce včetně všech svátků od 19:00 do 23:00 hodin. Klub nabízí neformální prostředí, kde si námořníci mohou po dlouhé plavbě odpočinout, zavolat svým příbuzným nebo si popovídat s nějakým dobrovolníkem. Právě osobní kontakt s de facto cizím člověkem a příjemná konverzace na téma rodiny nebo stýskání, je pro mnoho námořníků, kteří tráví dlouhé týdny na lodi pořád se stejnými lidmi, příjemným zpestřením. Součástí klubu je také obchod s oblečením a základním hygienickým zbožím za přijatelné ceny. SVP rovněž zajišťuje dopravu minibusem z přístavu do klubu a zpět.

14.2.7 Rekreace

SVP zajišťuje rekreační aktivity a dovolené pro jednotlivce i celé rodiny, které si to nemohou sami dovolit. Může se jednat o několikadenní pobyt v některých z

⁷³ Fotografie pořízena dne 5. 4. 2012

⁷⁴ Seznam vzdělávacích a zájmových center a podrobný popis jejich činností je možné nalézt na oficiálních stránkách SVP: <<http://www.svp.ie/About-Us/What-we-do/sekans-club.aspx>>

devíti⁷⁵ rekreačních center spravovaných přímo organizací SVP nebo o jednodenní výlety např. do dublinské zoo, zábavních parků či po historických památkách. Jedním z takových center, které nabízí týdenní letní tábory handicapovaným dětem nebo dětem pocházejících ze sociálně slabých rodin, je například Sunshine House v Dublinu. Toto zařízení spravované organizací SVP funguje už více než 75 let a chlubí se výbornou pověstí po celé zemi.⁷⁶

14.2.8 Školky, jesle

Školky/jesle jsou významnou součástí předškolního vzdělávání dětí, které se v nich mimo jiné učí interagovat s vrstevníky, což je důležité pro jejich správnou socializaci. Zvlášť důležitou roli potom hrají v životě dětí, které pocházejí ze sociálně slabých rodin nebo sociálně vyloučených lokalit, neboť tyto děti mohou vlivem nepodnětného prostředí při nástupu do základních škol za svými spolužáky v mnoha směrech zaostávat. SVP se snaží tyto rozdíly vyrovnávat právě zřizováním zařízení pro předškolní vzdělávání, tedy jeslemi a školkami, které mají ještě jedno pozitivum, a tím je odlehčení rodičům dětí, kteří si po dobu trvání školky mohou najít zaměstnání.

14.2.9 Spojení

Projekt „Spojení“ spočívá v pomoci majetnějších konferencí konferencím méně majetným po celém světě, přičemž tato pomoc se uskutečňuje ve dvou rovinách: materiální (finanční příspěvky, věcné dary) a duchovní (modlitby za úspěch druhé organizace). „Spojení“ jednotlivých organizací je založeno na neustálém korespondenčním kontaktu, kdy jedna druhou informují o těžkostech své práce i o úspěších, kterých dosáhly, předávají si zkušenosti a navzájem se motivují k lepším výkonům. SVP v Irsku je ve „spojení“ s 13 různými anglicky mluvícími zeměmi v subsaharské Africe. Jako příklad úspěšného „spojení“ lze uvést třeba projekt „Ozanamova Farma v Zambii“ („Ozanam Farm in Zambia“),⁷⁷ kdy irská SVP dopomohla Národní radě v Zambii ke koupi 50 hektarů půdy, na které byla vybudována farma produkující jídlo pro potřebné.

---

⁷⁵ Konkrétní seznam rekreačních center spravovaných SVP je možné nalézt na <http://www.svp.ie/About-Us/What-we-do/holiday-breaks.aspx>

⁷⁶ Více informací o Sunshine House na: <http://www.sunshinefund.ie>

⁷⁷ Více informací na: <http://www.svp.ie/About-Us/What-we-do/Twinning/Ozanam-Farm-in-Zambia.aspx>

14.2.10 Výchova k sociální spravedlnosti

Tento studentský projekt byl založen v roce 2001 v obci Breffni (okres Leitrim). Jeho cílem bylo inspirovat mladé lidi k porozumění problematice osob s určitým znevýhodněním a k aktivnímu zapojení do pomáhání potřebným. Studenti, jejichž školy se do tohoto projektu zapojily, dostali v průběhu školního roku šanci vyzkoušet si pomoc lidem, kteří ji potřebují v praxi. Vykonávali dobrovolnickou činnost ve své komunitě ve všech možných sférách, od návštěv osamělých seniorů, pacientů v nemocnicích či skupin přistěhovalců, přes asistenci zdravotně handicapovaným až po práci s bezdomovci. Součástí projektu byla též řada přednášek na témata související s chudobou a jejími globálními následky, rasismem, problematikou znevýhodněných osob nebo jakým způsobem se mohou studenti angažovat v pomoci druhým (např. dobrovolnictvím, založením doučovacího kroužku atd.)

Tento projekt je už devátým rokem tradičně zakončen veřejnou exhibicí, na které vystupují známé osobnosti a kde studenti prezentují výsledky svého snažení v oblasti pomoci potřebným.⁷⁸

Další důležité informace týkající se organizace Society of St Vincent de Paul a její činnosti v Irské republice je možné nalézt například v časopise „The Ozanam Bulletin“, který vychází vždy čtyřikrát do roka (jaro, léto, podzim, zima), a ve kterém je možné se dočíst o všech úspěších (i nezdarech) jednotlivých zařízení a projektů SVP v Irsku i jinde ve světě a mnoho dalších informací ohledně práce s chudými, osamělými, handicapovanými či jinak znevýhodněnými lidmi.⁷⁹

---

⁷⁸ Informační leták o projektu lze nalézt na: <[http://svp.ie/Files/SVPBroucher-Posters\(Sligo\).aspx](http://svp.ie/Files/SVPBroucher-Posters(Sligo).aspx)>

⁷⁹ Verzi věstníku ve formátu PDF lze stáhnout z:

<<http://svp.ie/news/downloads/publications/bulletin-magahine.aspx>>

15. ST PETER'S NIGHT SHELTER

Obrázek č. 6 Cedula útulku St Peter's Night Shelter⁸⁰

Noční útulek St Peter's Night Shelter byl vybudován konferencí SVP St Peter's v roce 1984⁸¹ původně jako noclehárna pro muže/bezdomovce alkoholiky, kterým zde za určitých podmínek bylo umožněno konzumovat alkohol (tzv. *wet shelter*). Záměrem tohoto opatření, prvního svého druhu v Irské republice, bylo jednak zredukovat počet povalujících se opilců v ulicích města, jednak se pokusit zmapovat stav bezdomovectví v kraji a poskytnout alespoň základní péči osobám bez přístřeší (jídlo, oblečení, nocleh). Přestože je dnes pití alkoholických nápojů v tomto zařízení zakázáno, samotný smysl útulku se během let nijak zvlášť nezměnil. Jeho hlavní činností stále zůstává **poskytování jednorázového krizového ubytování a pomoci mužům, kteří se z nejrůznějších důvodů ocitli na ulici**. Nejedná se tedy o dlouhodobé řešení problému bezdomovectví jako takového, ale spíš o první pomoc nebo „odrazový můstek“ pro ty, kteří se z pomyslného dna odrazit chtějí.

V útulku St Peter's Night Shelter pracuje v současné době přibližně 20 dobrovolníků, kteří se střídají v péči o klienty, jeden „domovník“ (*caretaker*), který má v útulku vlastní pokoj, a který dohlíží na chod celého zařízení, a jeden vedoucí pracovník (provozní ředitel, t. č. pan Gerard Tynan), který je odpovědný za veškeré formální záležitosti, např. vedení evidence, nákup jídla a hygienických potřeb atd.

⁸⁰ Fotografie pořízena dne 6. 4. 2012

⁸¹ <<http://www.svp.ie/contact-us/north-east/about-us/background.aspx>>

15.1 Popis zařízení

Útulek St Peter's Night Shelter se nachází v samotném centru města Cavan (okres Cavan), avšak poněkud „stranou“ v úzké uličce, čímž splňuje nároky na snadno dostupné, a přesto klidné a téměř anonymní místo. Z hlavní ulice, na které se nachází i charitativní obchod organizace Society of St Vincent de Paul, na tento útulek odkazuje pouze menší modrá cedule (viz obrázek č. 6).

Budova útulku je dvoupatrová, v přízemí se nacházejí 2 společenské místnosti, kuchyně, prádelna a sociální zařízení se sprchami; nahoře jsou situovány čtyři ložnice.

První, menší **společenská místnost** je určena k relaxační aktivitě klientů, nachází se zde pár stolků, židlí a televize. Druhá, větší místnost slouží především ke společným modlitbám, které útulek pořádá několikrát ročně (jinak musí chodit klienti klasicky do kostela), nebo k informativním schůzkám s dobrovolníky. Jak je vidět na obrázku č. 7 dekorace v této místnosti se nese v náboženském duchu a skládá se převážně z křížů a obrázků Svatých.

Obrázek č. 7 St Peter's Night Shelter, společenská místnost⁸²

V přízemí se dále nachází dobře vybavená a moderně zařízená **kuchyně** (viz obrázek č. 8) spolu s jídelním stolem, klasicky zařízená prádelna se zásobami náhradního oblečení, a sprchy.

---

⁸² Fotografie pořízena dne 6. 4. 2012

V horním patře budovy jsou situovány čtyři **ložnice**. Jednu místnost obývá domovník, ve zbylých třech se nachází sedm lůžek pro klienty. Jelikož však byly všechny pokoje v době mé návštěvy obsazené, nebylo mi do nich z úcty a respektu ke klientům, umožněno nahlédnout.

Můj celkový dojem z tohoto malého útulku pro bezdomovce je velmi pozitivní. Nejvíce mě překvapila neexistence jakéhokoliv zápachu, který bývá pro zařízení tohoto typu charakteristický. Všechny místnosti byly čisté, vkusně, jednoduše a hlavně účelně zařízené.

Obrázek č. 8 St Peter's Night Shelter, kuchyně⁸³

15.2 Činnost St Peter's Night Shelter

Jak už bylo řečeno výše, útulek St Peter's Night Shelter je určen pro *krátkodobé* ubytování osob mužského pohlaví, které se z různých důvodů ocitly bez domova. Jeho dveře jsou klientům otevřeny 365 dní v roce, avšak poskytování služeb má svá jasná pravidla:

- **Ubytování probíhá pouze v čase od 19 do 21 hodin.** Pokud se jedinec dostaví k příjmu později, bude bohužel pracovníky SVP odmítnut, a to především z bezpečnostních důvodů. Čím déle do noci je totiž útulek otevřen, tím větší existuje riziko, že se dobrovolníci budou muset potýkat s lidmi, kteří se např. pod vlivem užití návykových látek budou chovat agresivně.

---

⁸³ Fotografie pořízena dne 6. 4. 2012

Stanovení jasného časového rozmezí pro příjem zároveň klienty nutí vybrat si mezi nocí strávenou v bezpečí útulku nebo na ulici, a tím jsou u nich rozvíjeny některé volní vlastnosti.

- **Nejdější doba**, jakou může jedinec v útulku strávit, **jsou 3 dny v týdnu**, a to i v případě, že lůžková kapacita by jeho ubytování umožňovala. Je tomu tak proto, že účelem útulku není poskytnout klientům dlouhodobý azyl, ale jen krátkodobou pomoc a pokud by zde bezdomovci mohli bydlet zdarma neomezeně, nezbyla by jim žádná motivace najít si vlastní bydlení.
- **Služby jsou útlukem poskytovány bezplatně**. Jedinou výjimku tvoří osoby pobírající nějaký druh státní sociální podpory, které mohou útulek využít za symbolický poplatek 5 euro. V této ceně je zahrnuta standardní péče: 2x jídlo (večeře a snídaně), sprcha, postel, vyprání oblečení (v případě potřeby poskytnutí nového), základní zdravotní ošetření, poradenství, zprostředkování odborné péče (na žádost klienta) a bezpečí.
- **Vstup do útulku pod vlivem návykových látek (včetně alkoholu) není povolen**, a užívání návykových látek v budově útulku je zakázáno. V praxi toto pravidlo funguje tak, že záleží na uvážení konkrétního pracovníka, jakým způsobem posoudí nebezpečnost/nezvladatelnost jedince pod vlivem, a zda ho vpustí dovnitř či nikoliv.

Když jsem na začátku diplomové práce zmiňovala zásady resocializační péče, zvláštní důraz jsem kladla na princip dobrovolnosti a právě zde, na příkladu bezdomovectví, je možné ukázat, jak velkou roli vlastně v resocializaci hraje. Útulek St Peter's Night Shelter navštěvuje mnoho mužů z města i jeho okolí (průměrně jsou to 3 osoby denně⁸⁴), jimž pracovníci nabízejí nejen základní péči ve formě jídla a ubytování, ale také zprostředkování další pomoci, jako je vyřízení osobních dokladů, psychologická/psychiatrická léčba, léčba závislostí, zprostředkování dlouhodobého bydlení či zaměstnání, osobní asistence apod. Podle soukromého odhadu vedoucího útulku pana Tynana však této nabídce využije průměrně jen jeden klient z dvaceti. Ostatní svou situaci měnit nechtějí a těmto jedincům pak není možné pomoci jinak, než jim čas od času vyprat prádlo, uvařit večeři a nechat je se ohřát.

---

⁸⁴ Statistiky St Peter's Night Shelter.

Existuje mnoho příčin, proč někteří jedinci nemají potřebu svou situaci měnit, od duševní nemoci, závislosti nebo ideového přesvědčení⁸⁵, avšak těmi se zde podrobně zabývat nebudu. Důležité je uvědomit si, že všem lidem pomoci nelze, a těm kterým pomáháme, musíme pomáhat podle jejich potřeb a přání, a nikoliv podle těch svých. Z tohoto hlediska hrají zařízení jako je St Peter's Night Shelter velmi důležitou roli, neboť ačkoliv nabízejí i dlouhodobější řešení problémů, zároveň uspokojují potřeby těch, kteří z vlastního rozhodnutí svoje problémy jinak řešit nechtějí.

---

⁸⁵ Více viz např. Beňová (2008) nebo Štěchová a kol. (2008)

SHRNUTÍ A ZÁVĚR

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo podrobně popsat systém resocializační péče v Irské republice. Myslím, že se mi tento cíl podařilo naplnit, ačkoliv si uvědomuji, že vzhledem k rozsahu zkoumané problematiky nebylo v mých silách ji postihnout komplexně.

První část, která byla věnovaná problematice osob s deviací v chování a znaky sociální nepřizpůsobivosti plynoucí z patologického průběhu socializace, jsem si rozdělila do dvou dílčích celků. První z nich se zabýval resocializací dospělých pachatelů trestných činů v rámci vězeňského systému Irské republiky, druhý resocializační péčí o děti a mladistvé. V rámci prvního celku jsem se pokusila stručně vysvětlit příčiny deviantního chování u dospělých, dále popsat irský vězeňský systém a resocializační činnosti vyskytující se v programech zacházení Vězeňské služby Irské republiky.

Druhý celek, zaměřený na resocializační péči o děti a mladistvé, se zabýval příčinami vzniku poruch chování a delikvence u mladých lidí a jednotlivými opatřeními, které lze dětem v rámci trestní justice uložit. Zvláštní důraz byl pak kladen na popis detenční školy pro děti a mládež od 12 do 16 let Trinity House School. Osobně považuji za veliký úspěch vůbec to, že mi bylo umožněno toto zařízení navštívit a na vlastní oči se přesvědčit, jak taková instituce vlastně funguje.

Kromě jedinečného zážitku jsem si z této zkušenosti odnesla také několik zajímavých postřehů. Především bych chtěla zdůraznit aspekt klíčového pracovníka (viz kapitolu 7.2), který v podobných zařízeních v České republice chybí (př. výchovný ústav, diagnostický ústav, dětský domov). Přitom právě navázání úzkého osobního vztahu mezi mladým člověkem a pracovníkem se ukazuje jako rozhodující pro úspěšnou resocializaci mladistvých.

Dalším prvkem, který bych v souvislosti s detenční školou Trinity House chtěla vyzdvihnout je lokalita, ve které se nachází, a celkovou příjemnou atmosféru uvnitř i vně zařízení. Ačkoliv se jedná o instituci vysoké bezpečnostní úrovně, nevyskytují se v areálu žádné prvky, které by dětem dávaly pocit, že jsou „uvězněné“, což přispívá k udržení dobré psychické pohody jak mladistvých, tak i zaměstnanců.

Jako další pozitivum činnosti školy Trinity House je možné uvést existenci tzv. odstupovací jednotky (viz kapitolu 7.3.4), která mladým lidem umožňuje praktickou

přípravu na samostatný život po propuštění v případě, že se nehodlají vrátit zpět do původní rodiny. Tento prvek je dle mého názoru v České republice dost podceněn.

Posledním, ale neméně důležitým poznatkem, který jsem si z návštěvy Trinity House odnesla je absolutní respekt práv dítěte, který se projevuje např. v téměř neomezené možnosti používat telefon nebo v důkladně propracovaném systému informování dětí o jejich právech a o možnostech, jak se těchto práv v případě potřeby dovolat.

Druhá část diplomové práce se zabývala resocializační péčí o osoby, které jsou v důsledku socializace v jiném sociokulturním prostředí méně sociálně přizpůsobivé. I tento oddíl jsem si rozdělila na dvě samostatné oblasti, z nichž první se zabývala irskou integrační politikou cizinců (imigrantů, uprchlíků), druhá pak integrací příslušníků irského etnika Travellers.

V souvislosti s první oblastí bych zde ráda vyzdvihla systém kurzů vzdělávání cizinců v Irské republice, zejména potom kurzy sociální orientace a tzv. mentoring (viz kapitolu 10.3). Tyto prvky v České republice zatím bohužel chybí, ačkoliv v mnoha jiných státech EU se již ujaly a ukazují se jako velmi efektivní způsob, jakým lze cizincům pomoci v začlenění do majoritní společnosti.

Co se týče irských Travellers, ze studia literatury vyplynulo, že příslušníci tohoto etnika se potýkají se stejnými nebo dokonce ještě s většími problémy než např. čeští Romové. Podle mnoha státních i mezinárodních organizací zabývajících se lidskými právy, patří Travellers v Irsku dokonce k nejvíce diskriminovaným skupinám v EU a právě z tohoto důvodu je existence organizací jako Meath Travellers Workshops (viz kapitolu 12) velice důležitá. Pozitivně hodnotím zejména neutuchající snahu MTW zlepšit vypjatou situaci mezi Travellers a členy většinové populace různými projekty zaměřenými na vzájemnou informovanost a sblížování obou kultur, jakým je např. projekt *The Living History*, který zmiňuji v kapitole „Kulturní dědictví“ (kap. č. 12.2.5)

V poslední části diplomové práce jsem se zabývala problematikou osob, které se vlivem různých okolností, resp. životních změn ocitly v situaci, jež nebyly schopné řešit svépomocí. Jelikož lze do této kategorie zařadit mnoho skupin lidí od matek vracejících se z MD, které se na nějakou dobu ocitly mimo sociálně-ekonomickou síť státu a ztratily tak většinu sociálních vazeb, přes seniory, zvykající si na novou životní roli, až po bezdomovce, nemohla jsem se jimi zabývat samostatně. Pozornost jsem proto zaměřila na organizaci, která nabízí široké spektrum služeb pro všechny jedince, kteří potřebují pomoc, podporu nebo péči, a tou byla charitativní společnost Society of St

Vincent de Paul. Osobně jsem poté navštívila jeden z jejích nočních útulků St Peter's Night Shelter, který poskytuje krátkodobou pomoc jedincům mužského pohlaví, kteří se z rozličných důvodů ocitli na ulici.

Tato oblast resocializační péče by si jistě zasloužila větší pozornost, na druhou stranu si však myslím, že se mi celkem dobře podařilo zachytit rozmanitost služeb, které v této sféře existují a také upozornit na činnost charitativních organizací, která je důležitá nejen v Irsku, ale i jinde ve světě.

POUŽITÁ LITERATURA

- BARŠOVÁ, Andrea a BARŠA, Pavel. 2005.** *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, Západní Evropě a Česku.* Brno : Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3875-6.
- BEŇOVÁ, Nina. 2008.** *Bezdomovci, l'udia ako my.* Bratislava : o.z. Proti Prúdu, 2008. ISBN 978-80-96992416.
- BHREATNACH, Ciara a BHREATNACH, Aoife (edit.). 2006.** *Portraiynng Irish Travellers.* Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2006. ISBN (10): 1-84718-764-1.
- CZAPÓW, Czesław a JEDLEWSKI, Stanisław. 1981.** *Resocializační pedagogika.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1981.
- HENDL, Jan. 2005.** *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace.* Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- JANDOUREK, Jan. 2001.** *Sociologický slovník.* Praha : Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.
- JEZIERSKA, Barbara. 2008.** *Humanistic Bases of Rehabilitation of Minors.* místo neznámé : Pedagogy Studies, Pedagogika, 2008. ISSN 1392-0340.
- KELLER, Jan. 1996.** *Sociologie organizace a byrokracie.* Praha : Sociologické nakladatelství, 1996. ISBN 80-85850-15-X.
- KONOPCZYŃSKI, Marek. 2006.** *Metody twórczej resocjalizacji.* Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. ISBN 83-01-14852-7.
- KOUKOLÍK, František a DRTILOVÁ, Jana. 1996.** *Vzpouora deprivantů. O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci.* Praha : Makropulos, 1996. ISBN 80-901776-8-9.
- LUNDSTRÖM, Francesca. 2002.** *The Development of a New Multi-Disciplinary Sex Offender Rehabilitation Programme for the Irish Prison Service.* Dublin : Government Publications, 2002.
- MACHEL, Henryk. 2003.** *Więzenie jako instytucja karna i resocjalizacyjna.* Gdańsk : Arche, 2003.
- MATOUŠEK, Oldřich a KROFTOVÁ, Andrea. 2003.** *Mládež a delikvence.* Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-771-X.
- MAXWELL, Joseph A. 2005.** *Qualitative research design: An interactive approach. 2nd ed.* Thousand Oaks, CA : Sage Publications, Inc., 2005. ISBN 0-7619-2608-9.
- Mezinárodní klasifikace nemocí MKN - 10 (ICD - 10).** V. kapitola: Duševní poruchy a poruchy chování. Ženeva : Světová zdravotnická organizace (WHO), 1992.
- MORAVCOVÁ, Ilona. 2010.** *Pojetí resocializační pedagogiky, základy studia oboru v České Republice.* In Socialia 2010. Sociální deviace v kontextu společenských věd. Sborník recenzovaných příspěvků z konference Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Hradec Králové : Gaudeamus, 2010. ISBN 978-080-7435-091-7.

MORAVCOVÁ, Ilona. 2010. *Problematika obsahového zaměření resocializační pedagogiky.* In Ilona MORAVCOVÁ a Miloslav PRŮKA. Aktuální problémy resocializační pedagogiky. Pardubice : Univerzita Pardubice. , 2010. ISBN 978-80-7395-342-3.

MÜHLPACHR, Pavel. 2008. *Sociopatologie pro sociální pracovníky.* Brno : MSD, s. r. o., 2008. ISBN 978-80-7392-069-2.

O'CONNELL, John. 1997. *Policy Issues in Ireland In Minority Ethnic Groups In Higher Education In Ireland.* Maynooth : Higher Education Equality Unit, 1997. ISBN 1-85918-159-7.

O'TOOLE, Gráinne. 2009. *Feasibility Study for the Establishment of a Traveller led Voluntary Accommodation Association. Building a better future for Traveller Accommodation.* Dublin : Irish Traveller Movement, 2009. ISBN 9780-952-0155-3-6.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. 2003 (4. aktualizované vydání). *Pedagogický slovník.* Praha : Portál, 2003 (4. aktualizované vydání). ISBN 80-7178-772-8.

PYTKA, Lesław. 2005. *Pedagogika resocializacyjna. Wybrane zagadnienia teoretyczne, diagnostyczne i metodyczne.* Warszawa : Wyd. APS, 2005.

QUINN, Emma. 2010. *Ireland, Country Profile no. 19.* Hamburg : Focus MIGRATION, Hamburg Institute of International Economics, 2010. ISSN 1864-6220.

SCHEINOST Miroslav, et al. 2010. *Kriminalita očima kriminologů.* Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. ISBN 978-80-7338-096-0.

SOKOL, Jan. 2007. *Moc, peníze a právo.* Praha : Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-066-6.

STOLLEY, Kathy S. 2005. *The basics of sociology.* Westport : Greenwood Press, 2005. ISBN 0-313-32387-9.

ŠTĚCHOVÁ, a kol. 2008. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie. Závěrečná zpráva.* Praha : Institut pro kriminologii a soicální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-069-4.

ŠVAŘÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára a kol. 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách.* Praha : Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. 2008. *Psychopatologie pro pomáhající profese.* Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-414-4.

VEČEŘA, Miloš a URBANOVÁ, Martina. 1996. *Základy sociologie práva.* Brno : PrF MU, 1996. ISBN 80-7239-131-3.

Velký sociologický slovník. Praha : Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-311-3.

YIN, Robert K. 2003. *Case study research. Design and Methods. 3rd ed.* London : Sage Publications, 2003. ISBN 0-7619-2553-8.

SEZNAM POUŽITÝCH DOKUMENTŮ A ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ:

Accommodation Options for Travellers [online]. Department of the Environment and local Government [cit. 2012-06-07]. Dostupné z <<http://www.environment.ie/en/Publications/DevelopmentandHousing/Housing/FileDownload,18184,en.pdf>>

All Ireland Traveller Health Study. Summary of Findings [online]. All Ireland Traveller Health Study Team [cit. 2012-06-09]. Dostupné z <http://www.dohc.ie/publications/aiths2010/ExecutiveSummary/AITHS2010_SUMMARY_LR_All.pdf?direct=1>

Central Statistics Office [online]. Cork. [cit. 2012-05-20]. Dostupné z <<http://www.cso.ie>>

European Web Site on Integration [online]. [cit. 2012-05-22]. Dostupné z <<http://ec.europa.eu>>

FEIN, M., L. 1990. *Role change: A Resocialization Perspective*. New York: Praeger Publishers

HEALY, Gráinne. 2012. *ICI Mentoring Programme: An Independent Evaluation. Final Report* [online]. [cit. 2012-05-27]. Dostupné z <http://www.immigrantcouncil.ie/images/stories/3771_Mentoring_Programme_Evaluation.pdf>

Children Act, 2001. SI No. 24.

Inspectorate of the Department of Education and Science. *Survey of Traveller Education Provision* [online]. Dublin : Brunswick Press, 2005 [cit. 2012-06-09]. Dostupné z <http://www.education.ie/servlet/blobServlet/insp_survey_traveller_education_provision.pdf>

Intercultural Education Strategy, 2010 – 2015 [online]. Department of Education and Skills and the Office of the Minister for Integration, 2010. [cit. 2012-05-25]. Dostupné z <http://www.education.ie/servlet/blobServlet/mig_intercultural_education_strategy.pdf>

Irish Prison Service [online]. Oficiální internetové stránky. Dublin. [cit. 2012-04-15]. Dostupné z <<http://www.irishprisons.ie/index.php/about-us>>.

Irish Prison Service. *Annual Report 2010* [online]. Dublin : Irish Prison Service, 2011. [cit. 2012-05-05]. Dostupné z <<http://www.irishprisons.ie/images/pdf/annualreport2010.pdf>>.

Irish Prison Service. *Strategic Statement 2001 – 2003*. Dublin : Irish Prison Service, 2001.

Irish Prison Service. **Three Year Strategic Plan 2012 – 2015** [online]. Irish Prison Service. Portlaoise : Midlands Prison Print Unit, 2010. [cit. 2012-05-02] Dostupné z <http://www.irishprisonservice.ie/ps_three_year_strategic_plan.pdf>.

Mech Travellers Workshops. **Annual Report 2010**. Costello Print. 2012

Migration nation. Statement on integration strategy and diversity management. [online]. Dublin : Office of the Minister for Integration, 2008. [cit. 2012-05-20]. Dostupné z <[http://www.integration.ie/website/omi/omiwebv6.nsf//page//AXBN-7SQDF91044205-en/\\$File/Migration%20Nation.pdf](http://www.integration.ie/website/omi/omiwebv6.nsf//page//AXBN-7SQDF91044205-en/$File/Migration%20Nation.pdf)>

National Consultative Committee on Racism and Interculturalism [online]. [cit. 2012-06-05]. Dostupné z <<http://www.nccri.ie>>

National Youth Justice Strategy 2008 – 2010. Government publication. Dublin : The Stationery Office, 2008. ISBN 978/1/4064/2127/9 Dostupné též z <[http://www.ijys.ie/en/IYJS/Strategy PDF.pdf/Files/Strategy PDF.pdf](http://www.ijys.ie/en/IYJS/Strategy%20PDF.pdf/Files/Strategy%20PDF.pdf) >

O’CONNOR, Tom, MURPHY, Mike. 2006. *Social care in Ireland: Theory, Policy and Practice*. Cork: CIT Press. ISBN 9780954573645

Prison Rules. 2007. SI. No. 252. Government publication. Dublin : The Stationery Office, 2007. ISBN 1406419581 Dostupné též z <<http://www.irishprisons.ie/images/pdf/prisonrules.pdf>>.

Probation of Offenders Act, 1907.

REILLY, Michael. 2011. *Office of the Inspector of Prisons Annual Report 2010* [online]. [cit. 2012-05-08]. Dostupné z <<http://www.inspectorofprisons.gov.ie/en/IOP/Annual%20Report%202010.pdf/Files/Annual%20Report%202010.pdf>>

Report of the Task Force on the Travelling Community. Exicutive Summary [online]. Government publication. Dublin : The Stationery Office [cit. 2012-06-07]. Dostupné z <<http://www.lenus.ie/hse/bitstream/10147/45449/1/7868.pdf>>

Regional Strategy Statement and Action Plan 2003 – 2005 [online]. Traveler Health Services [cit. 2012-06-09]. Dostupné z <<http://www.lenus.ie/hse/bitstream/10147/82494/1/TravellersHealthActionPlan.pdf> >

Society of St Vincent de Paul [online]. Oficiální internetové stránky. Dublin. [cit. 2012-06-15]. Dostupné z <<http://www.svp.ie>>

Society of St Vincent de Paul (Ireland) [online]. **National Management Council Report** [cit. 2012-06-17]. Dublin. 31. 12. 2010. Dostupné z <<http://www.svp.ie/CMSPages/GetFile.aspx?guid=bc5f4038-4cb-40e-1-b2b4-7cd9881d400a>>

The Task Force on the Travelling Community. Case Study. [online]. NCCRI/Equality Authority Ireland NFP, 2003. [cit. 2012-06-04]. Dostupné z <http://www.nccri.ie/pdf/Ireland_case_study2.pdf>

Travellers and Education [online]. Dublin : Pavee Point Travellers' Centre [cit.2012-06-09]. Dostupné z <<http://www.paveepoint.ie/publications-education.html>>

Trinity House School [online]. Oficiální internetové stránky. Dublin. [cit. 2012-05-16]. Dostupné z <<http://www.trinityhouseschool.ie>>

Trinity House School. ***Child Protection Policy*** [online]. Dublin : Trinity House School. Revidováno v červenci 2009. [cit. 2012-05-08]. Dostupné z <<http://www.trinityhouseschool.ie/publications.html>>

Trinity House School. ***The Young Person & Parents Handbook. 2006.*** Lusk : Trinity House School. 2006. Naposledy upraveno v lednu 2011. Dostupné též z <<http://www.trinityhouse.ie/publications.html>>

Závěry Rady a zástupců vlád členských států k přijetí společných základních principů politiky integrace přistěhovalců v Evropské unii. [online]. 2004 [cit. 2012-05-22]. Dostupné z <<http://www.cizinci.cz/files/clanky/299/principy.pdf>>.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK:

<i>aj.</i>	a jiné
<i>a kol.</i>	a kolektiv
<i>(z) angl.</i>	(z) anglického
<i>apod.</i>	a podobně
<i>atd.</i>	a tak dále
<i>atp.</i>	a tak podobně
<i>dosl.</i>	doslovně
<i>MD</i>	mateřská dovolená
<i>MTW</i>	Meath Travellers Workshops
<i>např.</i>	například
<i>resp.</i>	respektive
<i>SVP</i>	Society of St Vincent de Paul
<i>t. č.</i>	toho času
<i>tj.</i>	to je
<i>VS</i>	Vězeňská služba
<i>VTOS</i>	výkon trestu odnětí svobody

SEZNAM OBRÁZKŮ:

Obrázek č. 1. **Trinity House School**

Obrázek č. 2. **Logo Navan Travellers Workshops**

Obrázek č. 3 **Tradiční karavan irských Travellers, součást exhibice „The Living History“**

Obrázek č. 4 **Bethany House, příklad sociálního bydlení pro seniory**

Obrázek č. 5 **Charitativní obchod St Vincent de Paul, Cavan Town**

Obrázek č. 6 **Cedule útulku St Peter´s Night Shelter**

Obrázek č. 7 **St Peter´s Night Shelter, společenská místnost**

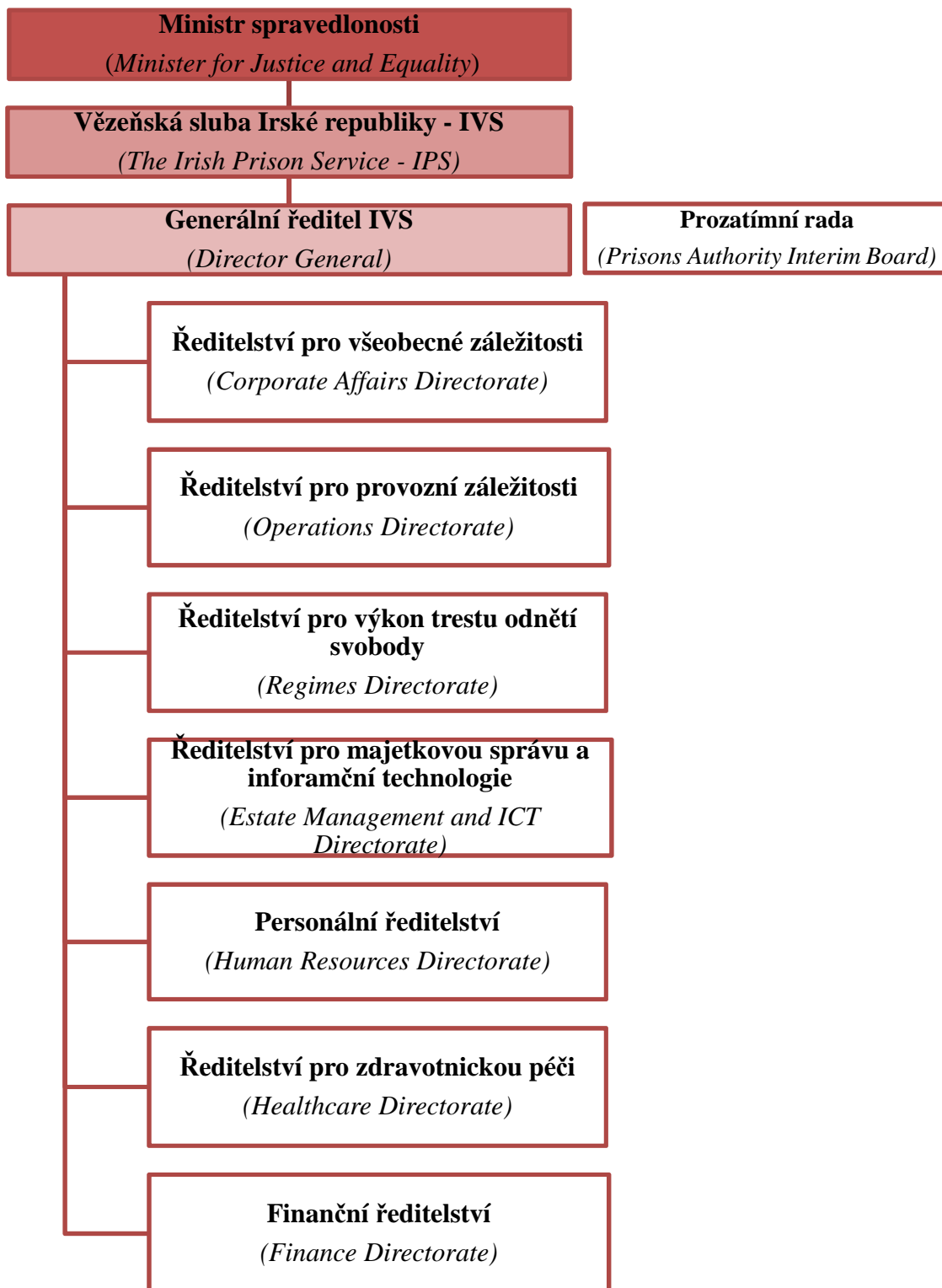
Obrázek č. 8 **St Peter´s Night Shelter, kuchyně**

SEZNAM PŘÍLOH:

- Příloha č. 1 **Organizační struktura vězeňského systému Irské republiky**
- Příloha č. 2 **Seznam vězeňských a detenčních institucí v Irské republice**
- Příloha č. 3 **Seznam práv a povinností mladých lidí v Trinity House School**

Příloha č. 1

Organizační struktura vězeňského systému Irské republiky

Příloha č. 2

Seznam vězeňských a detenčních institucí v Irské republice

(podle Výroční zprávy Vězeňské služby z roku 2010, Annual Report 2010)

Název zařízení	Typ zařízení	Typ zabezpečení	Druh vězňů	Kapacita*
Mountjoy Prison	vězení	uzavřené, střední (dozor)	Muži starší 17 let	630/667
St. Patrick`s Institution	detence, vazba	uzavřené, střední (dozor)	muži 16 – 21 let	217/14
Dóchas Centre	vězení, vazba	uzavřené, střední (dozor)	ženy starší 18 let	105/131
Cork Prison	vězení	uzavřené, střední (dozor)	Muži starší 17 let	272/303
Limerick Prison	Vězení	Uzavřené, střední (dozor)	Ženy a muži starší 17 let	M 290/307 Ž 34/26
Wheatfield Prison	Vězení	Uzavřené, střední (dozor)	Muži starší 17 let	650/495
Castlerea Prison	Vězení, vazba	Uzavřené, střední (dozor)	Muži starší 17 let	351/378
Portlaoise Prison	Vězení	Uzavřené, vysoké (ostraha)	Muži starší 17 let, závažné zločiny	359/263
Cloverhill Prison	Vazba	Uzavřené, střední (dozor)	Muži starší 17 let	431/465
Arbour Hill Prison	Vězení	Uzavřené, střední (dozor)	Muži starší 17 let, dlouhodobé tresty	148/153
Training Unit Glengarriff Parade	Vězení	Polootevřené, nízké (dohled)	Muži starší 18 let, důraz na vzdělání a práci	107/113
Loughan House	Vězení	Otevřené, nízké (dohled)	Muži starší 18 let	160/134
Midlands Prison	Vězení	Uzavřené, střední (dozor)	Muži starší 17 let	566/542
Shelton Abbey	Vězení	Otevřené, nízké (dohled)	Muži starší 19 let	110/99

* Provozní kapacita zařízení/průměrný počet ubytovaných za den v roce 2010

Příloha č. 3

Seznam práv a povinností mladých lidí v Trinity House School⁸⁶

Práva mladých lidí:

- Máš právo cítit se v bezpečí
- Máš právo vlastnit osobní majetek
- Máš právo na to, aby s tebou bylo zacházeno s respektem a důstojností
- Máš právo na život bez šikany a zastrašování
- Máš právo objevovat své talenty
- Máš právo vyjadřovat své názory a tyto názory musí být respektovány
- Máš právo na ochranu před nebezpečím
- Máš právo dělat chyby
- Máš právo spolurozhodovat o svém životě
- Máš právo na kvalitní vzdělání. Měl bys být podporován ve snaze dosáhnout nejvyšší možné úrovně.
- Máš právo na to znát svá práva. Dospělí by měli znát tato práva a pomoci tě je naučit.

Povinnosti mladých lidí:

- Máš povinnost zajistit vlastní bezpečí a bezpečí ostatních.
- Máš povinnost starat se o svoje osobní věci a nezasahovat do vlastnictví ostatních.
- Máš povinnost jednat s ostatními důstojně a s respektem.
- Máš povinnost zdržet se šikany a zastrašování ostatních.
- Máš povinnost zapojovat se do činností a aktivit plynoucích z tvého programu.
- Máš povinnost respektovat názory ostatních.
- Máš povinnost učit se ze svých chyb.
- Máš povinnost přemýšlet o svém životě vážně a aktivně se zapojit ve snaze dělat správná rozhodnutí.
- Trinity House School má povinnost umístit tě na takové místo, kde budeš v bezpečí.

---

⁸⁶ Příručka pro mladé lidi a rodiče (The Young Person & Parents Handbook, 2006)